

Τμήμα Οικονομικών
Επιστημών

**MSc law &
economics**

DEPARTMENT of ECONOMICS,
UNIVERSITY of MACEDONIA
and SCHOOL of LAW,
ARISTOTLE UNIVERSITY of THESSALONIKI

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Νομική Σχολή

ΔΙΪΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Διπλωματική Εργασία

ΟΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Της

ΙΩΑΝΝΑΣ ΣΙΓΓΙΡΙΔΟΥ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) «Δίκαιο και Οικονομικά» (MSc «Law and Economics»)
Κατεύθυνση: Δίκαιο και Οικονομικά της Κυβερνητικής πολιτικής

8/02/2020

Τμήμα Οικονομικών
Επιστημών

**MSc law &
economics**

DEPARTMENT of ECONOMICS,
UNIVERSITY of MACEDONIA
and SCHOOL of LAW,
ARISTOTLE UNIVERSITY of THESSAL

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Νομική Σχολή

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΥ

ΠΡΟΣ:	Δ.Π.Μ.Σ. Δίκαιο και Οικονομικά
Η Όνομα:	ΙΩΑΝΝΑ
Επώνυμο:	ΣΙΓΓΙΡΙΔΟΥ
Αριθμός Φοιτητικού Μητρώου:	mle 18022
Τηλέφωνο:	2461504288
Κινητό:	6948455959
Δ/ση Ηλεκτρ. Ταχυδρομείου(Email):	i.singiridou@gmail.com

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 8 (Υποχρεώσεις Μεταπτυχιακών Φοιτητών) του Ε.Π.Σ. και Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας του Δ.Π.Μ.Σ. Δίκαιο και Οικονομικά δηλώνω υπεύθυνα ότι για τη συγγραφή της διπλωματικής μου εργασίας δεν έχω χρησιμοποιήσει ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται αναφορά στην πηγή προέλευσης (βιβλίο, άρθρο από εφημερίδα ή περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.)

Ημερομηνία: 08/02/2020

Η Δηλούσα

Αφιερώσεις

Αφιερώνεται στον σύζυγό μου, Ιωάννη και στην Μαρία - Ελένη.

Ευχαριστίες

Πριν την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αισθάνομαι την υποχρέωση να ευχαριστήσω ορισμένους από τους ανθρώπους που έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στην πραγματοποίησή της.

Πρώτο από όλους θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Τιμολέοντα Κοσμίδη για την ανάθεση αυτής της διπλωματικής εργασίας, καθώς και για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε. Χωρίς την καθοδήγηση και την αμέριστη βοήθειά του η παρούσα διπλωματική εργασία δεν θα είχε ολοκληρωθεί.

Τις ευχαριστίες μου εκφράζω και στους καθηγητές Παναγιωτίδη Θεόδωρο και Ευριπίδη Ρίζο που δέχτηκαν να είναι μέλη της τριμελούς επιτροπής αξιολόγησης.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω τους γονείς μου, Λεωνίδα και Μαρία, καθώς και τον σύζυγό μου, Ιωάννη για την υπομονή και την ηθική συμπαράσταση.

Περίληψη

Οι σύγχρονες συνθήκες της παγκόσμιας οικονομίας επιβάλλουν τη σύμπραξη και τη συνεργασία μεταξύ κρατών και ιδιωτών, με τη δραστηριοποίηση αυτή να μην γνωρίζει σύνορα. Τέτοιες συνεργασίες ανθούν στον τομέα της ενέργειας, καθώς τούτος αποτελεί χώρο ο οποίος αφενός ανάγεται σε προτεραιότητα στην ατζέντα των κρατών για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας και αφετέρου προσελκύει την ιδιωτική πρωτοβουλία. Ακολουθώντας τις ανάγκες της πραγματικότητας αυτής διαμορφώνονται μια σειρά από συμβατικούς τύπους στη διεθνή πρακτική προκειμένου να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των συμβαλλόμενων μερών. Στην Ελλάδα, η ανάπτυξη στον συγκεκριμένο χώρο σημειώνει μάλλον αργή εξέλιξη. Σημαντικό βήμα αποτέλεσε η κατάρτιση των συμβάσεων παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων του πρώτου διεθνούς γύρου στην ελληνική επικράτεια. Στην παρούσα εργασία θα παρατεθεί, κατ' αρχάς, το πλαίσιο της διεθνούς συμβατικής πρακτικής στον χώρο, ενώ εν συνεχεία τίθεται το νομικό πλαίσιο όπως αυτό διαμορφώνεται από το ενωσιακό και εθνικό δίκαιο. Ακολουθεί η σύγκριση και ο σχολιασμός των συμβάσεων, επισημαίνοντας τα επιμέρους χαρακτηριστικά αυτών.

Περιεχόμενα

Αφιερώσεις	3
Ευχαριστίες	4
Περίληψη	5
Εισαγωγή.....	8
1. Η Διεθνής Συμβατική Πρακτική περί έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων .	10
1.1. Οι συμβάσεις παραχώρησης (concession agreements).....	10
1.2. Οι συμβάσεις διανομής της παραγωγής (production sharing contracts)	13
1.3. Οι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών (service contracts)	15
2. Το νομοθετικό πλαίσιο.....	17
2.1. Η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	17
2.1.1. Η Αρμοδιότητα της Ε.Ε. στον τομέα της Ενέργειας	17
2.1.2. Η Συνθήκη για τον Χάρτη Ενέργειας	19
2.1.3. Η Οδηγία 94/22/ΕΚ	21
2.2. Ο ν. 2289/1995 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει	24
3. Οι συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων	31
3.1. Η σύμβαση μίσθωσης.....	31
3.1.1. Γενικά	31
3.1.2. Η Κυριότητα επί των Υδρογονανθράκων	32
3.1.3. Υποχρεώσεις Μισθωτή.....	34
3.1.4. Υποχρεώσεις Εκμισθωτή	44
3.2. Η σύμβαση διανομής της παραγωγής	46
3.2.1. Γενικά	46
3.2.2. Η Κυριότητα επί των υδρογονανθράκων	47
3.2.3. Υποχρεώσεις Αναδόχου	47
3.2.4. Υποχρεώσεις Εργοδότη	49
4. Οι Συμβάσεις Μίσθωσης του Πρώτου Γύρου Αδειοδοτήσεων - Κατάκολο, Πατραϊκός Κόλπος, Ιωάννινα	51
4.1. Σύγκριση μεταξύ των Συμβάσεων.....	51
4.1.1. Χρονική διάρκεια και φάσεις υλοποίησης των συμβάσεων.....	56
4.1.2. Κλιμάκωση προσδιορισμού μισθώματος.....	57
4.1.3. Αποζημιώσεις: στρεμματικός φόρος και πρόσθετα ανταλλάγματα	58
4.2. Σύγκριση των Συμβάσεων Μίσθωσης του Πρώτου Γύρου Αδειοδοτήσεων με τις διατάξεις του νόμου Ν. 2289/1995, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει	61

4.2.1.	Φύση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης.....	61
4.2.2.	Συμβαλλόμενα μέρη	62
4.2.3.	Χρονική διάρκεια συμβάσεων	62
4.2.4.	Παραβάσεις υποχρεώσεων του Μισθωτή	63
4.2.5.	Φορολογία.....	64
	Επίλογος.....	67
	Βιβλιογραφία	69
	Νομοθεσία	69
	Ελληνόγλωσση	69
	Ξενόγλωσση	70
	Ιστότοποι.....	71

Εισαγωγή

Η έρευνα και η εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων συνιστά έναν τομέα δραστηριότητας ο οποίος επηρεάζεται ποικιλοτρόπως από παράγοντες οικονομικούς και γεωπολιτικούς, ενώ αντίστοιχοι παράγοντες είναι δυνατό να επιδρούν επί της έρευνας κοιτασμάτων. Παράλληλα, η ύπαρξη συμφερόντων -συχνά αντικρουόμενων- των διάφορων εμπλεκόμενων μερών επηρεάζει την εκμετάλλευση αυτών, άμεσα ή έμμεσα, από τον χρόνο έναρξης έως τον τρόπο διεξαγωγής. Η πραγματικότητα αυτή διαδραματίζει ρόλο κομβικής σημασίας, ενώ συχνά ανάγεται σε σκόπελο και λόγο καθυστέρησης, αναφορικά με το ζήτημα σχεδιασμού και τη λήψη αποφάσεων για τον τρόπο διεξαγωγής της έρευνας και της εκμετάλλευσης.

Παρά τις αναφορές και καταγραφές για ενδείξεις κοιτασμάτων πετρελαίου, εντός του Ελλαδικού χώρου να ανάγονται στο 480 π.Χ. σε κείμενα του Ηρόδοτου,¹ η έρευνα και η εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων έχει, έως σήμερα, σημειώσει μικρή πορεία. Ο πρώτος νόμος με αντικείμενο την έρευνα των υδρογονανθράκων ψηφίστηκε από τη Βουλή των Ελλήνων το έτος 1976 (Ν. 468/1976), ενώ σημαντική εξέλιξη αποτέλεσε η προκήρυξη του Πρώτου Διεθνούς Διαγωνισμού για Αδειοδότηση Περιοχών στη Δυτική Ελλάδα, κατά το έτος 1995, από τη Δημόσια Επιχείρηση Πετρελαίου, η οποία οδήγησε στην παραχώρηση μίας θαλάσσιας και τριών χερσαίων περιοχών από τις έξι που προσφέρονταν. Ελάχιστες ήταν οι δράσεις που σημειώθηκαν μετέπειτα, με χαρακτηριστική και πλέον σημαντική αυτή που αφορά στην εκμετάλλευση του κοιτάσματος του Πρίνου. Κατά την τελευταία δεκαετία, το ενδιαφέρον των εμπλεκόμενων μερών έχει στραφεί εκ νέου προς την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων, γεγονός που καταδεικνύει η θέσπιση νέου νομικού πλαισίου (Ν. 4001/2011) και η επικαιροποίηση του νόμου 2289/1995. Με αυτό το νέο νομικό πλαίσιο εισήχθησαν μια σειρά από καινοτομίες προκειμένου να λειτουργήσουν ως εφαλτήριο για την έρευνα και την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων στην Ελλάδα. Μία εκ των καινοτομιών που εισήγαγε ο νομοθέτης αποτέλεσε η διαγωνιστική διαδικασία «Ανοικτής Θύρας», όρος που αποδίδεται στην αγγλική γλώσσα ως Open Door. Σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή προκηρύχθηκε διαγωνισμός που αφορούσε στην

¹ Μπέλλας, Σ., (2015). Τελευταίες εξελίξεις στο πεδίο της αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Ελλάδα, στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 23.

έρευνα και στην εκμετάλλευση τριών περιοχών της Δυτικής Ελλάδας, και συγκεκριμένα μιας χερσαίας, των Ιωαννίνων, και δύο θαλάσσιων, του Πατραϊκού κόλπου και του Κατάκολου.

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Διϊδρυματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Δίκαιο και Οικονομικά» του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και έχει ως αντικείμενο τη σύγκριση και τον σχολιασμό των συμβάσεων παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων στην ελληνική επικράτεια που προήλθαν από τον προαναφερθέντα διαγωνισμό. Στο Πρώτο Κεφάλαιο, κατ' αρχάς, εξετάζεται η διεθνής συμβατική πρακτική περί έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων και εκτίθενται τα ειδικότερα ζητήματα για έκαστη κατηγορία συμβάσεων, ήτοι (i) των συμβάσεων παραχώρησης (ii) των συμβάσεων διανομής και παραγωγής και (iii) των συμβάσεων παροχής υπηρεσιών. Εν συνεχεία, στο Δεύτερο Κεφάλαιο παρουσιάζεται το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και εντός της Ελληνικής Επικράτειας, όπως αυτό διαμορφώνεται από τον νόμο 2289/1995, ως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, ενώ παρουσιάζονται ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις. Στο Τρίτο Κεφάλαιο το ενδιαφέρον στρέφεται στις συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων, ιδίως δε στη σύμβαση μίσθωσης και στη σύμβαση διανομής της παραγωγής. Στο Τέταρτο Κεφάλαιο εξετάζονται επιμέρους στοιχεία των συμβάσεων του Πρώτου Γύρου Αδειοδοτήσεων που συνιστούν σημεία κομβικής σημασίας. Ειδικότερα ζητήματα επί των συμβάσεων αυτών αποτελούν αντικείμενο μελέτης στο Πέμπτο Κεφάλαιο.

Η συγγραφή της παρούσας διεξήχθη κατόπιν ενδελεχούς βιβλιογραφικής έρευνας και μελέτης. Η διάρθρωση της δομής αποτέλεσε συνειδητή και την πλέον ενδεδειγμένη επιλογή, ώστε να σκιαγραφηθεί ένα γενικό πλαίσιο εντός του οποίου είναι δυνατή η σε βάθος εξέταση των ειδικών ζητημάτων των τριών συμβάσεων.

1. Η Διεθνής Συμβατική Πρακτική περί έρευνα και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων

Σε διεθνές επίπεδο, οι κυβερνήσεις επιστρατεύουν διαφορετικές μεθόδους για την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων και για το λόγο αυτό οι τύποι αδειών και συμβάσεων ποικίλουν σημαντικά. Σημειώνεται ότι περί το έτος 2006 σημαντικός αριθμός κυβερνήσεων, ανερχόμενες σε περίπου 1000, διέθεταν "κύκλους αδειών", κατακυρώνοντας τις άδειες βάσει της πλέον ανταγωνιστικής προσφοράς. Άλλες χώρες διαπραγματεύονται τα δικαιώματα διερεύνησης μεμονωμένα με έκαστη εταιρεία. Ενώ οι εταιρείες προτιμούν τις συμφωνίες που προκύπτουν ως αντικείμενο διαπραγμάτευσης, αυτές μπορούν να είναι εξίσου ανταγωνιστικές με τις επίσημες προσφορές.²

1.1. Οι συμβάσεις παραχώρησης (concession agreements)

Οι συμβάσεις παραχώρησης, αποτέλεσαν επί σειρά δεκαετιών σε διεθνές επίπεδο το κύριο συμβατικό μοντέλο που υιοθετήθηκε για την έρευνα και εκμετάλλευση κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Εντάσσονται δε στο σύστημα δικαιωμάτων/φόρου (royalty/tax system)³. Αυτές οι συμβάσεις παραχώρησης καταρτίζονται μεταξύ του Δημοσίου ή αντιπροσώπου αυτού, ο οποίος ενεργεί για λογαριασμό του πρώτου, και του Αναδόχου με αντικείμενο την παραχώρηση σε αυτόν αποκλειστικού δικαιώματος έρευνας, παραγωγής / εκμετάλλευσης, μεταφοράς και εμπορίας των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων. Παρέχεται, ουσιαστικά, στην ιδιωτική εταιρεία το αποκλειστικό δικαίωμα να εξερευνά, να παράγει και να εμπορεύεται φυσικούς πόρους του συμβαλλόμενου κράτους. Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτή η συμβατική μορφή χρησιμοποιείται έως σήμερα, έχοντας μεταβληθεί σε πληθώρα σημείων από την αρχική της μορφή. Ως χαρακτηριστικά αναφέρεται⁴, σε αρκετές περιπτώσεις η χρηματοοικονομική συμφωνία μεταξύ της κυβέρνησης υποδοχής και της αλλοδαπής εταιρείας ήταν εξαιρετικά άνιση, καθώς οι εταιρείες κατέβαλαν ιδιαίτερα μικρά ποσά

² Johnston, J., (2001). International petroleum fiscal systems. PennWell Books, σ. 29.

³ Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 253.

⁴ Likosky, M., (2009). Contracting and regulatory issues in the oil and gas and metallic minerals industries, Transnational Corporations, Vol. 18, No. 1, σ. 2.

στην κυβέρνηση για τα δικαιώματα επί των φυσικών πόρων της⁵. Συνήθως, δε η αποζημίωση δεν συνδεόταν με την αξία του ίδιου του πόρου, αλλά με τον όγκο που παράχθηκε. Καθώς δε οι ιδιωτικές εταιρείες ήταν εκείνες που καθόριζαν τον όγκο παραγωγής, τα συμφέροντα των συμβαλλόμενων μερών, ήτοι κράτους και εταιρείας, ήταν συχνά αντικρουόμενα. Υπό το πρίσμα αυτό, αξίζει να αναφερθεί ότι δεν ήταν πάντοτε προς το συμφέρον των εταιρειών να αξιοποιούν πλήρως τους πόρους του Κράτους, ενώ είχαν το αποκλειστικό δικαίωμα προς τούτο⁶. Περαιτέρω, ως προς τους δυσμενείς για το συμβαλλόμενο κράτος όρους συγκαταλέγεται η συμβατική διάρκεια και η έκταση της γεωγραφικής περιοχής. Χαρακτηριστικά, υφίστανται παραδείγματα συμβάσεων παραχώρησης κατά τις οποίες η αλλοδαπή εταιρεία λάμβανε δικαιώματα διάρκειας από 40 έως 75 χρόνια, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις η εταιρεία εξασφάλισε δικαιώματα σε μεγάλες γεωγραφικές εκτάσεις, οι οποίες εκτείνονταν ακόμη και σε ολόκληρη τη χώρα.⁷ Καθίσταται σαφές ότι οι συμφωνίες αυτές καθίσταντο απαραίτητες μεν για πολλές κυβερνήσεις, εντούτοις, αποδεικνύονταν μάλλον ασύμφορες και δυσβάσταχτες για τα κράτη, καθώς δεσμεύονταν κατ' αποκλειστικότητα με ιδιώτες έναντι συμβολικών ποσών για σημαντικό μεγάλο χρονικό διάστημα.

Είναι κρείσσονος σημασίας η διαφοροποίηση που υφίσταται στο περιεχόμενο αυτών των αρχικών συμβάσεων παραχώρησης και των αντίστοιχων σύγχρονων που καταρτίζονται μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών σήμερα. Τούτη δε έγκειται στο γεγονός ότι από μία αμοτεροβαρή σύμβαση δυσανάλογη για το ένα μέρος -το Κράτος- πλέον οι συμβάσεις παραχώρησης προσομοιάζουν περισσότερο σε συμβάσεις συνεργασίας. Δεδομένης της νέας αυτής προσέγγισης, καθίσταται σαφές ότι δια της κατάρτισης αυτής της «νέας γενιάς» συμβάσεων παραχώρησης, τα κράτη αποσκοπούν στην ανάπτυξη του αντίστοιχου τομέα και στην εκπλήρωση οικονομικών στόχων. Σημαντικό ζήτημα για την επίτευξη αυτής της ισορροπίας είναι ο περιορισμός της

⁵ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της σύμβασης παραχώρησης που καταρτίστηκε το 1934 μεταξύ του Κουβέιτ και της εταιρείας συμφερόντων Ηνωμένων Βασιλείου Kuwait Oil Company Limited δυνάμει του άρθρου 3d της οποίας οριζόταν ότι: *Για τους σκοπούς της παρούσας Συμφωνίας και για τον προσδιορισμό του ακριβούς προϊόντος στο οποίο αναφέρεται το προαναφερθέν Συμβόλαιο, συμφωνείται ότι η καταβολή δικαιώματος για κάθε τόνο Αγγλίας 2.40 λιβρών καθαρού αργού πετρελαίου που κερδίζεται και εξοικονομείται από την Εταιρεία από το κράτος του Κουβέιτ, δηλαδή μετά την αφαίρεση της άμμου και άλλων ξένων ουσιών και του πετρελαίου που απαιτείται για τις συνήθεις εργασίες των εγκαταστάσεων της Εταιρείας στα εδάφη του Σέιχ.*

⁶ Smith, E. (1992). From concessions to service contracts, *Tulsa Law Journal*, 27, σ. 493.

⁷ Likosky, M., (2009). Contracting and regulatory issues in the oil and gas and metallic minerals industries, *Transnational Corporations*, Vol. 18, No. 1, σ. 3.

έκτασης της χερσαίας ή θαλάσσιας περιοχής, καθώς τούτο συνιστά ζήτημα εθνικής κυριαρχίας για το οποίο αρμόδιο να αποφασίζει είναι αποκλειστικά και μόνο έκαστο κράτος. Δεδομένου τούτου, οι εταιρείες δεν είναι δυνατό να έχουν πλέον δικαιώματα σε ολόκληρη τη γεωγραφική έκταση της χώρας. Αντίστοιχος περιορισμός υφίσταται ως προς τη διάρκεια της σύμβασης διασφαλίζοντας ότι οι εταιρείες δεν θα αφήσουν ανεξερεύνητες και ανεκμετάλλευτες τις περιοχές που δεσμεύουν για μεγάλες περιόδους. Τέλος, η καταβολή δικαιωμάτων αποσυνδέθηκε από τον παραχθέντα όγκο, ενώ θεσπίστηκε η δυνατότητα επιβολής ελάχιστης φορολόγησης.⁸

Δυνάμει των ανωτέρω, στα κύρια χαρακτηριστικά της σύμβασης παραχώρησης συγκαταλέγεται ότι τα δικαιώματα που παραχωρούνται αφορούν σε συγκεκριμένη περιοχή και για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, ως ρητά προβλέπονται στη σύμβαση. Επισημαίνεται δε ότι οι εργασίες υλοποιούνται με δαπάνες του παραχωρησιούχου, ο οποίος φέρει τον αποκλειστικό οικονομικό κίνδυνο όσον αφορά την εκτέλεση του έργου, ενώ ως αντάλλαγμα για την παραχώρηση οφείλεται στο κράτος η καταβολή δικαιωμάτων (royalties), σε είδος ή χρήμα.⁹ Επιπλέον, είναι δυνατό να προβλέπεται υποχρέωση καταβολής φόρου ή άλλων ποσών, ως επί παραδείγματι ανταλλάγματος παραγωγής (production bonus) ή μισθώματος ανά μονάδα επιφάνειας της περιοχής που διεξάγεται η έρευνα ή εκμετάλλευση (surface fee).

⁸ Likosky, M., (2009). Contracting and regulatory issues in the oil and gas and metallic minerals industries, *Transnational Corporations*, Vol. 18, No. 1, σ. 7 επ.

⁹ Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 253.

1.2. Οι συμβάσεις διανομής της παραγωγής (production sharing contracts)

Στη διεθνή βιβλιογραφία, οι συμβάσεις διανομής παραγωγής απαντώνται με τους όρους production sharing contracts (PSCs), production sharing agreements (PSAs), exploration production sharing agreements (EPSAs) ή και exploration and development production sharing agreements (EDPSAs). Εν αντιθέσει προς τις συμβάσεις παραχώρησης, στις συμβάσεις διανομής παραγωγής μέρος από την παραχθείσα ποσότητα υδρογονανθράκων περιέρχεται στην κυριότητα του αναδόχου ως αμοιβή για την εκτέλεση του έργου. Ο ανάδοχος δε, είναι και εκείνος που διεξάγει την έρευνα και εκμετάλλευση, κατ' αποκλειστικότητα, σε συγκεκριμένη περιοχή για το χρονικό διάστημα που ορίζεται εκ της σύμβασης. Δεδομένων τούτων, καθίσταται αντιληπτό ότι τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν το μερίδιο που τους αναλογεί με βάση «διανομή της παραγωγής».¹⁰

Οι συμβάσεις διανομής της παραγωγής χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά ως συμβατικός τύπος στην Ινδονησία. Το συγκεκριμένο είδος συμβάσεων παρουσιάζει δύο βασικά χαρακτηριστικά. Κατ' αρχάς, δεν παρέχει τα δικαιώματα ιδιοκτησίας της εταιρείας επί των πόρων. Συνεπώς, η κυβέρνηση που επιλέγει να συμβληθεί επιστρατεύοντας αυτό το μοντέλο είναι πιθανό να ενδιαφέρεται περισσότερο για τη απόκτηση τεχνολογίας, τεχνογνωσίας και εμπειρίας, προκειμένου να συνεχίσει η ίδια την εκμετάλλευση. Επιπλέον, σε αντίθεση με τις συμβάσεις παραχώρησης, δυνάμει των οποίων η εκάστοτε κυβέρνηση χορηγεί δικαιώματα στην εταιρεία επί των κοιτασμάτων για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, σύμφωνα με τη σύμβαση διανομής της παραγωγής παρέχεται στην εταιρεία η δυνατότητα εκμετάλλευσης του πόρου από την εταιρεία η οποία επιβαρύνεται, κατ' αρχάς, με την ανάκτηση των εφάπαξ εξόδων και, στη συνέχεια, προκειμένου να προβεί στην απόκτηση κέρδους. Καθίσταται σαφές ότι ο επιχειρηματικός κίνδυνος βαραίνει την εταιρεία - ανάδοχο.¹¹ Στο σημείο αυτό δέον να υπογραμμισθεί ότι στην περίπτωση εκείνη που μια επιχείρηση στεφθεί με επιτυχία, μετά την κάλυψη του κόστους και την απόδοση των συμπεφωνημένων

¹⁰ Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 254.

¹¹ Likosky, M., (2009). Contracting and regulatory issues in the oil and gas and metallic minerals industries, Transnational Corporations, Vol. 18, No. 1, σ. 10-11.

κερδών στην εταιρεία - ανάδοχο, η κυβέρνηση ευνοείται σημαντικά οικονομικά τόσο μέσω της φορολόγησης όσο και των δικαιωμάτων. Επιπλέον, εύλογα συνάγεται ότι, εν πολλοίς, οι συμβάσεις διανομής της παραγωγής λειτουργούν με τρόπο τέτοιο ώστε να ενθαρρύνουν τις ιδιωτικές επενδύσεις σε ανεξερεύνητες – ανεκμετάλλευτες γεωγραφικές περιοχές.

Οι συμβάσεις διανομής της παραγωγής βασίζονται, επίσης, στο μοντέλο συνεργασίας μεταξύ δύο ισότιμων μερών. Συνεπώς, το κράτος διαδραματίζει κομβικό ρόλο λαμβάνοντας αποφάσεις ζωτικής σημασίας. Κατ' αρχάς, σημαντικό ζήτημα αποτελεί το χρονικό διάστημα διάρκειας του έργου. Περαιτέρω, στην περίπτωση που μετά την ανάκτηση των εξόδων και του κέρδους από την εταιρεία, η συνέχιση του έργου τελικά μετατεθεί υπό κυβερνητικό έλεγχο, το κράτος δέον να προγραμματίσει την περαιτέρω αξιοποίησή του. Δεδομένων τούτων συνάγεται ότι οι όροι διεξαγωγής και ο έλεγχος των αποφάσεων εναπόκεινται στην κυβέρνηση ακόμη και κατά τη διάρκεια της περιόδου της έντονης ιδιωτικής συμμετοχής.

Οι συμβάσεις διανομής της παραγωγής φαίνεται να προτιμώνται όλο και περισσότερο τις τελευταίες δεκαετίες σε σχέση με τις συμβάσεις παραχώρησης¹². Ο κύριος λόγος δε προς τούτο είναι ότι οι συμβάσεις διανομής της παραγωγής προσφέρουν μεγαλύτερη ευελιξία και προσαρμοστικότητα, ενώ διασφαλίζουν αποτελεσματικότερα το δημόσιο συμφέρον, εφόσον η παραχθείσα ποσότητα υδρογονανθράκων περιέρχεται αρχικά στην κυριότητα του κράτους.

¹² Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 255.

1.3. Οι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών (service contracts)

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η κυβέρνηση ενός κράτους επιθυμεί τη διενέργεια έρευνας και εκμετάλλευσης των πόρων και των κοιτασμάτων της ασκώντας μεγαλύτερο έλεγχο. Προς επίτευξη αυτού προτιμάται η κατάρτιση συμβάσεων παροχής υπηρεσιών, καθώς μέσω αυτών οι ανάδοχοι ιδιωτικές εταιρείες δεσμεύονται να εκπληρώσουν ορισμένους συγκεκριμένους όρους, καθώς, εν αντιθέσει προς τις συμβάσεις παραχώρησης και τις συμβάσεις διανομής παραγωγής, ως αναλύθηκαν ανωτέρω, οι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών συνιστούν εκείνο το πλέον κατάλληλο μοντέλο διότι η κυβέρνηση ασκεί τον μεγαλύτερο έλεγχο επί της συμφωνίας. Τούτο δε επιτυγχάνεται, δεδομένου ότι η κυβέρνηση συνάπτει σύμβαση με την αντισυμβαλλόμενη εταιρεία προκειμένου να εκτελέσει μια ορισμένη υπηρεσία, άνευ συμμετοχής της αντισυμβαλλόμενης εταιρείας στα έσοδα που παράγονται.¹³ Η αμοιβή του εργολάβου για τη διεξαγωγή της έρευνας και της εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην περίπτωση αυτή συνίσταται σε χρηματικό ποσό. Καθίσταται σαφές ότι δεδομένων τούτων το κράτος είναι εκείνο που έχει τον πλήρη έλεγχο των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων και των έργων έρευνας και εκμετάλλευσης επί τούτων. Εύλογα συνάγεται ότι για να καταστεί μια τέτοια συμφωνία δυνατή και υλοποιήσιμη, η κυβέρνηση δέον να διαθέτει την απαιτούμενη τεχνογνωσία και την πρόσβαση σε κεφάλαιο. Ο τύπος αυτό σύμβασης δεν προτιμάται διεθνώς εξαιτίας, κυρίως, της απροθυμίας ή της αδυναμίας του Δημοσίου να καταβάλει την αμοιβή της ανάδοχης εταιρείας, καθώς και της συχνής απροθυμίας να αναλάβει τον αναλογούντα οικονομικό κίνδυνο.¹⁴

Οι συμβάσεις αυτές διακρίνονται σε αμιγείς συμβάσεις παροχής υπηρεσιών (pure service contracts) και σε συμβάσεις παροχής υπηρεσιών οικονομικού κινδύνου (risk service contracts), ανάλογα με το αν έχει καθοριστεί και συμφωνηθεί συμβατικά πάγια αμοιβή για τον εργολάβο (flat fee) ή το ύψος αυτής εξαρτάται από το κέρδος του έργου (based on profit). Υφίστανται δε συμβάσεις που φέρουν στοιχεία αμφοτέρων των

¹³ Likosky, M., (2009). Contracting and regulatory issues in the oil and gas and metallic minerals industries, *Transnational Corporations*, Vol. 18, No. 1, σ. 14.

¹⁴ Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) *Δίκαιο Υδρογονανθράκων*, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 255.

προαναφερθεισών, οι οποίες αποτελούν υβριδικές μορφές (hybrids) συμβάσεων παροχής υπηρεσιών.¹⁵

Με τις αμιγείς συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, ο εργολάβος αναλαμβάνει να εκτελέσει μια καθορισμένη υπηρεσία και να αμειφθεί αναλόγως. Εν αντιθέσει προς τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών οικονομικού κινδύνου, η αντισυμβαλλόμενη κυβέρνηση είναι εκείνη που αναλαμβάνει το σύνολο των κινδύνων της δραστηριότητας.¹⁶ Οι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών οικονομικού κινδύνου προσομοιάζουν αρκετά προς τις συμβάσεις διανομής της παραγωγής, καθώς σε αυτήν την περίπτωση, το κράτος αποβλέπει να αναθέσει σε μια ιδιωτική εταιρεία την έρευνα προκειμένου να φέρει τον κίνδυνο. Στην περίπτωση κατάρτισης της σύμβασης υφίστανται δύο πιθανές εναλλακτικές, ήτοι είτε ο εντοπισμός εμπορικά εκμεταλλεύσιμων πόρων ή όχι. Στην πρώτη περίπτωση, η εταιρεία λαμβάνει χρηματική αμοιβή, κάτι που δεν συμβαίνει στην αντίθετη περίπτωση.¹⁷

¹⁵ Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 255.

¹⁶ Likosky, M., (2009). Contracting and regulatory issues in the oil and gas and metallic minerals industries, *Transnational Corporations*, Vol. 18, No. 1, σ. 15.

¹⁷ Likosky, M., (2009). Contracting and regulatory issues in the oil and gas and metallic minerals industries, *Transnational Corporations*, Vol. 18, No. 1, σ. 15.

2. Το νομοθετικό πλαίσιο

2.1. Η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Μέχρι και την δεκαετία του 1960, η εκμετάλλευση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, σε διεθνές επίπεδο, υλοποιούνταν από μικρό αριθμό εταιρειών. Η εικόνα αυτή έχει μεταβληθεί άρδην κατά τις τελευταίες δεκαετίες, καθώς το πλήθος των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον χώρο έχουν αυξηθεί κατακόρυφα. Ενδεικτικά, είναι άξιο αναφοράς ότι κατά τα μέσα περίπου της δεκαετία του 1990 περισσότερες από τριακόσιες εταιρείες δραστηριοποιούνταν σε κοιτάσματα δύο ή περισσότερων κρατών, καθώς έρευνα και εκμετάλλευση κοιτασμάτων διεξαγόταν σε περισσότερες από εκατόν πενήντα χώρες παγκοσμίως¹⁸. Ο τρόπος και οι όροι έρευνας και εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων συνιστούν ζήτημα που ρυθμίζεται από το νομικό πλαίσιο εκάστοτε κράτους. Καθώς δε ο συγκεκριμένος τομέας είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος, με οικονομικές και γεωπολιτικές προεκτάσεις υψίστης σημασίας, η ρύθμισή του αποτελεί ζήτημα εθνικής κυριαρχίας. Λόγω της ιδιαίτερης αυτής σημασίας, ο τομέας ρυθμίζεται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη Συνθήκη για τον Χάρτη Ενέργειας, καθώς και με την Οδηγία 94/22ΕΚ, με την οποία επιδιώκεται η επίτευξη ενός συγκεκριμένου αποτελέσματος στα διάφορα κράτη μέλη, ενώ τίθεται στη διακριτική τους ευχέρεια ο τρόπος επίτευξης του αποτελέσματος.

2.1.1. Η Αρμοδιότητα της Ε.Ε. στον τομέα της Ενέργειας

Δεν θα ήταν υπερβολή να υποστηριχθεί ότι η ανάγκη και η επιθυμία για την εδραίωση μιας κοινής ενεργειακής πολιτικής αποτέλεσε βασικός σκοπός ήδη από την «ανατολή» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως αν αναλογιστεί κανείς ότι οι πρώτες προσπάθειες συνεργασίας αποτέλεσαν αντικείμενο της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΣυνθΕΚΑΧ), η οποία υπεγράφη το 1951 με ημερομηνία έναρξης ισχύος την 23^η Ιουλίου 1952.¹⁹ Μερικά χρόνια αργότερα, το 1957,

¹⁸ Khelil, C., (1995). Fiscal Systems for Oil – The government «take» and competition for exploration investment, Note no. 46, World Bank Group, Washington, D.C.

¹⁹ MEMO/02/145/2002 Επιτροπής της Ε.Ε., https://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-02-145_el.htm

υπεγράφη η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας²⁰, με την οποία επιδιώχθηκε η προώθηση της συνεργασίας των κρατών μελών στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας²¹. Περαιτέρω, με το άρθρο 3 της Συνθήκης του Μάαστριχτ, ρητά συμπεριλήφθηκε στη δράση της Κοινότητας η λήψη μέτρων στον τομέα της ενέργειας. Στο άρθρο 194 της Συνθήκης Λειτουργίας της ΕΕ περιλαμβάνονται αναλυτικά οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της ενέργειας.²² Συγκεκριμένα, τίθενται οι τομείς της ενεργειακής πολιτικής συντρέχουσας αρμοδιότητας, θέτοντας τα θεμέλια για τη μετάβαση προς μια κοινή ενεργειακή πολιτική.²³

Εντούτοις, κάθε κράτος μέλος διατηρεί το δικαίωμά του «να καθορίζει τους όρους εκμετάλλευσης των ενεργειακών του πόρων, την επιλογή του μεταξύ διαφόρων ενεργειακών πηγών και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού». Οι διατάξεις πρωτογενούς δικαίου στο πεδίο της ενέργειας είναι μάλλον περιορισμένες και έχει υποστηριχθεί ότι συχνά δεν είναι εύκολο να λειτουργήσουν ως στέρεη βάση προκειμένου να συγκροτηθεί μια κοινή ενεργειακή πολιτική για τα κράτη μέλη της Ένωσης, καθώς η κατανομή των αρμοδιοτήτων δεν είναι πάντοτε σαφής.²⁴ Σε κάθε περίπτωση, το ζήτημα της ενεργειακής πολιτικής αποτελεί ζήτημα ιδιαίτερα κρίσιμο για την εσωτερική αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για αυτόν τον λόγο η ρύθμισή του εκφεύγει της αποκλειστικής αρμοδιότητας των κρατών μελών. Έτσι, η εναρμόνιση

²⁰ <http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/euratom-treaty>.

²¹ Επισημαίνεται ότι, την περίοδο εκείνη, η πυρηνική ενέργεια θεωρείτο η πρωταρχική πηγή για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών.

²² Άρθρο 194 ΣΛΕΕ: 1. Στο πλαίσιο της εγκαθίδρυσης ή της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και λαμβανομένης υπόψη της απαίτησης να προστατευθεί και να βελτιωθεί το περιβάλλον, η πολιτική της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας, σε πνεύμα αλληλεγγύης μεταξύ κρατών μελών, έχει ως στόχο: α) να διασφαλίζει τη λειτουργία της αγοράς ενέργειας, β) να διασφαλίζει τον ενεργειακό εφοδιασμό της Ένωσης, και γ) να προωθεί την ενεργειακή αποδοτικότητα και την εξοικονόμηση ενέργειας καθώς και την ανάπτυξη νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και δ) να προωθεί τη διασύνδεση των ενεργειακών δικτύων. 2. Με την επιφύλαξη της εφαρμογής των λοιπών διατάξεων των Συνθηκών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, θεσπίζουν τα μέτρα που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων της παραγράφου 1. Τα εν λόγω μέτρα θεσπίζονται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Τα μέτρα αυτά δεν επηρεάζουν το δικαίωμα κράτους μέλους να καθορίζει τους όρους εκμετάλλευσης των ενεργειακών του πόρων, την επιλογή του μεταξύ διαφόρων ενεργειακών πηγών και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού, με την επιφύλαξη του [άρθρου 192](#), παράγραφος 2, στοιχείο γ). 3. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 2, Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομοφώνως, σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θεσπίζει τα ως άνω μέτρα, όταν πρόκειται για μέτρα κυρίως φορολογικού χαρακτήρα.

²³ http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_2.4.7.pdf.

²⁴ Παπαντώνη, Μ. (2006). Η Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Πολιτική στο Εισαγωγικό στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, τόμος Γ', Ελληνική Πανεπιστημιακή Ένωση Ευρωπαϊκών Σπουδών, σ. 411.

των εθνικών νομοθεσιών στον τομέα της ενέργειας διαδραματίζει κομβικό ρόλο στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ένωσης σε παγκόσμιο επίπεδο.

2.1.2. Η Συνθήκη για τον Χάρτη Ενέργειας

Κατά τη συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δουβλίνου, ως αυτή έλαβε χώρα τον Ιούνιο του έτους 1990, ο τότε πρωθυπουργός των Κάτω Χωρών πρότεινε τη θεσμοθέτηση ενός πλαισίου συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας, μεταξύ των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Η θεσμοθέτηση ενός τέτοιου πλαισίου αποσκοπούσε στην ενίσχυση της οικονομικής ανόρθωσης των κρατών μελών, καθώς και στη βελτίωση της ασφάλειας εφοδιασμού της Κοινότητας. Η Επιτροπή προέβη σε επεξεργασία και μελέτη της πρότασης και το 1991 προτάθηκε η κατάρτιση του Ευρωπαϊκού Χάρτη Ενέργειας.

Στις 17 Δεκεμβρίου του έτους 1991,²⁵ πενήντα ένα κράτη προέβησαν στην υπογραφή του Χάρτη και δεσμεύτηκαν να επιδιώξουν να διαφυλάξουν και να προωθήσουν τις τιθέμενες αρχές, ως αυτές αποτυπώθηκαν στον Χάρτη, καθώς και να επιδιώξουν την επίτευξη των στόχων. Περαιτέρω, τα μέρη δεσμεύτηκαν να προβούν στην από κοινού υπογραφή μίας νομικά δεσμευτικής συμφωνίας για την εδραίωση της συνεργασίας τους αυτής. Δεδομένων τούτων, στις 17 Δεκεμβρίου 1994, τα πενήντα ένα κράτη συνήλθαν στην Λισσαβόνα προκειμένου να υπογράψουν τη Συνθήκη για το Χάρτη Ενέργειας και το Πρωτόκολλο για την ενεργειακή απόδοση και τα σχετικά περιβαλλοντικά²⁶.

Θεμέλιος λίθος της Συνθήκης για τον Χάρτη Ενέργειας αποτέλεσε η αδήριτη ανάγκη για τη θέσπιση ενός νομικού πλαισίου που θα αποσκοπούσε στην προαγωγή μιας μακροπρόθεσμης συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας, βασιζόμενη σε κοινές αρχές και στόχους. Προς υλοποίηση του κοινού αυτού στόχου, κατέστη αναγκαίος ο καθορισμός διάφορων τομέων στους οποίους θα ήταν απαραίτητη η συνεργασία των μελών. Υπό το πρίσμα αυτό, στον Χάρτη περιλαμβάνονται διατάξεις και ρυθμίζονται ζητήματα για την προστασία των επενδύσεων, την εμπορία ενεργειακών υλών και προϊόντων, τη διαμετακόμιση και τη διευθέτηση των ανακυπτουσών διαφορών.

²⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A127028>

²⁶ Δέον να επισημανθεί ότι το Πρωτόκολλο δεν υπεγράφη από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και τον Καναδά.

Συγκεκριμένα, και όσον αφορά στις επενδύσεις, τα μέρη δεσμεύτηκαν να προάγουν τη δημιουργία συνθηκών που κρίνονται ως σταθερές και ευνοϊκές για τρίτα μέρη που σκοπεύουν να επενδύσουν, ενώ συμφώνησαν στην εφαρμογή της ρήτρας της πλέον ευνοούμενης χώρας στην περίπτωση αυτή, άλλως στη διασφάλιση μεταχείρισης ίσης προς εκείνη που τυγχάνουν οι ημεδαποί επενδυτές, σύμφωνα με το πλέον ευνοϊκό καθεστώς. Προς διασφάλιση της εφαρμογής της συγκεκριμένης δέσμευσης κρίθηκε ως απαραίτητη η υπαγωγή της εθνικής μεταχείρισης (national treatment) σε νομικά δεσμευτική διάταξη πλαίσιο. Περαιτέρω, αναφορικά με τις δεσμεύσεις για τη διαμετακόμιση, τα μέρη έθεσαν το πλέον κατάλληλο νομικό πλαίσιο για τη μεταφορά ενεργειακών πρώτων υλών και προϊόντων, καθώς και τη χρήση των εξοπλισμών μεταφοράς ενέργειας με τρόπο τέτοιο ώστε τούτο να μην καθίσταται λιγότερο ευνοϊκό για ύλες και προϊόντα ξένης προέλευσης ή προορισμού, και χωρίς να επιβάλλονται αδικαιολόγητες καθυστερήσεις, φόροι, περιορισμοί ή άλλες επιβαρύνσεις. Ακόμη, με τη Συνθήκη προβλέφθηκαν διατάξεις σχετικά με τη διευθέτηση διαφορών που ενδεχομένως ανακύψουν αφενός μεταξύ των κρατών και αφετέρου μεταξύ των ιδιωτών επενδυτών και του κράτους εντός των συνόρων του οποίου υλοποιείται η επένδυση. Ως πλέον κατάλληλη μέθοδος διευθέτησης των διαφορών κρίθηκε η διαιτησία και τα μέρη δεσμεύτηκαν, ώστε ο επενδυτής να έχει τη δυνατότητα να επιλέξει την παραπομπή της διαφοράς στη διεθνή διαιτησία.

Επιπλέον, με τη Συνθήκη για τον Χάρτη της Ενέργειας υιοθετήθηκαν διατάξεις που αφορούν στην κυριαρχία και στη φορολογία των μερών. Συγκεκριμένα, τα μέρη αναγνώρισαν ότι έκαστος αντισυμβαλλόμενος ασκεί κυριαρχία στους ενεργειακούς πόρους και τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων του, με την επιφύλαξη των διατάξεων του διεθνούς δικαίου. Ακόμη, προβλέφθηκε διάταξη αναφορικά με το δικαίωμα του αποφασίζει για τις γεωγραφικές περιοχές που τελούν υπό τη δικαιοδοσία του και οι οποίες προορίζονται για έρευνα και εκμετάλλευση. Όσον αφορά στη φορολογία, η Συνθήκη δεν στόχευσε να δημιουργήσει νέο πλαίσιο, αλλά περιορίστηκε αποκλειστικά και μόνο στην παραδοχή ότι η άμεση φορολόγηση δέον να εξακολουθεί να διέπεται από την εθνική νομοθεσία εκάστης χώρας ή από τις εκάστοτε διμερείς συμβάσεις ή συμφωνίες.

2.1.3. Η Οδηγία 94/22/ΕΚ

Η Οδηγία 94/22/ΕΚ συνιστά την οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που ρυθμίζει σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης το πλαίσιο χορήγησης και χρήσης των αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων. Σκοπός της έκδοσης της συγκεκριμένης οδηγίας αποτέλεσε η εξασφάλιση της χωρίς διακρίσεις πρόσβασης στις δραστηριότητες αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων, καθώς και της άσκησής τους, υπό όρους που ευνοούν την αύξηση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα αυτόν, και ως εκ τούτου να προαχθεί η καλύτερη αναζήτηση, εξερεύνηση και παραγωγή των πόρων των κρατών μελών και να ενισχυθεί η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας.²⁷

Σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας αυτής, τίθενται οι όροι εκείνοι και το πλαίσιο δυνάμει των οποίων τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθορίζουν τις συνθήκες και τις συμφωνίες υπό τις οποίες καθίσταται δυνατή η εκμετάλλευση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων σε περιοχές εντός των γεωγραφικών τους εθνικών συνόρων. Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο δύο της Οδηγίας²⁸, τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να ορίζουν τις περιοχές εκείνες που βρίσκονται εντός των γεωγραφικών τους ορίων και οι οποίες διατίθενται με σκοπό την άσκηση δραστηριοτήτων αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Εντούτοις, δέον να σημειωθεί ότι δυνάμει του ίδιου άρθρου διευκρινίζεται ότι τα κράτη μέλη διατηρούν το δικαίωμα να μην επιτρέψουν δραστηριότητες από φορείς, κρατικούς ή ιδιωτικούς, οι οποίοι δραστηριοποιούνται υπό τον έλεγχο τρίτων κρατών, για λόγους εθνικής ασφάλειας.

Εν συνεχεία, δυνάμει της διάταξης του άρθρου τρία της Οδηγίας²⁹ προβλέπονται

²⁷ Προοίμιο Οδηγίας 94/22/ΕΚ.

²⁸ Άρθρο 2: 1. Τα κράτη μέλη διατηρούν το δικαίωμα να ορίζουν, εντός των ορίων του εδάφους τους, τις περιοχές που διατίθενται για άσκηση δραστηριοτήτων αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων. 2. Εφόσον μια περιοχή διατίθεται για την άσκηση των δραστηριοτήτων που προβλέπονται στην παράγραφο 1, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν χωρίς διακρίσεις την πρόσβαση των φορέων και την άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών. Ωστόσο, για λόγους εθνικής ασφάλειας, τα κράτη μέλη δύνανται να αρνούνται την πρόσβαση στις δραστηριότητες αυτές καθώς και την άσκησή τους σε φορέα που ελέγχεται ουσιαστικά από τρίτη χώρα ή από υπηκόους τρίτης χώρας.

²⁹ Άρθρο 3: 1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε οι άδειες να χορηγούνται σύμφωνα με διαδικασία κατά την οποία όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς μπορούν να υποβάλουν αίτηση σύμφωνα με τις παραγράφους 2 ή 3. 2. Η διαδικασία αυτή κινείται: α) είτε με πρωτοβουλία των αρμόδιων αρχών, μέσω προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων τουλάχιστον 90 ημέρες πριν από τη λήξη της προθεσμίας

τα βήματα που δέον να ακολουθούνται, προκειμένου να ολοκληρωθεί η διαδικασία δυνάμει της οποίας όλοι οι ενδιαφερόμενοι δύνανται να υποβάλλουν αίτηση συμμετοχής στο έργο. Ως επισημαίνεται, η διαδικασία άρχεται με την δημοσίευση πρόσκλησης για την υποβολή προσφορών, η οποία δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Σύμφωνα με τη διάταξη που προβλέπεται στο άρθρο πέντε, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να χορηγούν άδειες σε φορείς οι οποίοι πληρούν τα απαραίτητα κριτήρια όσον αφορά τις οικονομικές και τις τεχνικές δυνατότητές τους, τον τρόπο με τον οποίο οι φορείς σχεδιάζουν να διεξάγουν την αναζήτηση, την έρευνα και την αξιοποίηση των κοιτασμάτων, καθώς και την τιμή που ο εκάστοτε φορέας προτίθεται να καταβάλλει στην περίπτωση που η άδεια εκμετάλλευσης παρέχεται προς πώληση.³⁰ Περαιτέρω, προβλέπεται ότι οι προϋποθέσεις και οι απαιτήσεις που αφορούν την άσκηση ή την παύση της δραστηριότητας οι οποίες εφαρμόζονται σε κάθε τύπο αδειας σύμφωνα με νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις οι οποίες βρίσκονται σε ισχύ κατά την ημερομηνία υποβολής των αιτήσεων, είτε προβλέπονται από την άδεια, είτε η εκ των προτέρων αποδοχή τους αποτελεί προϋπόθεση χορήγησής της, θεσπίζονται και τίθενται πάντοτε στη διάθεση των ενδιαφερόμενων φορέων. Ως διευκρινίζεται στο άρθρο έξι της Οδηγίας, τα κράτη μέλη οφείλουν και υποχρεούνται να μεριμνήσουν προκειμένου οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις και οι απαιτήσεις, καθώς και οι επακόλουθες υποχρεώσεις για τον φορέα ύστερα από την απόκτηση άδειας εκμετάλλευσης, να δικαιολογούνται πλήρως συνεπεία της ανάγκης εξασφάλισης της ορθής άσκησης των περιγραφόμενων δραστηριοτήτων στην περιοχή την οποία αφορά η άδεια.³¹

υποβολής των αιτήσεων 7 β) είτε μέσω δημοσίευσης προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μετά από υποβολή αιτήσεως από φορέα με την επιφύλαξη του άρθρου 2 παράγραφος (...).

³⁰ Άρθρο 5: Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε: 1. οι άδειες να χορηγούνται βάσει κριτηρίων που αφορούν, οπωσδήποτε μεν: α) τις τεχνικές και οικονομικές δυνατότητες των φορέων και β) τον τρόπο με τον οποίο προτίθενται να διεξαγάγουν την αναζήτηση, εξερεύνηση ή/και αξιοποίηση των υδρογονανθράκων της εν λόγω γεωγραφικής περιοχής, κατά περίπτωση δε: γ) όταν η άδεια προσφέρεται προς πώληση, την τιμή που ο φορέας είναι διατεθειμένος να καταβάλει για να αποκτήσει την άδεια 7 δ) όταν, σύμφωνα με τα κριτήρια των στοιχείων α), β) και, κατά περίπτωση, γ), δύο ή περισσότερες αιτήσεις κρίνονται ισάξιες, άλλα σχετικά κριτήρια με τα οποία να μην εισάγονται διακρίσεις, ώστε να γίνει η τελική επιλογή μεταξύ αυτών των αιτήσεων.

³¹ Άρθρο 6: 1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι προϋποθέσεις και οι απαιτήσεις που αναφέρει το άρθρο 5 παράγραφος 2, καθώς και οι λεπτομερείς υποχρεώσεις που συνεπάγεται η χρήση μιας

Στο άρθρο οκτώ προβλέπονται ορισμένες υποχρεώσεις των κρατών μελών, καθώς και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθή λειτουργία των οριζόμενων από την Οδηγία, καθώς και την ορθή εκπλήρωση των συμφωνιών μελέτης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων που συνάπτονται μεταξύ των κρατών μελών και τρίτων ιδιωτικών φορέων. Συνάγεται ότι τα κράτη μέλη φέρουν υποχρέωση ενημέρωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για οποιαδήποτε δυσκολία που συνδέεται με την πρόσβαση στις δραστηριότητες αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων.³²

Στο άρθρο εννιά της Οδηγίας³³ προβλέπεται υποχρέωση των κρατών μελών να δημοσιεύουν έκαστο έτος και να προβαίνουν σε σχετική ανακοίνωση προς την ευρωπαϊκή επιτροπή, κοινοποιώντας έκθεση η οποία δέον να περιλαμβάνει πληροφορίες αναφορικά με τις γεωγραφικές περιοχές για τις οποίες έχει δοθεί άδεια με σκοπό την αναζήτηση, εξερεύνηση και παραγωγή, τις άδειες οι οποίες έχουν δοθεί έως τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, τους φορείς στους οποίους έχουν χορηγηθεί οι άδειες, καθώς και πληροφόρηση για τυχόν κοιτάσματα και αποθέματα που θεωρείται ότι υφίστανται εντός των ορίων για τα οποία έχει παραχωρηθεί η άδεια.

συγκεκριμένης αδείας να δικαιολογούνται αποκλειστικά από την ανάγκη να εξασφαλιστεί η ορθή άσκηση των δραστηριοτήτων στη γεωγραφική περιοχή για την οποία ζητείται άδεια, από την εφαρμογή της παραγράφου 2 ή από την καταβολή εισφοράς σε χρήμα ή σε υδρογονάνθρακες.

³² Άρθρο 8: 1. Τα κράτη μέλη, εφόσον λάβουν γνώση του θέματος, ενημερώνουν την Επιτροπή για κάθε πρακτική ή νομική δυσκολία γενικής φύσεως την οποία συναντούν οι φορείς τους και η οποία αφορά την πρόσβαση στις δραστηριότητες αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων καθώς και την άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών σε τρίτες χώρες. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή εξασφαλίζουν την τήρηση του εμπορικού απορρήτου.

³³ Άρθρο 9: Κάθε κράτος μέλος δημοσιεύει κατ' έτος και ανακοινώνει στην Επιτροπή έκθεση η οποία περιλαμβάνει πληροφορίες για τις γεωγραφικές περιοχές στις οποίες έχει επιτραπεί η αναζήτηση, η εξερεύνηση και η παραγωγή, για τις άδειες που έχουν χορηγηθεί, για τους φορείς κατόχους των εν λόγω αδειών και για τη σύνθεσή τους, καθώς και για τα αποθέματα που εκτιμάται ότι ευρίσκονται στο έδαφός του. Η παρούσα διάταξη δεν συνεπάγεται υποχρέωση των κρατών μελών να δημοσιεύουν απόρρητες πληροφορίες εμπορικού χαρακτήρα.

2.2. Ο ν. 2289/1995 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει

Στην Ελληνική έννομη τάξη, η Οδηγία 94/22/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 1994 για τους όρους χορήγησης και χρήσης των αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων, ενσωματώθηκε με τη θέσπιση του νόμου 2289/1995, όπως αυτός κωδικοποιήθηκε, τροποποιήθηκε και ισχύει με την ψήφιση του νόμου 4001/2011. Συνεπώς, πρόκειται για τον νόμο που διέπει έως και σήμερα τη διαδικασία άσκησης δραστηριοτήτων αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην ελληνική επικράτεια.

Η θέσπιση ενός νομικού πλαισίου προέκυψε τόσο ως αποτέλεσμα της υποχρεωτικότητας της ενσωμάτωσης της Οδηγίας, αλλά και ως αδήριτη ανάγκη για τη δημιουργία σε θεσμικό επίπεδο των κατάλληλων συνθηκών προκειμένου να υπάρξει *«μία γρήγορη και αποτελεσματική προσέλκυση των επενδύσεων εκείνων που θα οδηγούσαν στην ανακάλυψη κοιτασμάτων φυσικού αερίου ή πετρελαίου στη χώρα μας»*³⁴, κατά τα διεθνή πρότυπα, προκειμένου να υπάρξει εκσυγχρονισμός στον τομέα και ορθός σχεδιασμός για την έρευνα και την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων. Υπό το πρίσμα αυτό, με τη θέσπιση του νόμου 2289/1995 επιδιώχθηκε η προσέλκυση ενδιαφερόμενων που θα καθίστατο δυνατό να προσφέρουν υψηλή τεχνογνωσία προκειμένου να διενεργηθεί έρευνα, θέτοντας τρεις στόχους:

(α) την κάλυψη των αναγκών της χώρας σε υδρογονάνθρακες, ει δυνατόν στο σύνολο αυτών, άλλως έστω μερικώς,

(β) την εισροή συναλλάγματος κεφαλαίων και

(γ) την απόκτηση τεχνογνωσίας και εμπειρίας προκειμένου να υπάρξει ανάπτυξη της βιομηχανίας πετρελαίου.

Ως κύριοι δε άξονες στους οποίους βασίστηκε ο νόμος αποτέλεσαν

(α) η διατήρηση της κυριαρχίας του Δημοσίου επί των υδρογονανθράκων του υπεδάφους της χώρας,

(β) η διατήρηση του δικαιώματος επιλογής του είδους της σύμβασης που αρμόζει

³⁴ Εισηγητική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων».

σε κάθε περίπτωση,

(γ) η δυνατότητα διαφοροποίησης των οικονομικών όρων για κάθε ερευνητική περιοχή της χώρας και

(δ) η επιμήκυνση του χρόνου έρευνας και εκμετάλλευσης, ώστε να μπορέσουν να αξιοποιηθούν περιπτώσεις βαθέων στόχων για κοιτάσματα στην ξηρά ή στη θάλασσα.

Το νέο νομικό πλαίσιο παρουσίαζε ριζικές διαφορές αλλά και αρκετές ομοιότητες, με το προϋφιστάμενο καθεστώς που θεσπιζόταν με τον Ν. 468/1976. Κατ' αρχάς, σε αμφότερα τα κείμενα νόμων, στο άρθρο 1 τίθεται ο σκοπός, καθώς και το εννοιολογικό περιεχόμενο που φέρουν οι διάφοροι όροι στο πλαίσιο του κειμένου. Ως προς το σημείο αυτό δεν διαπιστώνονται σημαντικές διαφοροποιήσεις. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι ο νόμος 2289/1995 βρίσκει εφαρμογή σε συγκεκριμένα στάδια της εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, καθώς ρυθμίζει τη διαδικασία εξόρυξης, κατεργασίας, αποθήκευσης και μεταφοράς μέχρι τις εγκαταστάσεις φόρτωσης για περαιτέρω διάθεση, και εξαιρώντας ρητά τη διύλιση.

Καθίσταται σαφές ότι οι δραστηριότητες και τα απορρέοντα από αυτές δικαιώματα που προβλέπονται στον νόμο ανήκουν αποκλειστικά και μόνο στο Δημόσιο. Εναπόκειται δε αποκλειστικά και μόνο στη διακριτική ευχέρεια του δημοσίου η παραχώρηση σε τρίτους της αναζήτησης, της έρευνας και της εκμετάλλευση υδρογονανθράκων. Η διαδικασία παραχώρησης, καθώς και το περιεχόμενο των δικαιωμάτων αυτών σε τρίτους προβλέπεται στα οριζόμενα από τη διάταξη του άρθρου 2 του Ν. 2289/1995, η οποία τροποποιήθηκε σημαντικά με τον Ν. 4001/2011. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 2 προβλέπεται τη διαδικασία παραχώρησης του δικαιώματος αναζήτησης, καθώς και η διαδικασία δυνάμει της οποίας παραχωρείται το δικαίωμα έρευνας και εκμετάλλευσης.

Οι τροποποιήσεις που επήλθαν με τον ν. 4001/2011 στο περιεχόμενο του άρθρου 2, μετέβαλλαν σημαντικά το πλαίσιο για τις δραστηριότητες της αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, καταδεικνύοντας τη βούληση του Έλληνα νομοθέτη να τεθεί ο τομέας αυτός σε προτεραιότητα. Υπό το πρίσμα αυτό, επισημαίνεται το δικαίωμα της Ελληνικής Δημοκρατίας να ασκεί «κυριαρχία ή κυριαρχικά δικαιώματα» επί των δικαιωμάτων αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, τόσο στις χερσαίες περιοχές, αλλά και στην ΑΟΖ,

καθώς και στην υφαλοκρηπίδα για τις υποθαλάσσιες περιοχές, σε αντίθεση προς την προηγούμενη διατύπωση η οποία παρέπεμπε στο άρθρο 148 του Μεταλλευτικού Κώδικα³⁵. Εξάλλου, αξίζει να σημειωθεί ότι το δικαίωμα αυτό των κρατών αποτελεί έκφανση της εθνικής κυριαρχίας, καθώς έχει αναγνωρισθεί ήδη από το έτος 1963 η κυριαρχία επί των φυσικών πόρων δυνάμει αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ³⁶.

Περαιτέρω, με το ίδιο άρθρο ρυθμίζεται η διαδικασία παραχώρησης των δικαιωμάτων αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης. Οι ρυθμίσεις παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με το προϊσχύσαν νομοθετικό καθεστώς. Αναφορικά με τη διαδικασία παραχώρησης του δικαιώματος αναζήτησης υδρογονανθράκων, προβλέπεται ότι τούτη είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί σε συνέχεια έκδοσης απόφασης από την ΕΔΕΥ Α.Ε., ύστερα από αίτηση ενδιαφερομένου σε ανταπόκριση πρόσκλησης που απευθύνει η προαναφερθείσα εταιρία³⁷. Από τη

³⁵ Άρθρο 148 Μεταλλευτικού Κώδικα: «το Δημόσιον έχει το αποκλειστικόν δικαίωμα αναζητήσεως, ερευνής και εκμεταλλεύσεως πάντων των εν άρθρω 2 του παρόντος μεταλλευτικών ορυκτών, των απαντωμένων: α) Επί του εντός της Ελληνικής αιγιαλίτιδος ζώνης κειμένου βυθού της θαλάσσης ή υπ' αυτόν. β) Επί του και πέραν της αιγιαλίτιδος ζώνης του βυθού της θαλάσσης ή υπ' αυτόν του συνεχόμενου ή παρακειμένου μετά της ηπειρωτικής ακτής ή νήσων και εις βάθος 200 μέτρων από της επιφανείας της θαλάσσης, έτι δε και πέραν του τελευταίου τούτου όπου τα υπερκείμενα ύδατα επιτρέπουν την άνω έρευναν και εκμετάλλευσιν, τούτέστιν επί της υφαλοκρηπίδος, ως αύτη νοείται και προσδιορίζεται υπό των κεκυρωμένων δια νόμου διεθνών συμβάσεων. Εις περίπτωσιν καθ' ήν η ανωτέρα υφαλοκρηπίς παράκειται του εδάφους της Ελλάδος και ετέρου τινός Κράτους ομόρου ή ούτινος αι ακταί κείνται έναντι των Ελληνικών ακτών, δια τον καθορισμόν των ορίων της υφαλοκρηπίδος ταύτης θα τυχάνουν εφαρμογής οι κανόνες του διεθνούς δικαίου. γ) Επι του πυθμένου των λιμνών η υπ' αυτόν.

³⁶ Res. 1803 (XVII), Απόφαση για την Διαρκή Κυριαρχία επί των Φυσικών Πόρων: «το δικαίωμα των λαών και εθνών για διαρκή κυριαρχία επί του φυσικού πλούτου και των πόρων πρέπει να ασκείται προς το συμφέρον της εθνικής ανάπτυξης και της ευημερίας του λαού του ενδιαφερόμενου κράτους» και Res. 3281 (XXIX) Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε.: «κάθε κράτος διαθέτει και ασκεί ελευθερά πλήρη διαρκή κυριαρχία, συμπεριλαμβανόμενης της κατοχής, χρήσης και διάθεσης όλου του πλούτου των φυσικών πόρων και των οικονομικών δραστηριοτήτων.».

³⁷ Άρθρο 2 παρ. 5: Η ΕΔΕΥ ΑΕ εκδίδει πρόσκληση προς υποβολή αιτήσεων για αναζήτηση υδρογονανθράκων που εγκρίνεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αποστέλλεται για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η προθεσμία υποβολής των αιτήσεων ορίζεται στην πρόσκληση και δεν μπορεί να είναι μικρότερη των ενενήντα (90) ημερών από την τελευταία δημοσίευση. Στην πρόσκληση που μπορεί να εκδίδεται και μετά από αίτηση ενδιαφερομένου αναφέρεται η προς αναζήτηση περιοχή, οι όροι και οι υποχρεώσεις του αδειούχου, τα κριτήρια επιλογής του, το ύψος του καταβλητέου παραβόλου και της εγγυητικής εκτέλεσης τράπεζας που λειτουργεί νόμιμα σε χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προθεσμία χορηγήσεως της άδειας, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια. Η ΕΔΕΥ ΑΕ εφαρμόζει τα ανωτέρω και για την περίπτωση εκτέλεσης από εξειδικευμένες εταιρίες σεισμικών ή άλλων γεωφυσικών και γεωλογικών μεθόδων ερευνών μη αποκλειστικής χρήσης, με συγκεκριμένους όρους εμπορικής συνεκμετάλλευσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων. Ο κάτοχος της άδειας αυτής εκτελεί τα σεισμικά προγράμματα με ίδιες δαπάνες και με δικαίωμα πώλησης σε τρίτους των αποτελεσμάτων των ερευνών.

διαδικασία παραχώρησης, είναι δυνατή η μη εφαρμογή στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η περιοχή για την οποία ζητείται άδεια, είχε κατά το παρελθόν περιληφθεί σε πρόσκληση, είτε με την αναφορά ότι αυτή είναι διαθέσιμη σε μόνιμη βάση, είτε γιατί τελικώς δεν κατέληξε σε χορήγηση άδειας, είτε γιατί παρότι παραχωρήθηκε, εν τέλει εγκαταλείφθηκε από τον αδειούχο³⁸. Περαιτέρω, ορίζεται ότι το δικαίωμα αναζήτησης είναι δυνατό να ανατεθεί, ακολουθώντας την ίδια διαδικασία, σε εταιρίες σεισμικών ή άλλων γεωφυσικών και γεωλογικών μεθόδων, χωρίς την παροχή δικαιώματος αποκλειστικής χρήσης, αλλά με όρους εμπορικής συνεκμετάλλευσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας περίπτωσης αποτέλεσαν οι έρευνες αναζήτησης στο Ιόνιο και νότια της Κρήτης³⁹. Όσον αφορά στη διάρκεια της άδειας αναζήτησης, ορίζεται ότι τούτη δεν είναι δυνατό να υπερβαίνει το διάστημα διάρκειας δεκαοχτώ μηνών. Παράλληλα, υφίσταται περιορισμός ως προς την έκταση της παραχωρούμενης περιοχής στην οποία θα διεξαχθούν οι έρευνες, καθώς τούτη δεν είναι δυνατό να υπερβαίνει εμβαδό 4.000 τ.χλμ. στην περίπτωση χερσαίας περιοχής και 20.000 τ.χλμ. στην περίπτωση θαλάσσιας περιοχής.⁴⁰

Εν συνεχεία, ως προς τις υποχρεώσεις του κατόχου της άδειας, τούτες συνίστανται στην υποβολή προγραμμάτων αναζήτησης κατά φάσεις, στην κατάθεση των τεχνικών και επιστημονικών στοιχείων και πορισμάτων, ως αυτά προέκυψαν από την αναζήτηση και μετά τη λήξη της άδειας, δέον να προβεί στην υποβολή αναλυτικής έκθεσης, συνοδευόμενη από τα επίσημα δεδομένα και στοιχεία που προέκυψαν ως αποτέλεσμα

³⁸ Άρθρο 2 παρ. 7: Η διαδικασία δημοσιεύσεως προσκλήσεως είναι δυνατόν να μην ακολουθηθεί όταν η περιοχή για την οποία ζητείται η άδεια: α) είναι διαθέσιμη σε μόνιμη βάση και τούτο ορίστηκε στην πρόσκληση που δημοσιεύθηκε αρχικά ή β) έχει αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενης διαδικασίας σύμφωνα με την παράγραφο 5, η οποία όμως δεν κατέληξε στη χορήγηση άδειας ή γ) έχει εγκαταλειφθεί από αδειούχο. Στις περιπτώσεις αυτές με την απόφαση χορηγήσεως της άδειας τίθενται οι όροι και οι υποχρεώσεις του αδειούχου και καθορίζεται το ύψος του παραβόλου και της εγγυητικής επιστολής. Ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής με ανακοίνωση που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αποστέλλεται για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης γνωστοποιεί τις διαθέσιμες περιοχές, καθώς και κάθε σχετική με αυτές ειδικότερη πληροφορία. Για κάθε σημαντική μεταβολή των πληροφοριών αυτών δημοσιεύεται συμπληρωματική ανακοίνωση.

³⁹ Η νορβηγική εταιρεία Petroleum Geo Services (PGS) έλαβε άδεια για τη διεξαγωγή ερευνών με δικαίωμα συνεκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων.

⁴⁰ Άρθρο 2 παρ. 6: . Μέσα στην προθεσμία που ορίζεται στην πρόσκληση, η ΕΔΕΥ ΑΕ χορηγεί την άδεια αναζήτησης, με απόφαση της που εγκρίνεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και για διάρκεια μέχρι δεκαοκτώ (18) μηνών. Η προς αναζήτηση περιοχή δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 4.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα προκειμένου για την ξηρά και τα 20.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα προκειμένου για τη θάλασσα. Τα ανωτέρω όρια δεν ισχύουν για την περίπτωση εκτέλεσης σεισμικών ή άλλων γεωφυσικών και γεωλογικών μεθόδων ερευνών μη αποκλειστικής χρήσης.

από την αναζήτηση. Η μη τήρηση των υποχρεώσεων αυτών συνεπάγεται την ανάκληση της άδειας και την κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής που κατατέθηκε κατά την χορήγηση της άδειας υπέρ του Δημοσίου.⁴¹

Σύμφωνα με το αρχικό κείμενο του ν. 2289/1995, προβλεπόταν ότι η διενέργεια της διαδικασίας παραχώρησης των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων καθίστατο δυνατή αποκλειστικά και μόνο μέσω διαγωνισμού και δυνάμει μιας διαφανούς διαδικασίας υπό ορισμένων κριτηρίων. Τούτη δε, διαφοροποιούταν πλήρως από την αντίστοιχη πρόβλεψη του ν. 468/1976 που προϋπέθετε τη σύναψη συμβάσεων με δημοπρασία ή με πρόσκληση περιορισμένου αριθμού ενδιαφερομένων. Εντούτοις, δέον να σημειωθεί ότι η σχετική διάταξη του ν. 2289/1995 τροποποιήθηκε με τον ν. 4001/2011, ακολουθώντας τις πλέον σύγχρονες πρακτικές που ακολουθούνται σε διεθνές επίπεδο. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την παράγραφο 17 του αρ. 2 η παραχώρηση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, ως αυτή πραγματοποιείται από την ΕΔΕΥ Α.Ε. για λογαριασμό του Δημοσίου, είναι δυνατό να διενεργηθεί με τρεις τρόπους.

Σύμφωνα με τον πρώτο προβλεπόμενο τρόπο, η παραχώρηση δικαιωμάτων είναι δυνατή σε συνέχεια διακήρυξης η οποία εγκρίνεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ). Με αυτήν ορίζονται οι υπό παραχώρηση περιοχές και η προθεσμία υποβολής προσφορών η οποία δεν είναι δυνατό να είναι συντομότερη των 90 ημερών από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης και στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δεύτερος τρόπος συνιστά η παραχώρηση ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε ενδιαφερόμενου για οποιαδήποτε περιοχή η οποία έχει περιληφθεί σε διακήρυξη. Στην περίπτωση αυτή εφ' όσον η ΕΔΕΥ Α.Ε. κάνει δεκτή την υποβληθείσα αίτηση, προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες διαδικασίες για τη διακήρυξη της περιοχής αυτής

⁴¹ Ο κάτοχος της άδειας αναζήτησης υποχρεούται αμέσως μετά τη λήψη της να υποβάλλει στην ΕΔΕΥ ΑΕ πρόγραμμα αναζήτησης κατά φάσεις, με τη λήξη δε κάθε φάσης υποχρεούται να υποβάλλει αντίγραφα όλων των τεχνικών και επιστημονικών στοιχείων και πορισμάτων που προέκυψαν κατά τη διενέργεια της αναζήτησης σε αυτή τη φάση. Μέσα σε τρεις (3) μήνες από τη λήξη της άδειας υποχρεούται να υποβάλλει στην ΕΔΕΥ ΑΕ αναλυτική έκθεση συνοδευόμενη από τα επίσημα δεδομένα και στοιχεία, στην οποία θα εκτίθεται αναλυτικά το αποτέλεσμα της αναζήτησης. Παράβαση των ανωτέρω υποχρεώσεων από τον κάτοχο της άδειας, καθώς και παράβαση οποιουδήποτε όρου της προσκλήσεως ή της άδειας είναι δυνατόν να οδηγήσει σε ανάκληση της άδειας και σε κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής υπέρ του Δημοσίου.

κατά την ως άνω αναφερόμενη ακολουθία εντός των ίδιων προθεσμιών.

Ως προβλέπεται από το κείμενο του νόμου στις παραγράφους από 18 έως 20 του άρθρου 2, η διακήρυξη δέον να περιλαμβάνει τουλάχιστον ορισμένα στοιχεία προκειμένου τούτη να είναι πλήρης. Συγκεκριμένα, τα στοιχεία που δέον υποχρεωτικά να φέρει η διακήρυξη είναι ο καθορισμός των ειδικότερων γεωγραφικών περιοχών, για τις οποίες ζητούνται προσφορές, το είδος της σύμβασης που πρόκειται να καταρτισθεί κατά την ολοκλήρωση της διαδικασίας παραχώρησης, οι όροι και τα κριτήρια συμμετοχής τα οποία αφορούν στην οικονομική δυνατότητα, στις τεχνικές ικανότητες και στην προηγούμενη εμπειρία του ενδιαφερόμενου στον τομέα αυτό. Περαιτέρω, για λόγους διαφάνειας της διαδικασίας, δέον να παρουσιάζεται λεπτομερής αναφορά των κριτηρίων επιλογής, καθώς και των σημείων συναγωνισμού μεταξύ των ενδιαφερομένων.

Στο σημείο αυτό δέον να επισημανθεί ότι προβλέπονται καινοτόμες για τα ελληνικά δεδομένα πρακτικές, ως επί παραδείγματι, η καταβολή ανταλλάγματος κατά την υπογραφή της σύμβασης και ανεξάρτητα από την έκβαση αυτής (signature bonus), του ανταλλάγματος που καταβάλλεται κατά το στάδιο της παραγωγής και μόνο στην περίπτωση σύμβασης διανομής (production bonus), και του ετήσιου στρεμματικού φόρου (surface fees) που προσομοιάζει με αυτόν που προβλεπόταν σε διάταξη του ν. 3948/1959.⁴² Η ύπαρξη άλλων ανταλλαγμάτων δεν αποκλείεται και στην περίπτωση αυτή δέον να αναφέρονται ρητά στη διακήρυξη.

Η τρίτη πιθανή εκδοχή για τη διαδικασία παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, είναι η διαδικασία ανοιχτής πρόσκλησης⁴³, η οποία εισάγεται για πρώτη φορά το έτος 2011. Τούτη δε συνιστά πρακτική η οποία απαντάται σε διάφορα κράτη σε διεθνές επίπεδο, ως είναι επί παραδείγματι η Δανία και η Γροιλανδία. Σύμφωνα με τα οριζόμενα από το νόμο, η παροχή άδειας κατά τη διαδικασία αυτή είναι δυνατή για περιοχές οι οποίες είναι διαθέσιμες σε μόνιμη βάση,

⁴² Άρθρο 2 παρ. 19: Στη διακήρυξη καθορίζονται αναλυτικά τα κριτήρια επιλογής και τα σημεία συναγωνισμού, στα οποία περιλαμβάνεται το προσφερόμενο από τους ενδιαφερόμενους μίσθωμα, προκειμένου για σύμβαση μίσθωσης ή το προσφερόμενο στον εργοδότη μερίδιο επί των παραχθισμένων υδρογονανθράκων, προκειμένου για σύμβαση διανομής της παραγωγής, ανταλλάγμα υπογραφής της σύμβασης (signature bonus), καθώς και ανταλλάγμα παραγωγής (production bonus). Στη διακήρυξη μπορεί να προβλέπεται επίσης η καταβολή κατά το στάδιο των ερευνών και εκμετάλλευσης ετήσιας αποζημίωσης η οποία καθορίζεται ανά στρέμμα (surface fees)

⁴³ Ο όρος απαντάται στην αγγλική γλώσσα ως "Open Door".

καθώς και για περιοχές που είχαν αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενης διαδικασίας η οποία είτε δεν ολοκληρώθηκε, είτε είχε μεν υπογραφεί σύμβαση, αλλά ο ανάδοχος εγκατέλειψε και υπαναχώρησε ή κατήγγειλε τη σύμβαση αυτή. Στην περίπτωση της διαδικασίας ανοιχτής πρόσκλησης προβλέπεται η δημοσίευση «ανακοίνωσης» στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οποία προσδιορίζονται οι περιοχές για τις οποίες ζητείται η παραχώρηση, οι ελάχιστοι βασικοί όροι της παραχώρησης, καθώς και κάθε άλλη σχετική με αυτές πληροφορία. Παρά τη διαφοροποίηση στη χρήση του όρου «ανακοίνωσης» έναντι του όρου «πρόσκλησης», από το γράμμα και το πνεύμα του νόμου δεν συνάγεται η ύπαρξη κάποια άλλης ουσιαστικής διαφοροποίησης.

Η διαδικασία της ανοιχτής πρόσκλησης διαφοροποιείται προς τις άλλες διαδικασίες ως προς τις προθεσμίες. Συγκεκριμένα, στην προκείμενη περίπτωση οι ενδιαφερόμενοι δέον να υποβάλλουν την προσφορά τους αναφερόμενοι σε μία ή περισσότερες συγκεκριμένες περιοχές, έως την τελευταία εργάσιμη ημέρα του πρώτου και δεύτερου εξαμήνου κάθε ημερολογιακού έτους, ήτοι κατά τους μήνες Ιούνιο και Δεκέμβριο έκαστου έτους. Στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία εκδηλωθεί ενδιαφέρον για ορισμένη περιοχή, ο αρμόδιος Υπουργός ΠΕΚΑ, ανακοινώνει την εξαίρεση της εν λόγω περιοχής από τα προτεινόμενα προς παραχώρηση οικόπεδα σε προθεσμία 30 ημερών από το τέλος του εξαμήνου. Επόμενο στάδιο συνιστά η αξιολόγηση των προσφορών, η διαπραγμάτευση των διάφορων επιμέρους όρων σύμφωνα με όσα τέθηκαν στην πρόσκληση προκειμένου τα μέρη να προβούν στην κατάρτιση της σύμβασης.

3. Οι συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων

3.1. Η σύμβαση μίσθωσης

3.1.1. Γενικά

Η σύμβαση μίσθωσης συνιστά ιδιαίτερη κατηγορία σύμβασης παραχώρησης (concessionary agreements)⁴⁴, δυνάμει της οποίας παραχωρούνται αποκλειστικά δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων. Η σύμβαση μίσθωσης προβλέπεται δε στην ελληνική δικαιοσύνη σύμφωνα με την παράγραφο 10 του άρθρου 2 του ν. 2289/1995, από τον οποίο ρυθμίζεται και αναλυτικά σε συνδυασμό με το με το Προεδρικό Διάταγμα 127/1996. Οι διατάξεις εκείνες που προσδιορίζουν τις κύριες υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών συνιστούν κανόνες αναγκαστικού δικαίου διατάξεις. Ισχύουν δε και είναι δεσμευτικές για αμφότερα τα συμβαλλόμενα μέρη, ακόμη και στην περίπτωση εκείνη που τούτες δεν έχουν ρητά προβλεφθεί στο κείμενο της καταρτισθείσας σύμβασης ή ακόμη και εάν τα μέρη έχουν συμφωνήσει αντίθετα προς αυτούς. Τούτο δε ισχύει και για τις διατάξεις εκείνες οι οποίες περιγράφουν τις παρεπόμενες υποχρεώσεις του Εκμισθωτή και του Αναδόχου. Εύλογα συνάγεται ότι η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων δίνει τη δυνατότητα στα συμβαλλόμενα μέρη να προσδιορίσουν με ακρίβεια τις διάφορες επιμέρους μεταξύ τους υποχρεώσεις, καθώς και να συμπεριλάβουν όρους -εντός των ορίων της νομιμότητας- προκειμένου να προβούν στην επίτευξη του αντικειμένου της σύμβασης, καθώς και τη διασφάλιση των συμφερόντων τους. Η ύπαρξη όρων στο συμβατικό κείμενο, οι οποίοι έρχονται σε ευθεία σύγκρουση με διατάξεις αναγκαστικού δικαίου, είναι δυνατό να καταστούν έγκυροι μόνο στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία η σύμβαση κυρωθεί με νόμο.⁴⁵

Περαιτέρω, η σύμβαση μίσθωσης συνιστά μία μεικτή ιδιότυπη σύμβαση, καθώς αποτελεί έναν συμβατικό τύπο με ειδικές ρυθμίσεις, ο οποίος φέρει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Για τον λόγο αυτό δέον να διακρίνεται από κάθε άλλη ειδική μορφή μίσθωσης λόγω του ιδιαίτερου αντικειμένου αυτής. Η σύμβαση

⁴⁴ Κελεμένης, Γ, Ζωγοπούλου, Λ. (2015). Μίσθωμα, Αποζημιώσεις και λοιπά Ανταλλάγματα στη Σύμβαση παραχώρησης δικαιωμάτων Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 295.

⁴⁵ Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 270.

μίσθωσης του ν. 2289/1995 φέρει στοιχεία από τη σύμβαση μίσθωσης άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου ως αυτή προβλέπεται στα άρθρα 638 και επόμενα του Αστικού Κώδικα, εφόσον συντελείται παραχώρηση χρήσης και κάρπωσης των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης για το χρονικό διάστημα διάρκειας της μισθώσεως. Ακόμη, η σύμβαση μίσθωσης προσομοιάζει με τη μίσθωση έργου ως αυτή ορίζεται στα άρθρα 681 επόμενα του Αστικού Κώδικα, καθώς το αντικείμενο αυτής περιλαμβάνει την εκτέλεση του έργου της έρευνας και εκμετάλλευσης, ενώ επιμέρους στοιχεία παραπέμπουν στη μίσθωση πράγματος των διατάξεων ως αυτή προβλέπεται με τα άρθρα 574 και επόμενα του Αστικού Κώδικα, δεδομένου ότι υφίσταται παραχώρηση της χρήσης των περιοχών στις οποίες διεξάγεται η έρευνα και η εκμετάλλευση αυτόν για το χρονικό διάστημα που προβλέπεται στη σύμβαση. Τα ανωτέρω δε, συνάγονται από το γράμμα και το πνεύμα του νόμου και συνάδουν και με τη βούληση του νομοθέτη, καθώς ως ρητά αναφέρεται στην παράγραφο 29 του άρθρου 2 «Οι συμβάσεις μίσθωσης των ανωτέρω παραγράφων συνάπτονται στα πλαίσια που καθορίζονται από το προεδρικό διάταγμα της προηγούμενης παραγράφου. Οι διατάξεις των άρθρων 574 έως και 647 του Αστικού Κώδικα δεν έχουν εφαρμογή».⁴⁶

3.1.2. Η Κυριότητα επί των Υδρογονανθράκων

Σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου, η εδαφική κυριαρχία επιβάλλει τη μόνιμη κυριαρχία του κράτους επί των πλουτοπαραγωγικών του πόρων. Δυνάμει τούτου το άρθρο 18 παράγραφος 1 του Συντάγματος επιτάσσει ότι «*Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με την ιδιοκτησία και τη διάθεση των μεταλλείων, ορυχείων, σπηλαίων, αρχαιολογικών χώρων και θησαυρών, ιαματικών, ρεόντων και υπόγειων υδάτων και γενικά του υπόγειου πλούτου*». Παράλληλα με το άρθρο 106 παράγραφος 1 του Συντάγματος τίθεται φραγμός στην ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία, καθώς τούτη δεν είναι δυνατό να αναπτύσσεται προς βλάβη της εθνικής οικονομίας.⁴⁷ Δυνάμει της συνταγματικής αυτής επιταγής ρυθμίζεται η παρεμβατική δράση του κράτους στην οικονομία προκειμένου να καθίσταται δυνατή η οικονομική ανάπτυξη των προβλεπόμενων τομέων. Δεδομένων τούτων, προκύπτει ότι το Κράτος είναι

⁴⁶ Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 270.

⁴⁷ Άρθρο 106: Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή προς βλάβη της εθνικής οικονομίας.

αποκλειστικά αρμόδιο, αλλά και υπόχρεο να λαμβάνει όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να προβαίνει στην αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου, από την ατμόσφαιρα και τα υπόγεια ή υποθαλάσσια κοιτάσματα. Επιπλέον, εκ των διατάξεων αυτών προκύπτει η βούληση του νομοθέτη να επιβάλει καθεστώς δημόσιας ιδιοκτησίας στις πηγές ορυκτού πλούτου.⁴⁸ Δεδομένων τούτων και σύμφωνα με τα όσα επιτάσσονται εκ των συνταγματικών διατάξεων στο άρθρο 2 παράγραφος 1 προβλέπεται ότι «*Το δικαίωμα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων που υπάρχουν στις χερσαίες, στις υπολίμνιες και υποθαλάσσιες περιοχές στις οποίες η Ελληνική Δημοκρατία ασκεί αντιστοίχως κυριαρχία ή κυριαρχικά δικαιώματα σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, όπως κυρώθηκε με το ν. 2321/1995 ανήκει αποκλειστικά στο Δημόσιο και η άσκηση του αφορά πάντοτε τη δημόσια ωφέλεια.(...)*», ενώ προβλέπεται ρητά ότι η ΕΔΕΥ ΑΕ είναι εκείνη που ασκεί τη διαχείριση για λογαριασμό του Δημοσίου.

Στην προβλεπόμενη διάταξη από την παράγραφο 12 του άρθρου 7 του ν. 2289/1995 ρυθμίζεται η απόκτηση της κυριότητας των παραγόμενων υδρογονανθράκων από τον Μισθωτή – Ανάδοχο.⁴⁹ Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι ο Ανάδοχος γίνεται κύριος των εξορυσσόμενων υδρογονανθράκων όταν αποκτήσει τη νομή τους. Στην περίπτωση δε εκείνη που έχει συμφωνηθεί η καταβολή του μισθώματος από τον Εκμισθωτή σε είδος, ο μισθωτής καθίσταται συγκύριος της ποσότητας των εξορυσσόμενων υδρογονανθράκων που αντιστοιχεί στο μίσθωμα από τη στιγμή της επιλογής, εκτός εάν το ζήτημα αυτό ορίζεται διαφορετικά στην καταρτισθείσα σύμβαση. Η διάταξη αυτή συμπληρώνεται και εξειδικεύεται, επιπλέον, από την παράγραφο 3 του άρθρου 2 του Π.Δ. 127/1996 με την οποία ρυθμίζονται οι όροι εκμίσθωσης του δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων.⁵⁰ Συνεπώς, καθίσταται σαφές ότι συνιστά

⁴⁸ Φορτσάκης, Θ. (2016). Δίκαιο Ενέργειας. Νομική Βιβλιοθήκη, παρ. 591.

⁴⁹ Άρθρο 7 παρ. 12, ν. 2289/1995: Στη σύμβαση μίσθωσης ο Ανάδοχος γίνεται κύριος των εξορυσσόμενων υδρογονανθράκων όταν αποκτήσει τη νομή τους. Εάν ο Εκμισθωτής επιλέγει το μίσθωμα να καταβληθεί σε είδος, καθίσταται συγκύριος της ποσότητας των εξορυσσόμενων υδρογονανθράκων που αντιστοιχεί στο μίσθωμα από τη στιγμή της επιλογής, εκτός αν στη σύμβαση ορίζεται διαφορετικά. Η αναγκαστική ή συντηρητική κατάσχεση των υδρογονανθράκων που ανήκουν στον Ανάδοχο δεν εμποδίζει την αυτούσια διανομή τους μεταξύ του Εκμισθωτή και του Αναδόχου. Η κατάσχεση λογίζεται εφεξής ότι υφίσταται στο σύνολο της ποσότητας που περιέρχεται στον Ανάδοχο με τη διανομή.

⁵⁰ Π.Δ. 127/1996, άρθρο 2, παρ. 3: α. Εάν το μίσθωμα οφείλεται σε χρήμα, η κυριότητα των εξορυσσόμενων υδρογονανθράκων περιέρχεται στον Ανάδοχο με την απόκτηση της νομής αυτών. Εάν το μίσθωμα οφείλεται σε είδος, ο Εκμισθωτής και ο Ανάδοχος καθίστανται, από την εξόρυξη των

απαραίτητη προϋπόθεση η απόκτηση από τον ανάδοχο της φυσικής εξουσίας επί των παραγόμενων υδρογονανθράκων δια της κατοχής τους, καθώς και η άσκηση από πλευράς του της εξουσίας αυτής έχοντας διάνοια κυρίου.⁵¹ Περαιτέρω, από το εδάφιο β` της παραγράφου 12 του άρθρου 7 του ν. 2289/1995 προκύπτει ότι η αναγκαστική ή συντηρητική κατάσχεση των υδρογονανθράκων που ανήκουν στον Ανάδοχο δεν είναι δυνατό να εμποδίζει την αυτούσια διανομή τους μεταξύ των δύο μερών, αλλά η κατάσχεση θεωρείται ότι υφίσταται για το σύνολο της ποσότητας που περιέρχεται στον Ανάδοχο με τη διανομή. Η ρύθμιση αυτή εδράζει στο γεγονός ότι εκείνοι οι εξορυχθέντες υδρογονάνθρακες οι οποίοι ανήκουν στο Δημόσιο είναι ακατάσχετοι.

3.1.3. Υποχρεώσεις Μισθωτή

Ως προκύπτει από τη φύση της σύμβασης μίσθωσης και σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία υφίστανται μια σειρά από υποχρεώσεις του αναδόχου. Προς πληρέστερη κατανόηση αυτών είναι δυνατή η ταξινόμησή τους σε κύριες και παρεπόμενες, ανάλογα με τη βαρύτητά τους, καθώς και ανάλογα με το στάδιο της εκτέλεσης της σύμβασης, διακρίνοντας αυτές σε υποχρεώσεις κατά το στάδιο των ερευνών και υποχρεώσεις κατά το στάδιο της εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων.

Υδρογονανθράκων μέχρι την παράδοσή τους, συγκύριοι αυτών και μάλιστα ο μὲν Εκμισθωτής κατά ποσοστό ίσο προς το λόγο του συνολικά προβλεπόμενου για το αντίστοιχο τρίμηνο μισθώματος προς τη συνολική παραγωγή αυτού, ο δε Ανάδοχος κατά το υπόλοιπο. β. Εάν το μίσθωμα το οποίο προκύπτει από την προβλεπόμενη παραγωγή οφείλεται σε είδος παραδίδεται, εάν δεν συμφωνηθεί διαφορετικά, στα συνήθη σημεία φόρτωσης των κάθε είδους και ποιότητας πωλουμένων από τον Ανάδοχο Υδρογονανθράκων και Παραπροϊόντων. Ο Εκμισθωτής παραλαμβάνει τις ποσότητες των κατά το ανωτέρω ως μίσθωμα οφειλομένων Υδρογονανθράκων και Παραπροϊόντων με βάση πρόγραμμα καταρτιζόμενο από κοινού από τα μέρη, δύο (2) μήνες τουλάχιστον πριν την έναρξη κάθε τριμήνου. Το μέρη μπορούν με συμφωνία να καθορίσουν διαφορετική διαδικασία φορτώσεων. Εντός δέκα (10) ημερών από το τέλος κάθε ημερολογιακού τριμήνου, ο Ανάδοχος υποχρεώνεται να υποβάλει στον Εκμισθωτή κατάσταση εμφανίζουσα την πραγματοποιηθείσα κατά το προηγούμενο τρίμηνο παραγωγή. Τυχόν διαφορές ως προς το οφειλόμενο μίσθωμα προκύπτουσες μετά την υποβολή της κατάστασης αυτής, διορθώνονται κατά την καταβολή του μη εισπραχθέντος μισθώματος, εάν δε αυτό δεν επαρκεί, κατά την καταβολή του μισθώματος του τρέχοντος ή του επομένου τριμήνου. γ. Εάν ο Εκμισθωτής επιθυμεί να λάβει το μίσθωμα εν όλω ή εν μέρει σε χρήμα, οφείλει να ειδοποιήσει γι' αυτά εγγράφως τον Ανάδοχο ενενήντα (90) τουλάχιστον ημέρες πριν την έναρξη κάθε ημερολογιακού έτους, καθορίζοντας το ακριβές ποσοστό, την αξία του οποίου σε χρήμα επιθυμεί να λάβει κατά το συγκεκριμένο έτος. Στην περίπτωση αυτή το οφειλόμενο μίσθωμα σε χρήμα, κάθε τριμήνου, καταβάλλεται στον Εκμισθωτή μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από την υποβολή της προβλεπόμενης στην περ. β κατάστασης. Για τον καθορισμό του μισθώματος ως αξία των παραχθέντων Υδρογονανθράκων και Παραπροϊόντων λαμβάνεται η καθοριζόμενη κατά το άρθρο 7.

⁵¹ Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 271.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, ως κύρια υποχρέωση του μισθωτή - αναδόχου ορίζεται η υποχρέωση μελέτης και εκτέλεσης της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και των παραπροϊόντων αυτών στις περιοχές που προβλέπονται στη σύμβαση, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 22 του άρθρου 2 του ν. 2289/1995.⁵² Αξίζει δε να σημειωθεί πως πέρα από υποχρέωση συνιστά παράλληλα αποκλειστικό δικαίωμά του μισθωτή. Περαιτέρω, ορίζεται ότι κύρια υποχρέωση του μισθωτή συνιστά η ανάληψη της υποχρέωσης κάλυψης των συνολικών δαπανών που προκύπτουν από την εκτέλεση του έργου, ενώ είναι εκείνος που φέρει τον αποκλειστικό κίνδυνο των έργων καθ' όλο το διάστημα διάρκειας της σύμβασης. Στο πλαίσιο αυτό, ο ανάδοχος οφείλει να προβεί στη σύνταξη και υποβολή προς τον Εκμισθωτή χρονοδιαγράμματος των εργασιών και προϋπολογισμού του κόστους, τις οποίες ο τελευταίος και εγκρίνει.⁵³

Περαιτέρω, στο πλαίσιο των υποχρεώσεών του, ο ανάδοχος οφείλει να διαθέτει όλα εκείνα τα τεχνικά μέσα που χαρακτηρίζονται ως απαραίτητα και απαιτούμενα προκειμένου να επιτευχθεί η διενέργεια της έρευνας και της εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων, σύμφωνα με τα οριζόμενα από την καταρτισθείσα σύμβαση. Στο πλαίσιο αυτό, είναι εκείνος που οφείλει να προμηθεύεται τα απαραίτητα υλικά προς διεκπεραίωση των υποχρεώσεών του, να απασχολεί καταρτισμένο και εξειδικευμένο προσωπικό, καθώς και να διαθέτει τα απαιτούμενα κεφάλαια για την προσήκουσα ανταπόκριση στις υποχρεώσεις του. Δεδομένων τούτων, είναι εκείνος που φέρει κατ' αποκλειστικότητα τον οικονομικό κίνδυνο, ακόμη δε και στην περίπτωση εκείνη που οι έρευνες για την εξεύρεση εμπορικά εκμεταλλεύσιμου κοιτάσματος αποβούν άκαρπες ή που το κοιτάσμα δεν αποδώσει τις αναμενόμενες ποσότητες⁵⁴.

Στο πλαίσιο της προαναφερθείσας υποχρέωσης του ανάδοχου για την εκτέλεση του

⁵² Άρθρο 2 παράγραφος 22 ν. 2289/1995: Με τη σύμβαση μίσθωσης, ο Ανάδοχος αναλαμβάνει την υποχρέωση μελέτης και εκτέλεσης της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και των παραπροϊόντων τους, στις περιοχές των παραγράφων 11, 12 και 13 του παρόντος και έχει το αντίστοιχο αποκλειστικό δικαίωμα.

⁵³ Άρθρο 2 παράγραφος 23 ν. 2289/1995: Ο Ανάδοχος αναλαμβάνει τις δαπάνες και φέρει τον κίνδυνο των έργων σε όλη τη διάρκεια της σύμβασης. Οι σχετικές εργασίες εκτελούνται βάσει προγραμμάτων και προϋπολογισμού, που υποβάλλονται από τον Ανάδοχο στον Εκμισθωτή και εγκρίνονται από τον τελευταίο.

⁵⁴ Άρθρο 2 παράγραφος 23 ν. 2289/1995: Ο Ανάδοχος διαθέτει όλα τα απαιτούμενα για την έρευνα και εκμετάλλευση τεχνικά μέσα, υλικά, προσωπικό και κεφάλαια, για τα οποία φέρει αποκλειστικά τον οικονομικό κίνδυνο σε κάθε περίπτωση και ιδιαίτερα στην περίπτωση που δεν ανακαλυφθεί εμπορικά εκμεταλλεύσιμο κοιτάσμα ή στην περίπτωση ανεπαρκούς απόδοσης της παραγωγής από κάποιο κοιτάσμα.

συνόλου των εργασιών σύμφωνα με τον προγραμματισμό και τον προϋπολογισμό που συντάσσονται και υποβάλλονται από τον Ανάδοχο και οι οποίοι εγκρίνονται από τον Εκμισθωτή, θεσπίζεται ειδική διαδικασία⁵⁵ δυνάμει της οποίας ορίζεται ότι ο Ανάδοχος οφείλει, τρεις (3) μήνες πριν από την έναρξη έκαστου ημερολογιακού έτους ή σε χρόνο που συμφωνείται από τα μέρη, να καταρτίζει και να υποβάλλει στον εκμισθωτή το ετήσιο πρόγραμμα όλων των εργασιών και έργων που προτίθεται να εκτελέσει στα πλαίσια της συμβάσεως. Οι επιμέρους εργασίες και τα έργα δέον περιγράφονται αναλυτικά. Συγκεκριμένα, είναι απαραίτητο να αναφέρονται οι μελέτες που προτείνει να συνταχθούν, οι έρευνες που πρόκειται διεξαχθούν και οι προμήθειες που απαιτούνται. Παράλληλα, υφίσταται ταυτόχρονη υποχρέωση του Αναδόχου να προβεί στην κοστολόγηση των εργασιών, καθώς και στη σύνταξη και στην υποβολή του οικονομικού προϋπολογισμού δαπανών.

Εντός προθεσμίας διάρκειας ενός (1) μήνα από την υποβολή του προγράμματος και του προϋπολογισμού, ο Εκμισθωτής δύναται να ζητήσει διευκρινήσεις επί των προαναφερθέντων, καθώς και να προτείνει τροποποιήσεις. Στην περίπτωση εκπνοής της προθεσμίας των τριάντα ημερών άπρακτης, ήτοι χωρίς την αναζήτηση διευκρινίσεων και τροποποιήσεων από τον Εκμισθωτή, δημιουργείται τεκμήριο σιωπηρής αποδοχής αυτών ως έχουν. Αντίθετα, αν έχουν προταθεί τροποποιήσεις, ο ανάδοχος υποχρεούται να προβεί στο σύνολο των προτεινόμενων τροποποιήσεων, υπό την προϋπόθεση ότι τούτες είναι συμβατές με την ορθή πρακτική του τομέα (good oil field practice), καθώς και τα διεθνή πρότυπα στην Έρευνα και στην Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων. Στην περίπτωση που προκύψει διαφωνία μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών επί των αναφερθέντων ζητημάτων, ο Ανάδοχος υποχρεούται να προβεί σε τροποποίηση του προγράμματος, μόνο εφόσον ο Εκμισθωτής αποδείξει επαρκώς τεκμηριωμένα εντός σαράντα πέντε ημερών τις απαιτούμενες τροποποιήσεις, επιβεβαιωμένες από ανεξάρτητο Ινστιτούτο Πετρελαίου με έδρα σε κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή από το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Πετρελαίου ή από σύμβουλο οριζόμενο από αυτά. Εφόσον ο Εκμισθωτής προβεί σε έγκριση του προγράμματος και του οικονομικού προϋπολογισμού, ο Ανάδοχος – μισθωτής υποχρεούται να προβεί στη διεξαγωγή των εργασιών έρευνας, στο πλαίσιο των συμπεφωνημένων συμβατικών όρων. Προς επίτευξη αυτού, δέον να χρησιμοποιεί όλα τα κατάλληλα τεχνικά μέσα και

⁵⁵ Άρθρο 2 παράγραφος 1 Π.Δ. 127/1996.

τις μεθόδους, σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και τέχνης της έρευνας.⁵⁶ Με το πέρας έκαστης φάσης, ο μισθωτής δέον να προβεί σε ορισμένες ενέργειες εντός διαστήματος έξι μηνών, ούτως ώστε να παραδώσει την περιοχή που ερεύνησε και δεν βρέθηκε εμπορικά εκμεταλλεύσιμο κοίτασμα ελεύθερη. Συγκεκριμένα, οφείλει να προβεί στην ολοκλήρωση ατελών εργασιών, στην απομάκρυνση των εγκαταστάσεων που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διεξαγωγή των ερευνών, στη σφράγιση όσων φρεάτων είναι τυχόν σε εξέλιξη, καθώς και στην αποκατάσταση του περιβάλλοντος.⁵⁷

Κατά τη διεξαγωγή των ερευνών, ο ανάδοχος υποχρεούται να γνωστοποιήσει εντός της συμβατικής προθεσμίας την τυχόν ανακάλυψη κοιτάσματος υδρογονανθράκων⁵⁸. Εάν δε, διαπιστωθεί ότι το κοίτασμα είναι εμπορικά εκμεταλλεύσιμο, οφείλει να προβεί σε γνωστοποίηση με έγγραφη δήλωση προς τον Εκμισθωτή περί της εμπορικής εκμεταλλευσιμότητας του κοιτάσματος, ενημερώνοντάς τον παράλληλα σχετικά με τα προβλεπόμενα απολήψιμα αποθέματά του. Η κρίση αυτή δέον να παρουσιάζεται κατά τρόπο τεκμηριωμένο⁵⁹, προσκομίζοντας στοιχεία εκ των οποίων προκύπτει ότι το ανακαλυφθέν κοίτασμα είναι εμπορικά εκμεταλλεύσιμο, τα αποτελέσματα των γεωτρήσεων και εργασιών, καθώς και στοιχεία επεξεργασίας και ερμηνείας και τους σχετικούς υπολογισμούς, την περιγραφή πετρελαιοφόρου πεδίου και χάρτη υπό κλίμακα 1:50.000, στον οποίο απεικονίζονται επακριβώς τα όρια της περιοχής που έχουν επιλεγεί προς εκμετάλλευση.⁶⁰

Η υποβολή της προαναφερθείσας δήλωσης σηματοδοτεί την έναρξη της εκμετάλλευσης. Δεδομένου τούτου, ο μισθωτής υποχρεούται στην υποβολή αναλυτικών προγραμμάτων ανάπτυξης και παραγωγής, τα οποία δέον να συνάδουν με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης, ως αυτοί ισχύουν για την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, με το περιεχόμενο αυτών να εξειδικεύεται από τη μεταξύ των μερών σύμβαση.⁶¹ Το πρόγραμμα ανάπτυξης και παραγωγής δέον να περιγράφει το σύνολο του βασικού εξοπλισμού, καθώς και των έργων που είναι αναγκαία και απαραίτητα προκειμένου να υλοποιηθεί η παραγωγή υδρογονανθράκων στην περιοχή εκμετάλλευσης, ως είναι επί παραδείγματι τα φρεάτια εκμετάλλευσης, οι εξέδρες, οι

⁵⁶ Άρθρο 5 παράγραφος 2 ν. 2289/1995.

⁵⁷ Άρθρο 5 παράγραφος 5 ν. 2289/1995.

⁵⁸ Άρθρο 5 παράγραφος 7 ν. 2289/1995.

⁵⁹ Άρθρο 5 παράγραφος 8 ν. 2289/1995.

⁶⁰ Άρθρο 2 παράγραφος 5 Π.Δ. 127/1996.

⁶¹ Άρθρο 5 παράγραφος 10 ν. 2289/1995.

αγωγοί και οι εγκαταστάσεις. Ακόμη, δέον να αναφέρονται τα μέτρα εκείνα που πρόκειται να ληφθούν για την προστασία του περιβάλλοντος. Όσον αφορά τα οικονομικά δεδομένα, το πρόγραμμα δέον να περιλαμβάνει την οικονομική ανάλυση των κεφαλαίων που υπολογίζεται ότι θα απαιτηθούν, αλλά και την απόδοση αυτών. Τέλος, κρίνεται ως απαραίτητο να εμπεριέχονται στο πρόγραμμα τα αντίστοιχα χρονοδιαγράμματα για κάθε φάση ανάπτυξης, προσδιορίζοντας τον προβλεπόμενο χρόνο έναρξης της παραγωγής, καθώς και τα προβλεπόμενα απολήψιμα αποθέματα υδρογονανθράκων με την προσδοκώμενη ετήσια παραγωγή.⁶²

Η υλοποίηση των προγραμμάτων που υπέβαλλε και η εκτέλεση των εργασιών εκμετάλλευσης διέπονται από τους συμβατικούς όρους και δέον να υλοποιηθούν εντός των χρονικών ορίων που τίθενται από τη σύμβαση, επιστρατεύοντας τα ενδεδειγμένα τεχνικά μέσα και μεθόδους, σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και τέχνης της εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων.⁶³ Για την εκτέλεση των προβλεπόμενων έργων και την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων, ο Ανάδοχος υποχρεούται να προβεί στην υποβολή αιτήσεων για την έκδοση των σχετικών αδειών και, συγκεκριμένα, για την χορήγηση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας των δεξαμενών αποθήκευσης, καθώς και των πάσης φύσεως εγκαταστάσεων στο αρμόδιο Υπουργείο. Περαιτέρω, αντίστοιχη αίτηση προς το αρμόδιο Υπουργείο, δέον να υποβληθεί σε περίπτωση που χρειάζεται να εγκαταστήσει αγωγούς προκειμένου να μεταφέρει τους εξορυσσόμενους υδρογονάνθρακες προς τις εγκαταστάσεις διαχωρισμού, κατεργασίας ή αποθήκευσης.⁶⁴ Περαιτέρω, ο Ανάδοχος οφείλει να τηρεί με ακρίβεια τα στοιχεία όλων των εργασιών έρευνας και εκμετάλλευσης, καθώς και να υποβάλλει πλήρεις εκθέσεις δραστηριότητας στον Εκμισθωτή, εντός των συμβατικά προβλεπόμενων προθεσμιών.⁶⁵

Επιπλέον, ο Ανάδοχος οφείλει να μεριμνά προκειμένου οι δαπάνες στις οποίες προβαίνει, καθώς και οι αμοιβές που καταβάλλει στο προσωπικό που απασχολεί, το τίμημα των προμηθειών, τα μισθώματα που καταβάλλει για τη χρήση του εξοπλισμού, οι αμοιβές που συμφωνεί για τη διενέργεια μελετών και την εκτέλεση των συμβατικών εργασιών, να μην αποκλίνουν από τις τιμές που διαμορφώνονται στην ελεύθερη αγορά

⁶² Πανάγος, Θ., (2014). Δίκαιο Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, Εκδόσεις Σάκκουλας, σ. 132.

⁶³ Άρθρο 5 παράγραφος 11 ν. 2289/1995.

⁶⁴ Άρθρο 6 ν. 2289/1995.

⁶⁵ Άρθρο 7 παράγραφος 9 ν. 2289/1995.

και είναι διεθνώς ανταγωνιστικές. Υπό το πρίσμα αυτό, υποχρεούται να δέχεται έλεγχο των λογιστικών του βιβλίων και στοιχείων από τον Εκμισθωτή, προκειμένου να διαπιστώνεται η αλήθεια των εγγραφών σε αυτά, καθώς και η δικαιολόγηση των εξόδων σύμφωνα με τους κανόνες της ορθής επιχειρηματικής πρακτικής.⁶⁶

Ιδιαίτερα ευαίσθητο ζήτημα συνιστά η υποχρέωση του Μισθωτή να προβαίνει στη διεξαγωγή των εργασιών έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων μεριμνώντας για την προστασία του περιβάλλοντος και πράττοντας σύμφωνα με τις αναγνωρισμένες διεθνείς πρακτικές. Στο πλαίσιο αυτό οφείλει να συμμορφώνεται με τη σχετική ισχύουσα νομοθεσία και τους ισχύοντες κανονισμούς που ρυθμίζουν θέματα ασφάλειας και υγιεινής των εργαζομένων και θέματα προστασίας του περιβάλλοντος.⁶⁷ Προς εκπλήρωση της διάταξης αυτής ο ανάδοχος οφείλει να συμμορφώνεται με το περιεχόμενων των κανόνων που θεσπίζονται με τους νόμους 1650/1986, 4014/2011 και 4042/2012.⁶⁸ Υπό το πρίσμα αυτό, ο ανάδοχος υποχρεούται να λαμβάνει όλα εκείνα τα αναγκαία μέτρα, προκειμένου τυχόν περιβαλλοντική ρύπανση, βλάβη ή ζημιά στα ύδατα, στο έδαφος ή στην ατμόσφαιρα κατά τη διενέργεια εργασιών να περιορίζεται στο ελάχιστο. Σε περίπτωση που θεωρήσει ότι υφίσταται ενδεχόμενος κίνδυνος από τον οποίο ενδέχεται να επέλθει ζημιά ή ρύπανση, υποχρεούται να προβεί σε όλες τις απαιτούμενες προληπτικές ενέργειες, καθώς και τα διορθωτικά μέτρα που θα του ζητηθούν.⁶⁹ Μετά το πέρας του σταδίου εκμετάλλευσης, ο Ανάδοχος υποχρεούται να προβεί στην παράδοση της παραχωρηθείσας περιοχής ελεύθερης, έχοντας σφραγίσει κατάλληλα και επαρκώς όλα τα παραγωγικά φρέατα και τα γνωστά υδροφόρα στρώματα, έχοντας απομακρύνει όλες τις εγκαταστάσεις που χρησιμοποιήθηκαν στο πλαίσιο των εργασιών και έχοντας αποκαταστήσει το περιβάλλον.⁷⁰

Ως προς τις υποχρεώσεις του αναδόχου που απορρέουν από τη σύμβαση παραχώρησης του δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, η πλέον σημαντική αυτών αποτελεί, αναμφίβολα, η υποχρέωση καταβολής στον εκμισθωτή του οφειλόμενου μισθώματος. Τούτη δε, δέον να ενταχθεί στο ευρύτερο

⁶⁶ Άρθρο 7 παράγραφος 10 ν. 2289/1995.

⁶⁷ Άρθρο 12Α παράγραφο 2 ν. 2289/1995.

⁶⁸ Πανάγος, Θ., (2014). Δίκαιο Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, Εκδόσεις Σάκκουλας, σ. 153.

⁶⁹ Άρθρο 12Α παράγραφο 3 ν. 2289/1995.

⁷⁰ Άρθρο 10 παράγραφοι 1, 2 ν. 2289/1995.

πλαίσιο του συνδυαστικού συστήματος επιβολής δικαιωμάτων (royalties) και φόρων (royalty/tax system) που απαντάται στις συμβάσεις παραχώρησης και, κατ' επέκταση, στις συμβάσεις μίσθωσης.⁷¹ Η υποχρέωση αυτή χαρακτηρίζεται ως μάλλον ανελαστική, δεδομένου ότι το συμφωνημένο μίσθωμα οφείλεται ανεξάρτητα από το εάν η δραστηριοποίηση του Ανάδοχου έχει αποβεί κερδοφόρα ή όχι για τον ίδιο. Περαιτέρω, είναι δυνατό τα μέρη να συμφωνήσουν την ύπαρξη σταθερού ή κλιμακούμενου μισθώματος, έχοντας λάβει υπ' όψιν τους τις ειδικές περιστάσεις που επικρατούν στην υπό εκμετάλλευση περιοχή.

Μεταξύ των παραγόντων εκείνων που συνεκτιμώνται προκειμένου να διαμορφωθεί το μίσθωμα, σωρευτικά ή διαζευκτικά, συγκαταλέγονται το ύψος της παραγωγής, τα γεωγραφικά, τα γεωλογικά και λοιπά χαρακτηριστικά της περιοχής, καθώς και ο συντελεστής εσόδων και εξόδων.⁷² Όσον αφορά τη φύση του μισθώματος, τούτο είναι δυνατό και κατ' επιλογή του Εκμισθωτή να συνίσταται είτε σε χρήμα είτε σε είδος, στο σύνολο ή μέρος αυτού. Στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία το μίσθωμα καθίσταται σε χρήμα, τούτο προσδιορίζεται ως ποσοστό της αξίας των παραγόμενων υδρογονανθράκων. Αντίθετα, στη δεύτερη περίπτωση κατά την οποία το μίσθωμα συνίσταται σε είδος, τούτο υπολογίζεται ως ποσοστό της ποσότητας των παραγόμενων υδρογονανθράκων⁷³.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 3γ άρθρο 2 Π.Δ. 127/1996, αναφορικά με το είδος του μισθώματος που θα του καταβληθεί έκαστο έτος, τούτο υπάγεται στην απόλυτη διακριτική ευχέρεια του Εκμισθωτή, συνιστώντας δική του επιλογή, υπό την προϋπόθεση ότι προβαίνει σε έγγραφη ενημέρωση του Ανάδοχου σε διάστημα τουλάχιστον ενενήντα (90) ημερών πριν την έναρξη έκαστου ημερολογιακού έτους, καθορίζοντας το ακριβές ποσοστό, την αξία του οποίου επιθυμεί να λάβει κατά το

⁷¹ Κελεμένης, Γ, Ζωγοπούλου, Λ. (2015). Μίσθωμα, Αποζημιώσεις και λοιπά Ανταλλάγματα στη Σύμβαση παραχώρησης δικαιωμάτων Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 300.

⁷² Άρθρο 2 παρ. 26, ν. 2289/1995: Το κατά περίπτωση μίσθωμα μπορεί να κλιμακωθεί, συνεκτιμωμένων σωρευτικά ή διαζευκτικά του ύψους της παραγωγής, των γεωγραφικών, γεωλογικών και λοιπών χαρακτηριστικών της περιοχής και του συντελεστή εσόδων και εξόδων.

⁷³ Άρθρο 2 παρ. 27, ν. 2289/1995: Το μίσθωμα οφείλεται οπωσδήποτε στον Εκμισθωτή, ανεξάρτητα από την πραγματοποίηση ή όχι κερδών από τον Ανάδοχο και συμφωνείται, κατ' επιλογή του Εκμισθωτή, είτε σε είδος είτε σε χρήμα. Στην πρώτη περίπτωση τούτο ορίζεται σε ποσοστό της ποσότητας των υδρογονανθράκων που θα παραχθούν και στη δεύτερη σε ποσοστό της αξίας τους, όπως αυτή προβλέπεται με τη σύμβαση. Ως παραχθείσα ποσότητα θεωρείται η έτοιμη προς εμπορία που απομένει μετά την αφαίρεση από την παραγωγή των υδρογονανθράκων που αναλώθηκαν ή απωλέσθηκαν ανυπαίτια κατά τις εργασίες παραγωγής.

συγκεκριμένο έτος. Σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 2 του Π.Δ. 127/1996, καθορίζεται ο προσδιορισμός της οφειλής του αναδόχου στον εκμισθωτή σε χρήμα ή σε είδος και ο τρόπος καταβολής αυτού. Συγκεκριμένα:

Κατ' αρχάς και στην περίπτωση που ο Εκμισθωτής έχει επιλέξει ότι το μίσθωμα θα οφείλεται σε είδος, καθίσταται ο ίδιος κύριος της εξορυχθείσας ποσότητας υδρογονανθράκων κατά ποσοστό ίσο προς το κλάσμα του συνολικά προβλεπόμενου μισθώματος προς τη συνολική παραγωγή αυτού, για κάθε ημερολογιακό τρίμηνο ισχύος της σύμβασης. Τούτο παραδίδεται στον Εκμισθωτή στα συνήθη σημεία φόρτωσης των κάθε είδους και ποιότητας πωλούμενων από τον ανάδοχο υδρογονανθράκων και παραπροϊόντων αυτών. Ο Εκμισθωτής παραλαμβάνει τις ποσότητες των οφειλομένων ως μίσθωμα υδρογονανθράκων και παραπροϊόντων σύμφωνα με το πρόγραμμα που έχει καταρτιστεί από κοινού μεταξύ των μερών, σε διάστημα δύο (2) τουλάχιστον μηνών πριν από την έναρξη κάθε ημερολογιακού τριμήνου. Τα συμβαλλόμενα μέρη, κατόπιν μεταξύ τους συμφωνίας, είναι δυνατό, σύμφωνα με τις αρχές της ελευθερίας των συμβάσεων, να αποκλίνουν από τη διάταξη αυτή και να καθορίσουν διαφορετική διαδικασία φορτώσεων. Εντός διαστήματος δέκα (10) ημερών από το τέλος κάθε ημερολογιακού τριμήνου ο Ανάδοχος υποχρεούται να υποβάλλει στον Εκμισθωτή κατάσταση που εμφανίζει την πραγματοποιηθείσα παραγωγή κατά το προηγούμενο τρίμηνο. Τυχόν διαφορές, οι οποίες ενδεχομένως προκύψουν ως προς το οφειλόμενο μίσθωμα μετά την υποβολή της κατάστασης αυτής είναι δυνατό να διορθωθούν με την καταβολή του μη εισπραχθέντος μισθώματος και, στην περίπτωση που τούτο δεν επαρκεί, η διόρθωση είναι δυνατή κατά την καταβολή του μισθώματος του τρέχοντος ή του επόμενου τριμήνου. Στην περίπτωση εκείνη που το σύνολο ή μέρος του μισθώματος οφείλεται σε χρήμα και υπό την προϋπόθεση ότι ο Εκμισθωτής έχει προβεί σε ενημέρωση του Ανάδοχου εγγράφως ενενήντα (90) τουλάχιστον ημέρες πριν την έναρξη του ημερολογιακού έτους, καθορίζεται το ακριβές ποσοστό υδρογονανθράκων, την αξία των οποίων θα λάβει σε χρήμα κατά το συγκεκριμένο έτος. Κάθε τρίμηνο, το οφειλόμενο μίσθωμα σε χρήμα καταβάλλεται στον Εκμισθωτή εντός διαστήματος είκοσι (20) ημερών από την υποβολή της προαναφερθείσας κατάστασης.

Σύμφωνα με τις εκδοθείσες υπουργικές αποφάσεις με τις οποίες εγκρίνεται η διακήρυξη ή γνωστοποιείται η ανοικτή πρόσκληση για εκδήλωση ενδιαφέροντος στους υποψηφίους, ο τρόπος υπολογισμού του οφειλόμενου μισθώματος περιγράφεται ως

ακολουθώς:

Στην περίπτωση των συμβάσεων μίσθωσης, το μίσθωμα συνδέεται με τον λόγο R/C, όπου το R αποτελεί το σωρευτικό ακαθάριστο εισόδημα και το C αποτελεί το σωρευτικό ακαθάριστο κόστος. Όσον αφορά στο πλαίσιο διαπραγμάτευσης για τον καθορισμό, το Υπουργείο προτείνει, ενδεικτικά, τη σύνδεση του μισθώματος με τον λόγο R/C, μέσω μιας κλιμακούμενης διαφοροποίησης του συντελεστή Εσόδων-Εξόδων. Τα μισθώματα είναι δυνατό να κυμαίνονται μεταξύ ενός κατώτατου ορίου ανερχόμενου σε ποσοστό 2% και ενός μέγιστου ορίου ανερχόμενο σε ποσοστό 20% επί της ποσότητας των υδρογονανθράκων που πρόκειται να παραχθούν και να αποδοθούν σε χρήμα ή σε είδος⁷⁴. Προς αποσαφήνιση του τρόπου υπολογισμού του μισθώματος, δέον να διευκρινιστεί η έννοια του συντελεστή R, ήτοι του σωρευτικού ακαθάριστου εισοδήματος. Ο σχετικός ορισμός παρέχεται στην πρότυπη σύμβαση μίσθωσης του ΥΠΕΚΑ, δυνάμει του οποίου ορίζεται ότι ο συντελεστής R είναι, σε σχέση με την αποκαλούμενη πρώτη περίοδο και σε σχέση με κάθε επόμενο ημερολογιακό τρίμηνο, εκείνο το αποτέλεσμα των σωρευτικών ακαθάριστων εισροών του μισθωτή για την πρώτη περίοδο ή το κάθε φορά οφειλόμενο ημερολογιακό τρίμηνο, κατά περίπτωση, διαιρούμενο με τις σωρευτικές συνολικές εκροές του μισθωτή ανά περίοδο.⁷⁵

Στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία ο εκμισθωτής επιλέξει την καταβολή του μισθώματος σε χρήμα, για οποιοδήποτε ημερολογιακό έτος της σύμβασης, ισχύουν τα ακόλουθα ως εξής:

Κατ' αρχάς, το μίσθωμα που καταβάλλεται σε χρήμα για την πρώτη περίοδο και για κάθε επόμενο ημερολογιακό τρίμηνο υπολογίζεται κατά την ημερομηνία υπολογισμού της περιόδου που αφορά και καταβάλλεται στον Εκμισθωτή κατά την οριζόμενη στο συμβατικό κείμενο ημερομηνία καταβολής μισθώματος. Περαιτέρω, κατά την ημερομηνία υπολογισμού του μισθώματος σε χρήμα, ο Ανάδοχος - Μισθωτής οφείλει να προβεί σε προσδιορισμό του ποσού του μισθώματος σε χρήμα σύμφωνα με

⁷⁴ Κελεμένης, Γ, Ζωγοπούλου, Λ. (2015). Μίσθωμα, Αποζημιώσεις και λοιπά Ανταλλάγματα στη Σύμβαση παραχώρησης δικαιωμάτων Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 301.

⁷⁵ Κελεμένης, Γ, Ζωγοπούλου, Λ. (2015). Μίσθωμα, Αποζημιώσεις και λοιπά Ανταλλάγματα στη Σύμβαση παραχώρησης δικαιωμάτων Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 302.

την ακόλουθη διαδικασία⁷⁶:

- (1) ορισμός του συντελεστή R και, εν συνεχεία, του ποσοστού μισθώματος που αφορά για την πρώτη περίοδο ή κάθε επόμενο ημερολογιακό τρίμηνο,
- (2) πολλαπλασιασμός του ποσοστού μισθώματος που καθορίστηκε ανάλογα με τον συντελεστή R με την πραγματική παραγωγή,
- (3) πολλαπλασιασμός του ποσού το οποίο υπολογίστηκε με ποσοστό ίσο προς το ποσοστό του μισθώματος για το ημερολογιακό έτος για το οποίο ο Εκμισθωτής επέλεξε να λάβει το μίσθωμα σε χρήμα και
- (4) υπολογισμός της χρηματικής αξίας του ποσού που καθορίζεται σύμφωνα με την αποτίμηση της καθαρής αξίας των υδρογονανθράκων, όπως προβλέπεται από το άρθρο 7 του Προεδρικού Διατάγματος 127/1996 και την εκάστοτε σύμβαση.

Στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία ο ανάδοχος, καταβάλλει ορισμένο μέρος του μισθώματος σε είδος, η διαδικασία ακολουθείται ως εξής⁷⁷:

(1) Κατά την ημερομηνία του υπολογισμού μισθώματος σε είδος, τόσο για την πρώτη περίοδο, όσο και για κάθε ημερολογιακό τρίμηνο, ο Ανάδοχος υποχρεούται να προβεί στον προσδιορισμό του ποσού του εκτιμώμενου μισθώματος. Τούτο καθίσταται εφικτό δια του καθορισμού του συντελεστή R, καθώς και του εκτιμώμενου ποσοστού μισθώματος κατά περίπτωση. Εν συνεχεία, πολλαπλασιάζεται το εκτιμώμενο ποσοστό μισθώματος που προέκυψε σύμφωνα με τον συντελεστή R ως ανωτέρω αναφέρθηκε με την εκτιμώμενη παραγωγή κατά περίπτωση. Τέλος, πολλαπλασιάζεται το ποσό που υπολογίστηκε με ποσοστό ίσο προς το ποσοστό του μισθώματος για το ημερολογιακό έτος που ο Εκμισθωτής επέλεξε να εισπράξει το μίσθωμα σε είδος.

(2) Κατά την ημερομηνία του υπολογισμού του μισθώματος, ο Μισθωτής υποχρεούται εντός διαστήματος δεκατεσσάρων (14) ημερολογιακών ημερών να υποβάλει δήλωση στον Εκμισθωτή, με την οποία θα αναφέρεται η πραγματική παραγωγή, προσδιορίζοντας το ποσό του πραγματικού πλέον μισθώματος σε είδος, αναφέροντας

⁷⁶ Κελεμένης, Γ, Ζωγοπούλου, Α. (2015). Μίσθωμα, Αποζημιώσεις και λοιπά Ανταλλάγματα στη Σύμβαση παραχώρησης δικαιωμάτων Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 305.

⁷⁷ Κελεμένης, Γ, Ζωγοπούλου, Α. (2015). Μίσθωμα, Αποζημιώσεις και λοιπά Ανταλλάγματα στη Σύμβαση παραχώρησης δικαιωμάτων Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 306.

τον συντελεστή R και το ποσοστό του μισθώματος για την πρώτη περίοδο ή για το εκάστοτε ημερολογιακό τρίμηνο. Επιπλέον, δέον να πολλαπλασιάζεται το ποσοστό μισθώματος, όπως αυτό καθορίστηκε με βάση τον συντελεστή R, με την πραγματική παραγωγή. Τέλος, δέον να πολλαπλασιάζεται το ποσό που υπολογίστηκε με ποσοστό ίσο προς το ποσοστό του μισθώματος για το ημερολογιακό έτος για το οποίο τεκμαίρεται ότι ο εκμισθωτής επέλεξε να λάβει το μίσθωμα σε είδος. Στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία σημειωθεί διαφορά μεταξύ του εκτιμώμενου μισθώματος σε είδος και του πραγματικού, τούτη καλύπτεται με ανάλογη αναπροσαρμογή των μελλοντικών μισθωμάτων σε είδος ή σε χρήμα.

Πέραν του μισθώματος, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και τη σχετική διάταξη της παραγράφου 19 του άρθρου 2 του ν. 2289/1995, ενδέχεται να υφίσταται πρόβλεψη στη διακήρυξη περί οικονομικής υποχρέωσης του αναδόχου για καταβολή ανταλλάγματος υπογραφής της σύμβασης (signature bonus), ανταλλάγματος της παραγωγής (production bonus), καθώς και καταβολή αποζημίωσης με τη μορφή ετήσιου μισθώματος για κάθε στρέμμα της περιοχής που διεξάγεται η έρευνα και η εκμετάλλευση (surface fees).⁷⁸

3.1.4. Υποχρεώσεις Εκμισθωτή

Δεδομένου ότι η σύμβαση μίσθωσης συνιστά αμφοτεροβαρή σύμβαση, ο Εκμισθωτής έχει επίσης υποχρεώσεις. Δεδομένου αυτού, στο πλαίσιο κατάρτισης αυτής, ο Εκμισθωτής αναλαμβάνει την υποχρέωση να παραχωρήσει τα -σύμφωνα με το Σύνταγμα- αποκλειστικά του δικαιώματα χρήσης και κάρπωσης των υδρογονανθράκων και των παραπροϊόντων τους διά της έρευνας και της εκμετάλλευσης στις συμβατικά καθορισμένες περιοχές, καθώς και στην αρχική περιοχή έρευνας, η οποία είναι δυνατό να είναι μία ή περισσότερες συνεχόμενες χερσαίες ή υποθαλάσσιες περιοχές και στις περιοχές που ανακαλύφθηκαν εμπορικώς εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα, στις οποίες, εν τέλει, περιορίζεται το δικαίωμα

⁷⁸ Άρθρο 2 παρ. 19 ν. 2289/1995: τη διακήρυξη καθορίζονται αναλυτικά τα κριτήρια επιλογής και τα σημεία συναγωνισμού, στα οποία περιλαμβάνεται το προσφερόμενο από τους ενδιαφερόμενους μίσθωμα, προκειμένου για σύμβαση μίσθωσης ή το προσφερόμενο στον εργοδότη μερίδιο επί των παραχθισμένων υδρογονανθράκων, προκειμένου για σύμβαση διανομής της παραγωγής, ανταλλάγμα υπογραφής της σύμβασης (signature bonus), καθώς και ανταλλάγμα παραγωγής (production bonus). Στη διακήρυξη μπορεί να προβλέπεται επίσης η καταβολή κατά το στάδιο των ερευνών και εκμετάλλευσης ετήσιας αποζημίωσης η οποία καθορίζεται ανά στρέμμα (surface fees).

εκμεταλλεύσεως. Εύλογα συνάγεται ότι η υποχρέωση αυτή συνεπάγεται την υποχρέωση του Εκμισθωτή να προβεί στην παραχώρηση της χρήσης της συμβατικής περιοχής και της περιοχής εκμετάλλευσης.⁷⁹

⁷⁹ Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 272 επ.

3.2. Η σύμβαση διανομής της παραγωγής

3.2.1. Γενικά

Η παραχώρηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων του Δημοσίου για την υλοποίηση έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων καθίσταται δυνατή διά της κατάρτισης δύο συμβατικών τύπων και, συγκεκριμένα, τη σύμβαση μίσθωσης και τη σύμβαση διανομής της παραγωγής⁸⁰. Δυνάμει της σύμβασης διανομής της παραγωγής, ο Ανάδοχος - εργολάβος είναι εκείνος που αναλαμβάνει την υποχρέωση της μελέτης και εκτέλεσης της έρευνας και της εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και των παραπροϊόντων τους στις αντίστοιχες περιοχές που προβλέπονται στη σύμβαση, για τις οποίες παραχωρείται το δικαίωμα από το κράτος. Με τον τρόπο αυτόν καθίσταται δικαιούχος του αντίστοιχου αποκλειστικού δικαιώματος⁸¹. Εν αντιθέσει προς τη σύμβαση μίσθωσης, η σύμβαση διανομής της παραγωγής συνιστά σύμβαση έργου, δεδομένου ότι ο Ανάδοχος – Εργολάβος αναλαμβάνει την προαναφερθείσα υποχρέωση. Περαιτέρω, η σύμβαση διανομής της παραγωγής συνιστά έναν τύπο συμβάσεως με ειδικές ρυθμίσεις, καθώς περιλαμβάνει στοιχεία από άλλες συμβάσεις του Αστικού Κώδικα, ήτοι στοιχεία που απαντώνται στη σύμβαση έργου (ΑΚ 681 επ.), στη μίσθωση άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου (ΑΚ 638 επ.) και στη μίσθωση πράγματος (ΑΚ 574 επ.). Εντούτοις, δέον να επισημανθεί ότι οι συμβάσεις διανομής της παραγωγής δεν εντάσσονται ούτε στην κατηγορία της μίσθωσης έργου του Αστικού Κώδικα, ούτε και στην ειδική κατηγορία των δημοσίων έργων, με συνέπεια να μην εφαρμόζονται οι συγκεκριμένες διατάξεις.⁸²

Οι διατάξεις που ρυθμίζουν τη σύμβαση διανομής της παραγωγής προβλέπονται στο άρθρο 2 και δη στις παραγράφους 30 και επόμενες του νόμου 2289/1995. Σύμφωνα δε με την παράγραφο 37 του άρθρου 2 ορίζεται ότι με Προεδρικό Διάταγμα καθορίζονται:

α) οι βασικοί όροι ανάθεσης της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων με

⁸⁰ Άρθρο 2 παράγραφος 10 ν. 2289/1995

⁸¹ Άρθρο 2 παράγραφος 30 ν. 2289/1995

⁸² Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 281 επ.

τη σύμβαση διανομής,

β) οι διατάξεις που ρυθμίζουν την υποβολή από τους Αναδόχους Ετήσιου Προγράμματος Εργασιών και Προϋπολογισμού Δαπανών και κάθε σχετική διαδικασία ελέγχου και παρακολούθησης της εκτέλεσης αυτού,

γ) οι διατάξεις που ρυθμίζουν τους όρους και τις προθεσμίες για την παράδοση των μεριδίων του εργοδότη σε είδος ή την καταβολή του τιμήματος, σε περίπτωση πώλησης κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους κλπ., και

δ) όροι με τους οποίους ρυθμίζονται οποιαδήποτε θέματα συνδέονται με την εκτέλεση των συμβάσεων και εξυπηρετούν τους επιδιωκόμενους με αυτές σκοπούς.

Έως σήμερα, δεν έχει εκδοθεί το συγκεκριμένο Προεδρικό Διάταγμα, καθώς δεν έχει επιλεγεί από το Δημόσιο αυτός ο συμβατικός τύπος για την έως τώρα παραχώρηση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων. Δεδομένου τούτου το νομικό πλαίσιο θέτει ένα γενικό επίπεδο χωρίς να ρυθμίζει επιμέρους ειδικότερα ζητήματα για τις συμβάσεις διανομής της παραγωγής με εξειδίκευση και λεπτομέρεια.

3.2.2. Η Κυριότητα επί των υδρογονανθράκων

Εν αντιθέσει προς τη σύμβαση μίσθωσης για την παραχώρηση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, στη σύμβαση διανομής της παραγωγής ο Εργοδότης καθίσταται κύριος των υδρογονανθράκων από τη στιγμή εξόρυξης. Ο Ανάδοχος γίνεται κύριος των υδρογονανθράκων εκείνων που συνιστούν το μερίδιό του, καθώς και της ποσότητας των υδρογονανθράκων που προορίζονται για την κάλυψη των δαπανών που περιλαμβάνονται στον λογαριασμό εσόδων και εξόδων κατά τη χρονική στιγμή που αυτοί διαχωρίζονται από το σύνολο των εξορυχθέντων προϊόντων.⁸³

3.2.3. Υποχρεώσεις Αναδόχου

Η παραχώρηση του αποκλειστικού δικαιώματος της έρευνας και

⁸³ Άρθρο 7 παράγραφος 13 ν. 2289/1995

εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων μέσω της σύμβασης διανομής της παραγωγής ιδρύει υποχρέωση του ανάδοχου εργολάβου προς ανάληψη της μελέτης και εκτέλεσης της έρευνας και της εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και των παραπροϊόντων τους στις υπό παραχώρηση περιοχές.⁸⁴ Παράλληλα, είναι ο αποκλειστικά υπεύθυνος και εκείνος που οφείλει να διαθέτει όλα τα τεχνικά μέσα, υλικά, προσωπικό και κεφάλαια, που απαιτούνται για το έργο και να διασφαλίζει τούτα με δικές του δαπάνες, ενώ φέρει τον οικονομικό κίνδυνο της επένδυσης. Ο οικονομικός κίνδυνος συνίσταται στο γεγονός ότι ο ανάδοχος είναι εκείνος που οφείλει να καλύψει όλες τις δαπάνες και προβαίνει στην αντίστοιχη επένδυση ανεξάρτητα από την ανακάλυψη εμπορικά εκμεταλλεύσιμου κοιτάσματος ή την επάρκεια απόδοσης αυτού.⁸⁵

Ο Ανάδοχος–Εργολάβος είναι εκείνος που διευθύνει το έργο και υποχρεούται να εκτελεί όλες τις εργασίες για την έρευνα και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων σύμφωνα με όσα ορίζουν οι κανόνες της επιστήμης και της τέχνης, καθώς και τα διεθνή πρότυπα. Υποχρεούται δε να προβαίνει στη σύνταξη και στην υποβολή προς τον Εργοδότη ετήσιου προγράμματος εργασιών, καθώς και προϋπολογισμού δαπανών, τις οποίες θα πραγματοποιήσει βάσει του προγράμματος εργασιών. Τα προαναφερθέντα δέον να εγκρίνονται από τον εργοδότη, ο οποίος παρακολουθεί και ελέγχει τόσο την εκτέλεση όσο και το κόστος των εργασιών.⁸⁶ Στο πλέγμα των υποχρεώσεων του Αναδόχου συγκαταλέγεται η παράδοση του μεριδίου από τους εξορυχθέντες υδρογονάνθρακες στον Εργοδότη, σύμφωνα με το ποσοστό που του αναλογεί δυνάμει των συμπεφωνημένων όρων. Στην περίπτωση δε που ο Εργολάβος έχει την υποχρέωση να πωλεί για λογαριασμό του Εργοδότη την παραχθείσα ποσότητα υδρογονανθράκων έχει υποχρέωση απόδοσης του αντίστοιχου μεριδίου.⁸⁷ Δεδομένου ότι δεν έχει εκδοθεί -ως ανωτέρω- αναφέρθηκε το σχετικό Προεδρικό Διάταγμα, δεν προσδιορίζονται από το οικείο νομικό πλαίσιο ειδικότερα ζητήματα όπως ο τρόπος και ο χρόνος καταβολής. Πέραν της υποχρέωσης καταβολής του οριζόμενου από τη σύμβαση ποσοστού – μεριδίου, ο Ανάδοχος είναι δυνατόν να υποχρεούται στην καταβολή ανταλλάγματος υπογραφής της συμβάσεως (signature bonus), ανταλλάγματος παραγωγής (production

⁸⁴ Άρθρο 2 παράγραφος 30 ν. 2289/1995.

⁸⁵ Άρθρο 2 παράγραφος 31 ν. 2289/1995.

⁸⁶ Άρθρο 2 παράγραφος 31 ν. 2289/1995.

⁸⁷ Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 283.

bonus) και ετήσιου μισθώματος για έκαστο στρέμμα της γεωγραφικής περιοχής εντός της οποίας διεξάγεται η έρευνα και η εκμετάλλευση (surface fee).⁸⁸

3.2.4. Υποχρεώσεις Εργοδότη

Ειδικά για το αντάλλαγμα στη σύμβαση διανομής της παραγωγής, η αμοιβή του Εργολάβου συνίσταται σε ποσοστό και δη συγκεκριμένη ποσότητα επί των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων, αφαιρούμενη από την ποσότητα που συνολικά παράγεται. Δεδομένων τούτων, προκύπτει ότι η αμοιβή του Αναδόχου είναι σε είδος και όχι σε χρήμα, ενώ προκύπτει ύστερα από διανομή της παραγωγής.⁸⁹ Ειδικότερα, σε περίπτωση ανακάλυψης και παραγωγής υδρογονανθράκων, μέρος της ποσότητας που παράγεται έκαστο ημερολογιακό έτος στην περιοχή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένων των παραπροϊόντων των παραγόμενων υδρογονανθράκων, περιέρχεται στον Ανάδοχο για την κάλυψη των δαπανών του. Το υπόλοιπο μέρος της παραγωγής της γεωγραφικής περιοχής εκμετάλλευσης και τα υπόλοιπα έσοδα, όπως αυτά περιγράφονται στον νόμο, διανέμονται μεταξύ του Εργοδότη και του Αναδόχου σε ποσά που έχουν συμφωνηθεί με τη σύμβαση.⁹⁰ Παραχθείσα ποσότητα θεωρείται εκείνη η οποία μπορεί να διατεθεί στην αγορά και απομένει μετά την αφαίρεση από την παραγωγή των υδρογονανθράκων που αναλώθηκαν ή απωλέστηκαν χωρίς υπαιτιότητα του Αναδόχου κατά τις εργασίες παραγωγής.⁹¹

Για να υπολογιστεί το οφειλόμενο αντάλλαγμα είναι αναγκαίος ο προσδιορισμός και ο προκαθορισμός της αξίας των υδρογονανθράκων που απαιτούνται προκειμένου να καλυφθούν τα έξοδα και οι δαπάνες του Αναδόχου που προκύπτουν από την εκτέλεση των συμβατικών υποχρεώσεων. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στον νόμο⁹² το μέρος εκείνο της παραγωγής, το οποίο περιέρχεται έκαστο έτος για την κάλυψη των

⁸⁸ Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 283.

⁸⁹ Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 282.

⁹⁰ Άρθρο 2 παράγραφος 32 ν. 2289/1995.

⁹¹ Άρθρο 2 παράγραφος 34 ν. 2289/1995.

⁹² Άρθρο 2 παράγραφος 35 ν. 2289/1995.

δαπανών, έχει τέτοιο μέγεθος, ώστε η αξία του να ισούται με το άθροισμα των συνολικών τρεχουσών δαπανών προηγούμενων ετών, τα οποία δεν έχουν καλυφθεί ως τότε, και του ποσού των ετήσιων αποσβέσεων, των δαπανών για έρευνα, εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης και λοιπά πάγια περιουσιακά στοιχεία, μέχρι τα προβλεπόμενα όρια που θεσπίζονται στην κείμενη νομοθεσία. Το ποσοστό αυτό από τη διανομή της παραγωγής που περιέρχεται, εν τέλει, στον Ανάδοχο–Εργολάβο ισούται με τη διαφορά που προκύπτει μετά από την αφαίρεση από την παραγωγή του τμήματος που περιέρχεται σε αυτόν για την κάλυψη των δαπανών και του ποσοστού της παραγωγής που περιέρχεται στον Εργοδότη. Υφίσταται δε ρητή πρόβλεψη στο νόμο περί δυνατότητας κλιμάκωσης του μεριδίου του Εργοδότη, αφού ληφθεί υπ’ όψιν σωρευτικά ή διαζευκτικά το ύψος της παραγωγής, τα γεωγραφικά, γεωλογικά και λοιπά χαρακτηριστικά της περιοχής, αλλά και ο συντελεστής εσόδων - εξόδων.⁹³ Επιπλέον, ο Εργοδότης δύναται να επιλέξει εάν θα παραλάβει τους υδρογονάνθρακες που αποτελούν το ποσοστό του ή το τίμημα από την πώλησή τους, καθώς έχει τη δυνατότητα να υποχρεώσει τον Ανάδοχο να πωλεί για λογαριασμό του το μερίδιο της παραγωγής που αντιστοιχεί σε αυτόν.⁹⁴

⁹³ Άρθρο 2 παράγραφος 33 ν. 2289/1995.

⁹⁴ Άρθρο 2 παράγραφος 36 ν. 2289/1995.

4. Οι Συμβάσεις Μίσθωσης του Πρώτου Γύρου Αδειοδοτήσεων - Κατάκολο, Πατραϊκός Κόλπος, Ιωάννινα

4.1. Σύγκριση μεταξύ των Συμβάσεων

Δυνάμει της υπ' αριθμόν Δ1/Α/33 απόφασης του Υπουργού ΠΕΚΑ ως δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ Β' 76/2012, σημειώθηκε η έναρξη διαγωνιστικής διαδικασίας ανοικτής πρόσκλησης (open door), ως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 2 παράγραφος 17 περίπτωση γ του Ν. 2289/1995⁹⁵. Από τη διαδικασία αυτή, προέκυψαν οι τελικοί ανάδοχοι - μισθωτές για τις γεωγραφικές περιοχές στο Κατάκολο, στον Πατραϊκό Κόλπο και στα Ιωάννινα. Το σύνολο των τριών συμβάσεων συνομολογήθηκαν και υπεγράφησαν στην Αθήνα στις 14 Μαΐου 2014. Ακολούθησε δε η κύρωση έκαστης σύμβασης με τυπικό νόμο,⁹⁶ με αποτέλεσμα πλέον να συμπεριλαμβάνονται στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο περί των δραστηριοτήτων της έρευνας και της εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων.

Αναλυτικότερα,

(α) η σύμβαση μίσθωσης που αφορά την θαλάσσια γεωγραφική περιοχή στο Κατάκολο, ως αυτή προσδιορίζεται στη σύμβαση, έχει συναφθεί μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και των συμπραττούντων εταιριών «Energean Oil & Gas-Ενεργειακή Αιγαίου Α.Ε. Έρευνας και Παραγωγής Υδρογονανθράκων» και της «Trajan Oil & Gas Ltd». Η σύμβαση κυρώθηκε με τον Ν. 4298/2014 (ΦΕΚ Α' 220/2014),

⁹⁵ Άρθρο 2 παράγραφος 17 ν. 2289/1995: Η ΕΔΕΥ ΑΕ παραχωρεί για λογαριασμό του Δημοσίου το δικαίωμα έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων σύμφωνα με τις εξής διαδικασίες: γ) Είτε με ανοικτή πρόσκληση (open door) για εκδήλωση ενδιαφέροντος όταν η περιοχή για την οποία ζητείται η παραχώρηση είναι διαθέσιμη σε μόνιμη βάση ή έχει αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενης διαδικασίας η οποία δεν κατέληξε στην υπογραφή σύμβασης μίσθωσης ή διανομής παραγωγής ή έχει εγκαταλειφθεί από ανάδοχο, στην περίπτωση που αυτός έχει υπαναχωρήσει από τη σύμβαση ή καταγγείλει αυτήν. Ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής με ανακοίνωση που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αποστέλλεται για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γνωστοποιεί τις ως άνω περιοχές με τους ελάχιστους βασικούς όρους των παραχωρήσεων, καθώς και κάθε σχετική με αυτές ειδικότερη πληροφορία. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να υποβάλλουν προσφορά για παραχώρηση σε περισσότερες της μίας περιοχές. Οι προσφορές υποβάλλονται μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του πρώτου και δεύτερου εξαμήνου κάθε ημερολογιακού έτους.

⁹⁶ Κάθε σύμβαση κυρώθηκε με νόμο και συγκεκριμένα με τους Ν.4298/2014 (ΦΕΚ Α' 220/2014 ΚΑΤΑΚΟΛΟ), Ν.4299/2014 (ΦΕΚ Α' 221/2014 ΠΑΤΡΑΪΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ), Ν.4300/2014 (ΦΕΚ Α' 222/2014 ΙΩΑΝΝΙΝΑ)

(β) η σύμβαση μίσθωσης που αφορά την θαλάσσια γεωγραφική περιοχή στον Πατραϊκό Κόλπο (Δυτικά), ως αυτή προσδιορίζεται στη σύμβαση, συνήφθη μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και των συμπραττούντων εταιριών «Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε.», της «Edison International S.p.A.»⁵⁵, και της «Petroceltic Resources plc». Η σύμβαση κυρώθηκε με τον Ν. 4299/2014 (ΦΕΚ Α' 221/2014), και

(γ) η σύμβαση μίσθωσης που αφορά στη συμβατική χερσαία περιοχή Ιωαννίνων, συνήφθη μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και των συμπραττούντων εταιριών «Energean Oil & Gas-Ενεργειακή Αγαίου Α.Ε. Έρευνας και Παραγωγής Υδρογονανθράκων» και της «Petra Petroleum Inc.» Η σύμβαση κυρώθηκε με τον Ν. 4300/2014 (ΦΕΚ Α' 222/2014).

Από την επισκόπηση των τριών αυτών συμβάσεων, καθίσταται πασίδηλο ότι, παρότι κάθε μία εκ των συμβάσεων συνάπτεται με διαφορετικό ανάδοχο, η διάρθρωση αυτών, οι όροι και το περιεχόμενο που παρουσιάζουν είναι σχεδόν ταυτόσημοι. Συγκεκριμένα και όσον αφορά στη διάρθρωση των όρων, δέον να επισημανθεί ότι στην εισαγωγή αυτών, κατ' αρχήν, τίθενται οι απαραίτητοι ορισμοί, προκειμένου να διευκολυνθεί και να καταστεί εφικτή η ερμηνεία των όρων της σύμβασης, ενώ παρατίθεται προοίμιο στο οποίο εμπεριέχονται κοινές παραδοχές, αναφέροντας τους λόγους εκείνους από τους οποίους προέκυψε ότι η κατάρτιση της κάθε σύμβασης προέκυψε ως αδήριτη ανάγκη, εξάιροντας τη σημασία των υδρογονανθράκων για την ελληνική οικονομία.

Εν συνεχεία, και προς πληρότητα της παρούσας, η διάταξη των άρθρων των συμβάσεων διαρθρώνεται και είναι δυνατό να κατηγοριοποιηθεί στις ακόλουθες ομάδες:

(α) Γενικοί όροι. Οι διατάξεις των άρθρων αυτών συνιστούν τον «κορμό» της σύμβασης. Σε αυτούς δε, συγκαταλέγονται το άρθρο 1, στις οποίες περιλαμβάνεται το αντικείμενο και τα βασικά χαρακτηριστικά της σύμβασης, το άρθρο 2, στο οποίο περιλαμβάνεται η χρονική διάρκεια του σταδίου ερευνών, το άρθρο 7, στο οποίο περιλαμβάνεται η διαδικασία γνωστοποίησης σε περίπτωση ανακάλυψης υδρογονανθράκων, το άρθρο 8, στο οποίο περιλαμβάνεται η χρονική διάρκεια του σταδίου εκμετάλλευσης, το άρθρο 13, στο οποίο αναφέρεται ο υπολογισμός και η καταβολή μισθώματος, το άρθρο 14, στο οποίο προσδιορίζεται η φορολογία εισοδήματος του Μισθωτή, το άρθρο 15, στο οποίο προσδιορίζονται τα διάφορα

συμβατικά ανταλλάγματα που δέον να καταβληθούν από τον ανάδοχο – μισθωτή στον εκμισθωτή, το άρθρο 16, στη διάταξη του οποίου περιγράφεται ο τρόπος υπολογισμού της αξίας των υδρογονανθράκων και το άρθρο 20, στο οποίο περιγράφεται η δυνατότητα μεταβίβασης δικαιωμάτων του Μισθωτή σε τρίτο.

(β) Ειδικοί Όροι. Περαιτέρω, στα άρθρα 21, 24, 26, 29 και 30 θεσπίζονται διατάξεις με τις οποίες ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν σε ειδικότερα ζητήματα που αφορούν ή ενδέχεται να προκύψουν κατά την εκτέλεση της σύμβασης. Ειδικότερα, πρόκειται για όρους που αφορούν την κατά καλή πίστη εκπλήρωση των σκοπών της σύμβασης και των διατάξεων αυτής, τις περιπτώσεις κατά τις οποίες επέρχεται η κήρυξη του Μισθωτή έκπτωτου, οι εξελίξεις σε περιπτώσεις συνδρομής γεγονότος ανωτέρας βίας, καθώς και οι διατάξεις που αφορούν στην τροποποίηση των όρων της σύμβασης και το δίκαιο που τη διέπει.

(γ) Υποχρεώσεις και Δικαιώματα μερών. Η πρόβλεψη των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων των μερών περιλαμβάνονται στις διατάξεις δεκατριών, συνολικά άρθρων της σύμβασης. Συγκεκριμένα, οι υποχρεώσεις του Μισθωτή περιγράφονται στα άρθρα 3, 5, 7, 9, 12, 17 και 18. Τα άρθρα δε αυτά περιλαμβάνουν ρητή διάκριση των υποχρεώσεων του αναδόχου μισθωτή ως αυτές υφίστανται σε ένα στάδιο, ήτοι κατά το στάδιο Έρευνας, Εκμετάλλευσης, καθώς και στο χρονικό διάστημα της ανακάλυψης εμπορικώς εκμεταλλεύσιμου κοιτάσματος υδρογονανθράκων. Περαιτέρω, υφίστανται υποχρεώσεις του μισθωτή προς υποβολή των ετήσιων προγραμμάτων εργασιών και προϋπολογισμού, υποχρέωση παροχής πλήρους πληροφόρησης του Εκμισθωτή, καθώς και κοινοποίησης ειδικότερων γνωστοποιήσεων αναφορικά με τις εργασίες έρευνας, αλλά και την πορεία παραγωγής και μέτρησης των ανακαλυφθέντων υδρογονανθράκων. Στις υποχρεώσεις του αναδόχου - μισθωτή συγκαταλέγεται η υποχρέωση τήρησης όλων των περιβαλλοντικών διατάξεων για την προστασία του περιβάλλοντος καθ' όλη τη χρονική διάρκεια ισχύος της σύμβασης, καθώς και η υποχρέωση του Μισθωτή να πωλεί στο Δημόσιο παραχθέντες υδρογονάνθρακες σε περίπτωση πολέμου ή άλλων περιστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Περαιτέρω, με τις διατάξεις των άρθρων 6, 10, 25 και 27 θεσπίζονται τα δικαιώματα του Μισθωτή, και, συγκεκριμένα, το δικαίωμα αυτού να παραιτηθεί κατά το στάδιο έρευνας και να προβεί σε παράδοση και επιστροφή της αντίστοιχης γεωγραφικής περιοχής που περιλαμβάνεται στη σύμβαση, το δικαίωμά του να

προβαίνει στην πρόσληψη τρίτων και δη εργολάβων και υπεργολάβων προκειμένου να υλοποιηθεί η εκτέλεση έκαστου απαιτούμενου έργου, καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης, ενώ περιγράφονται οι περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες οι υποχρεώσεις του αναδόχου – μισθωτή αναστέλλονται.

Στο άρθρο 19 παρατίθενται οι υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών όσον αφορά στα ζητήματα τήρησης αρχείου, σύνταξης αναφορών και διενέργειας επιθεωρήσεων δεδομένων.

Τέλος, η διάταξη του άρθρου 22 περιλαμβάνει τα δικαιώματα του Εκμισθωτή, ιδίως στην περίπτωση αφερεγγυότητας του μισθωτή.

(δ) Επίλυση διαφορών. Σε περίπτωση που τυχόν προκύψουν διαφορές κατά την εκτέλεση της σύμβασης, οι διατάξεις που περιλαμβάνονται στα άρθρα 4 και 23 ρυθμίζουν ακριβώς τον τρόπο επίλυσης των διαφορών που ενδέχεται να ανακύψουν.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα από τη διάταξη του άρθρου 4, τα συμβαλλόμενα μέρη συμφώνησαν να προβούν στη σύσταση μιας εξαμελούς τεχνικής συμβουλευτικής επιτροπής, καθορίζοντας, παράλληλα τις αρμοδιότητές της. Συγκεκριμένα, οι αρμοδιότητες της επιτροπής αυτής περιλαμβάνονται και περιγράφονται στο άρθρο 4 παράγραφο 4.⁹⁷ Πρόκειται για επτά αρμοδιότητες έκαστη εκ των οποίων είναι άρρηκτα συνυφασμένη με διαφορετικές υποχρεώσεις του Μισθωτή, ως αυτές ρυθμίζονται σε

⁹⁷ Άρθρο 4 παράγραφος 4: Χωρίς να παραβλάπτονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του Μισθωτή ως προς τη διαχείριση των εργασιών του, οι αρμοδιότητες της Τεχνικής Συμβουλευτικής Επιτροπής συνίστανται:

- (α) να επιβλέπει τη διενέργεια των Εργασιών Πετρελαίου από τον Μισθωτή,
- (β) να ελέγχει το Ετήσιο Πρόγραμμα Εργασιών και Προϋπολογισμό που έχει υποβληθεί από τον Μισθωτή και να αξιολογεί προτάσεις που έχουν υποβληθεί από τον Εκμισθωτή για την αναθεώρηση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών αυτού, εκτός από τις περιπτώσεις που το Ετήσιο Πρόγραμμα Εργασιών και ο Προϋπολογισμός θεωρείται ότι έχει εγκριθεί από τον Εκμισθωτή σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα και το Άρθρο 5,
- (γ) να εξετάζει κάθε Πρόγραμμα Αποτίμησης που έχει υποβληθεί από τον Μισθωτή στον Εκμισθωτή και να παρακολουθεί την εκτέλεση των εργασιών σύμφωνα με αυτό,
- (δ) να εξετάζει κάθε Πρόγραμμα Ανάπτυξης και Παραγωγής που έχει υποβληθεί από τον Μισθωτή στον Εκμισθωτή σχετικά με μια Ανακάλυψη εμπορικά εκμεταλλεύσιμων Υδρογονανθράκων,
- (ε) να εξετάζει κάθε πρόγραμμα εκτιμώμενης παραγωγής που υποβάλλεται με κάθε Ετήσιο Πρόγραμμα Εργασιών και Προϋπολογισμό σχετικά με τις Εργασίες Εκμετάλλευσης,
- (στ) να εξετάζει την - σε συμμόρφωση με την παρούσα Σύμβαση - λογιστική παρακολούθηση των δαπανών και την τήρηση των αρχείων και αναφορών λειτουργίας που τηρούνται αναφορικά με τις Εργασίες Πετρελαίου και
- (ζ) γενικά, τη συνδρομή του Εκμισθωτή στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση.

άλλα άρθρα της σύμβασης. Δέον δε να αναφερθεί ότι η εξαμελής επιτροπή είναι επιφορτισμένη με την τήρηση των υποχρεώσεων αυτών από πλευράς Μισθωτή, καθώς αναλαμβάνει την επίβλεψη, την εξέταση και τον έλεγχο αυτών. Περαιτέρω, ως προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφος 5 αυτή η προβλεπόμενη εξαμελής επιτροπή οφείλει να συνεδριάζει σε τακτικό χρόνο και συγκεκριμένα τουλάχιστον μία φορά έκαστο τρίμηνο. Στο πλαίσιο των συνεδριάσεων αυτών, υφίσταται έκδοση αποφάσεων η οποία συντελείται αποκλειστικά και μόνο με ομόφωνη ψήφο⁹⁸. Σε περίπτωση που τα μέλη της επιτροπής δεν καταλήγουν σε ομόφωνη απόφαση, ακόμη και στην περίπτωση εκείνη που έχει μεσολαβήσει η συμμετοχή των συμβαλλόμενων μερών, τότε ορίζεται ότι το ζήτημα είναι απαραίτητο να παραπεμφθεί στον Αποκλειστικό Εμπειρογνώμονα για οριστική διευθέτηση⁹⁹.

Κατ' αρχάς, τα συμβαλλόμενα μέρη, ως ορίζεται στο άρθρο 23, στην περίπτωση που προκύψει διαφορά μεταξύ τους οφείλουν να παραπέμψουν αυτήν στον Αποκλειστικό Εμπειρογνώμονα, ο οποίος έχει επιλεγεί και διοριστεί από τον Εκμισθωτή. Το έργο αυτού δε, συνίσταται στη διευθέτηση της διαφοράς λαμβάνοντας υπ' όψιν του τους όρους αναφοράς που θα προτείνει έκαστο των συμβαλλόμενων μερών.¹⁰⁰ Ο αποκλειστικός εμπειρογνώμονας οφείλει να εκδώσει την απόφασή του

⁹⁸ Άρθρο 4 παράγραφος 9: Όλες οι αποφάσεις της Τεχνικής Συμβουλευτικής Επιτροπής λαμβάνονται με ομόφωνη ψήφο των μελών που είναι παρόντα στη συνεδρίαση και σχηματίζουν απαρτία.

⁹⁹ Άρθρο 4 παράγραφος 10: 4.10 Εάν η Τεχνική Συμβουλευτική Επιτροπή δεν καταφέρει να αποφασίσει ομόφωνα επί κάποιου εκ των ζητημάτων τα οποία εξετάζει σύμφωνα με το παρόν Άρθρο 4, το ζήτημα αυτό θα παραπέμπεται στον Μισθωτή και τον Εκμισθωτή, εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την ημερομηνία της συνεδρίασης κατά την οποία εξετάσθηκε το συγκεκριμένο ζήτημα. Εάν τα Μέρη δεν καταλήξουν σε ομόφωνη απόφαση εντός τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών από την εν λόγω παραπομπή, το ζήτημα θα παραπέμπεται στον Αποκλειστικό Εμπειρογνώμονα προς οριστική διευθέτηση σύμφωνα με το Άρθρο 23. Υπό την επιφύλαξη, όμως, ότι στην περίπτωση Ετήσιου Προγράμματος Εργασιών και Προϋπολογισμού που έχει υποβληθεί από τον Μισθωτή πριν από μια Ανακάλυψη, οι προτάσεις του Μισθωτή που εμπεριέχονται στο Ετήσιο Πρόγραμμα Εργασιών και Προϋπολογισμό θα θεωρούνται ότι έχουν γίνει αποδεκτές από την Τεχνική Συμβουλευτική Επιτροπή εφόσον οι προτάσεις αυτές έχουν διαμορφωθεί σύμφωνα με το Άρθρο 5 και συνάδουν και έχουν ως σκοπό να διευκολύνουν τον Μισθωτή στην εκτέλεση των εργασιών του και των υποχρεώσεων δαπανών σύμφωνα με το Άρθρο 3.

¹⁰⁰ Άρθρο 23 παρ. 1 περ. (α), (γ), (δ): Όπου στην παρούσα Σύμβαση ορίζεται ότι οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ των Μερών ή μεταξύ του Μισθωτή και κάθε Συμμισθωτή ή ότι οποιαδήποτε αδυναμία ή αποτυχία εκ μέρους των Μερών ή μεταξύ του Μισθωτή και κάθε Συμμισθωτή να συμφωνήσουν σε σχέση με οποιοδήποτε ζήτημα (η «Διαφορά»), θα παραπέμπεται για διευθέτηση σε Αποκλειστικό Εμπειρογνώμονα, ισχύουν τα ακόλουθα, εκτός αν τα Μέρη ή ο Εκμισθωτής και κάθε Συμμισθωτής συμφωνήσουν διαφορετικά : (α) Ο Αποκλειστικός Εμπειρογνώμονας επιλέγεται από τον Εκμισθωτή σύμφωνα με τα Άρθρα 2.1 και 2.2 του Προεδρικού Διατάγματος εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών (η «Περίοδος Επιλογής») από την υποβολή έγγραφης γνωστοποίησης από Μέρος (ο «Αιτών») προς το άλλο Μέρος (ο «Αποδέκτης») της πρόθεσης του να παραπέμψει Διαφορά για διευθέτηση σε Αποκλειστικό Εμπειρογνώμονα και στην οποία προτείνει τον Αποκλειστικό Εμπειρογνώμονα. (γ) Προκειμένου να διευθετηθεί η Διαφορά από τον Αποκλειστικό Εμπειρογνώμονα, κάθε Μέρος

εντός διαστήματος εξήντα (60) ημερολογιακών ημερών από την αποδοχή του διορισμού του. Η απόφαση αυτή είναι κατ' αρχήν οριστική και δεσμευτική έναντι των μερών.

Ακόμη, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 23, ορίζεται ότι σε περίπτωση διαφοράς, η υπόθεση δέον να παραπεμφθεί σε διαιτησία, η οποία διέπεται από τους κανόνες του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου. Η απόφαση δε που εκδίδεται από την πλειοψηφία των διαιτητών είναι οριστική και δεσμευτική για τα μέρη. Εντούτοις, η προσφυγή στη διαιτησία δεν αποτελεί την πρωταρχική και αποκλειστική επιλογή αντιθέτως, φαίνεται να συνιστά εξαιρετική περίπτωση ή δεύτερος βαθμός κρίσης.

Η ομοιότητα μεταξύ των τριών συμβάσεων του Πρώτου Γύρου Αδειοδοτήσεων καθίσταται πασίδηλη, καθώς τούτες φέρουν από κοινού την προαναφερθείσα διάρθρωση, καθώς και κοινό περιεχόμενο των όρων. Ως προς τις μεταξύ τους διαφορές, υφίστανται τέτοιες αλλά είναι ελάχιστες. Οι διαφορές αυτές φαίνεται να αποτελούν απόρροια των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών εκάστου έργου αναφορικά, λόγω των διαφορετικών γεωλογικών και γεωφυσικών διαφορών των υπό Συμβατικών Περιοχών, ιδίως εφόσον οι δύο εκ των τριών συμβάσεων αφορούν σε θαλάσσιες περιοχές (Κατάκολο και Πατραϊκός Κόλπος) και η μία εξ αυτών σε χερσαία (Ιωαννίνων).

4.1.1. Χρονική διάρκεια και φάσεις υλοποίησης των συμβάσεων

Συγκεκριμένα, η πρώτη διαφορά εντοπίζεται στο άρθρο 2 των συμβάσεων όσον αφορά στη συνολική χρονική διάρκεια του σταδίου των ερευνών, καθώς και τη διάκριση εκάστου εξ αυτών σε φάσεις. Συγκεκριμένα, στη σύμβαση για τη θαλάσσια περιοχή του Κατάκολου ως αυτή κυρώθηκε με τον Ν.4298/2014 ορίζεται ότι το Στάδιο

υποχρεούται να υποβάλει σε αυτόν εντός τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών («Περίοδος Υποβολής») από την αποδοχή του διορισμού του Αποκλειστικού Εμπειρογνώμονα προς αμφότερα τα Μέρη: (i) περιγραφή της Διαφοράς, (ii) δήλωση της θέσης του, και (iii) κάθε έγγραφο που υποστηρίζει ή/και δικαιολογεί τη θέση του. Ο Αποκλειστικός Εμπειρογνώμονας δύναται, κατά την απόλυτη διακριτική του ευχέρεια, να λάβει υπόψη του οποιαδήποτε συμπληρωματική πληροφορία που υποβάλλεται από κάθε Μέρος ή/και οποιαδήποτε άλλα διαδικαστικά θέματα, τα οποία δεν μνημονεύονται ρητώς στο παρόν. (δ) Οι όροι αναφοράς βάσει των οποίων ο Αποκλειστικός Εμπειρογνώμονας επιχειρεί να διευθετήσει μια Διαφορά συμφωνούνται από κοινού από τα Μέρη. Τα κριτήρια δυνάμει των οποίων ο Αποκλειστικός Εμπειρογνώμων καταλήγει στην απόφαση του εμπύπτουν αυστηρά στο πλαίσιο των όρων αναφοράς, υπό την προϋπόθεση ότι σε περίπτωση μη επίτευξης συμφωνίας των Μερών ως προς τους όρους αναφοράς, ο Αποκλειστικός Εμπειρογνώμονας υποχρεούται να εξετάσει τους όρους αναφοράς που προτείνει έκαστο Μέρος και να αποφασίζει ο ίδιος (απόφαση η οποία είναι δεσμευτική έναντι των Μερών). Ο Αποκλειστικός Εμπειρογνώμονας αποφασίζει εγγράφως και ειδοποιεί τα Μέρη σχετικά με την απόφαση του.

Ερευνών διαιρείται σε διαδοχικές ερευνητικές φάσεις που ορίζονται για τη Συμβατική Περιοχή στην Πρώτη Φάση διάρκειας δύο ετών και στη Δεύτερη Φάση διάρκειας 3 ετών, ήτοι, συνολικά, ορίζεται ότι το στάδιο ερευνών για τη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή έχει διάρκεια πέντε ετών. Η διαφορά προς τις άλλες δύο συμβάσεις, ήτοι του Πατραϊκού Κόλπου και των Ιωαννίνων, έγκειται στη διάρκεια και στη διαίρεση των φάσεων, καθώς στο άρθρο 2 του νόμου 4299/2014 με τον οποίο κυρώθηκε η Σύμβαση για τον Πατραϊκό Κόλπο ορίζεται ότι το Στάδιο Ερευνών διαιρείται σε διαδοχικές ερευνητικές Φάσεις που ορίζονται στην Πρώτη Φάση διάρκειας 3 ετών, στη Δεύτερη Φάση διάρκειας 2 ετών και στην Τρίτη Φάση διάρκειας 3 ετών, συνολικής διάρκειας οκτώ ετών, και στο άρθρο 2 του νόμου 4300/2014 με τον οποίο κυρώθηκε η Σύμβαση για τα Ιωάννινα ορίζεται ότι το Στάδιο Ερευνών διαιρείται σε διαδοχικές ερευνητικές Φάσεις που ορίζονται στην Πρώτη Φάση διάρκειας 3 ετών, στη Δεύτερη Φάση διάρκειας 2 ετών και στην Τρίτη Φάση διάρκειας 2 ετών, συνολικής διάρκειας επτά ετών.

4.1.2. Κλιμάκωση προσδιορισμού μισθώματος

Περαιτέρω, υφίσταται διαφοροποίηση όσον αφορά στην κλιμάκωση του προσδιορισμού του μισθώματος. Συγκεκριμένα, για τη σύμβαση που αφορά στον Πατραϊκό Κόλπο, στο άρθρο 13 του ν. 4299/2014 ορίζεται ότι:

«Ποσοστό Μισθώματος σημαίνει, σε σχέση με την Πρώτη Περίοδο και σε σχέση με κάθε επόμενο Ημερολογιακό Τρίμηνο, το ποσοστό εκείνο, που υπολογίζεται με αναφορά στον Συντελεστή R, έτσι ώστε, εάν ο Συντελεστής R για την περίοδο αυτή είναι: (α) μικρότερος ή ίσος με 0,5, το Ποσοστό Μισθώματος θα είναι 2%, (β) μεγαλύτερος από 0,5 αλλά μικρότερος ή ίσος με 1,0, το Ποσοστό Μισθώματος θα είναι 5%, (γ) μεγαλύτερος από 1,0 αλλά μικρότερος ή ίσος με 1,5, το Ποσοστό Μισθώματος θα είναι 10%, (δ) μεγαλύτερος από 1,5 αλλά μικρότερος ή ίσος με 2,0, το Ποσοστό Μισθώματος θα είναι 15%, (ε) μεγαλύτερος από 2,0, το Ποσοστό Μισθώματος θα είναι 20%».

Για τις συμβάσεις του Κατάκολου και των Ιωαννίνων, στα άρθρα 13 του νόμου 4298/2014 και 4300/2014, αντίστοιχα, ορίζεται ότι:

«Ποσοστό Μισθώματος» σημαίνει, σε σχέση με την Πρώτη Περίοδο και σε σχέση με κάθε επόμενο Ημερολογιακό Τρίμηνο, το ποσοστό εκείνο, που υπολογίζεται με αναφορά στον Συντελεστή R, έτσι ώστε, εάν ο Συντελεστής R για την περίοδο αυτή είναι: (α)

μικρότερος ή ίσος με 0,5, το Ποσοστό Μισθώματος θα είναι 2%, (β) μεγαλύτερος από 0,5 αλλά μικρότερος ή ίσος με 1,0, το Ποσοστό Μισθώματος θα είναι 5%, (γ) μεγαλύτερος από 1,0 αλλά μικρότερος ή ίσος με 1,5, το Ποσοστό Μισθώματος θα είναι 8%, (δ) μεγαλύτερος από 1,5 αλλά μικρότερος ή ίσος με 2,0, το Ποσοστό Μισθώματος θα είναι 11%, (ε) μεγαλύτερος από 2,0, αλλά μικρότερος ή ίσος με 2,5, το Ποσοστό Μισθώματος θα είναι 14%, (στ) μεγαλύτερος από 2,5, αλλά μικρότερος ή ίσος με 3,0, το Ποσοστό Μισθώματος θα είναι 17%, (ε) μεγαλύτερος από 3,0, το Ποσοστό Μισθώματος θα είναι 20%».

4.1.3. Αποζημιώσεις: στρεμματικός φόρος και πρόσθετα ανταλλάγματα

Ακόμη, διαφοροποίηση υφίσταται στο άρθρο 15 με τη διάταξη του οποίου προσδιορίζονται οι αποζημιώσεις, και δη ο στρεμματικός φόρος, καθώς και τα πρόσθετα ανταλλάγματα. Η διαφορά μεταξύ των συμβάσεων έγκειται στη διαφοροποίηση των ποσών. Συγκεκριμένα στο άρθρο 15 παράγραφος 1 της σύμβασης μίσθωσης για τη γεωγραφική περιοχή του Κατάκολου προβλέπεται ότι:

«Ο Μισθωτής θα καταβάλλει τις ακόλουθες στρεμματικές αποζημιώσεις:

(α) δέκα (10) ευρώ ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο της Συμβατικής Περιοχής ετησίως κατά της διάρκεια του Σταδίου Ερευνών (Πρώτη Φάση)·

(β) δεκαπέντε (15) ευρώ ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο της Συμβατικής Περιοχής ετησίως κατά της διάρκεια του Σταδίου Ερευνών (Δεύτερη Φάση)·

(γ) επιπλέον των αποζημιώσεων που καταβάλλονται στο πλαίσιο των παραγράφων (α) και (β) ανωτέρω, διακόσια (200) ευρώ ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο της Περιοχής Εκμετάλλευσης ετησίως στη διάρκεια του Σταδίου Εκμετάλλευσης. (...)».

Το άρθρο 15 παράγραφος 2 της ίδιας Σύμβασης προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι: «Ο Μισθωτής καταβάλλει τα ακόλουθα ποσά ως πρόσθετα ανταλλάγματα: (α) Διακόσιες χιλιάδες Ευρώ (200.000 €) ως πρόσθετο αντάλλαγμα υπογραφής της Σύμβασης (signature bonus) εντός τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών από την Ημερομηνία Έναρξης Ισχύος· (β) Εφάπαξ πρόσθετο αντάλλαγμα (bonus) πεντακοσίων χιλιάδων Ευρώ (500.000 €) όταν η συνολική παραγωγή από τη Συμβατική Περιοχή ανέλθει για πρώτη φορά σε ένα εκατομμύριο βαρέλια ισοδύναμα πετρελαίου (BIP), ...».

Αντίστοιχα, στο άρθρο 15 παράγραφος 1 του νόμου 4299/2014 με την οποία κυρώθηκε η Σύμβαση Μίσθωσης για την θαλάσσια γεωγραφική περιοχή του Πατραϊκού Κόλπου προβλέπεται ότι

«Ο Μισθωτής θα καταβάλλει τις ακόλουθες στρεμματικές αποζημιώσεις:

(α) δέκα (10) ευρώ ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο της Συμβατικής Περιοχής ετησίως κατά τη διάρκεια του Σταδίου Ερευνών (Πρώτη Φάση)·

(β) δεκαπέντε (15) ευρώ ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο της Συμβατικής Περιοχής ετησίως κατά τη διάρκεια του Σταδίου Ερευνών (Δεύτερη Φάση)·

(γ) είκοσι (20) ευρώ ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, της Συμβατικής Περιοχής ετησίως κατά τη διάρκεια του Σταδίου Ερευνών (Τρίτη Φάση) και για κάθε παράταση αυτού όπως προβλέπει το Άρθρο 2.3,

(δ) επιπλέον των αποζημιώσεων που καταβάλλονται στο πλαίσιο των παραγράφων (α), (β) και (γ) ανωτέρω, διακόσια (200) ευρώ ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, της Περιοχής Εκμετάλλευσης ετησίως στη διάρκεια όλων των Φάσεων του Σταδίου Εκμετάλλευσης.»

Εν συνεχεία, στο άρθρο 15 παράγραφος 2 προβλέπεται υποχρέωση του μισθωτή, σύμφωνα με την οποία:

«Ο Μισθωτής καταβάλλει τα ακόλουθα ποσά ως πρόσθετα ανταλλάγματα:

(α) ένα εκατομμύριο εκατό χιλιάδες ευρώ (€1.100.000) ως πρόσθετο αντάλλαγμα για την υπογραφή της σύμβασης (signature bonus) εντός τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών από την Ημερομηνία Έναρξης Ισχύος,

(β) ένα εκατομμύριο ευρώ (€1.000.000) αφότου η συνολική μέση ημερήσια παραγωγή από τη Συμβατική Περιοχή ανέλθει για πρώτη φορά πέντε χιλιάδες (5.000) βαρέλια πετρελαίου ανά ημερολογιακή ημέρα ή ισοδύναμα βαρέλια πετρελαίου για περίοδο εξήντα (60) συνεχών ημερολογιακών ημερών,

(γ) δύο εκατομμύρια ευρώ (€2.000.000) αφότου η συνολική μέση ημερήσια παραγωγή από τη Συμβατική Περιοχή ανέλθει για πρώτη φορά δέκα χιλιάδες (10.000) βαρέλια πετρελαίου ανά ημερολογιακή ημέρα ή ισοδύναμα βαρέλια πετρελαίου για περίοδο εξήντα (60) συνεχών ημερολογιακών ημερών,

(δ) τέσσερα εκατομμύρια ευρώ (€4.000.000) αφότου η συνολική μέση ημερήσια παραγωγή από τη Συμβατική Περιοχή ανέλθει για πρώτη φορά εικοσιπέντε χιλιάδες (25.000) βαρέλια πετρελαίου ανά ημερολογιακή ημέρα ή ισοδύναμα βαρέλια πετρελαίου για περίοδο εξήντα (60) συνεχών ημερολογιακών ημερών.»

Η παράγραφος 1 του άρθρου 15 του νόμου 4300/2014 με τον οποίο κυρώθηκε

η Σύμβαση Μίσθωσης των Ιωαννίνων ταυτίζεται με εκείνη του 4299/2014, εντούτοις, υφίστανται διαφοροποιήσεις ως προς τα ποσά στα πρόσθετα ανταλλάγματα. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 15 παράγραφος 2 του νόμου 4300/2014 προβλέπεται ότι:

«Ο Μισθωτής καταβάλλει τα ακόλουθα ποσά ως πρόσθετα ανταλλάγματα:

(α) πεντακόσιες χιλιάδες ευρώ (€500.000) ως πρόσθετο αντάλλαγμα για την υπογραφή της σύμβασης (signature bonus) εντός τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών από την Ημερομηνία Έναρξης Ισχύος,

(β) Εφάπαξ πρόσθετο αντάλλαγμα (bonus) πεντακοσίων χιλιάδων Ευρώ (500.000 €) όταν η συνολική παραγωγή από τη Συμβατική Περιοχή ανέλθει για πρώτη φορά σε δέκα εκατομμύρια βαρέλια ισοδύναμα πετρελαίου,

(γ) εφάπαξ πρόσθετο αντάλλαγμα (bonus) επτά εκατομμυρίων πεντακοσίων χιλιάδων Ευρώ (€7.500.000) όταν η συνολική παραγωγή από τη Συμβατική Περιοχή ανέλθει για πρώτη φορά πενήντα εκατομμύρια (50.000.000) βαρέλια ισοδύναμα πετρελαίου,

(δ) εφάπαξ πρόσθετο αντάλλαγμα (bonus) δεκαπέντε εκατομμυρίων Ευρώ (15.000.000) όταν η συνολική παραγωγή από τη Συμβατική Περιοχή ανέλθει για πρώτη φορά σε εκατό εκατομμύρια βαρέλια ισοδύναμου πετρελαίου».

4.2. Σύγκριση των Συμβάσεων Μίσθωσης του Πρώτου Γύρου Αδειοδοτήσεων με τις διατάξεις του νόμου Ν. 2289/1995

Ως αναφέρθηκε ανωτέρω, οι συναφθείσες κατά τον Πρώτο Γύρο αδειοδοτήσεων συμβάσεις ταυτίζονται σχεδόν πλήρως, με τις διαφοροποιήσεις που παρουσιάζουν να είναι ήσσονος σημασίας. Μελετώντας σε βάθος τον Ν. 2289/1995 και αναλύοντας τις επιμέρους διατάξεις, καθίσταται πασιδηλο ότι ο Έλληνας νομοθέτης θέλησε να αφήσει σημαντικά περιθώρια ελευθερίας στην ιδιωτική πρωτοβουλία, ούτως ώστε να υπάρχει δυνατότητα ελευθερίας στη διαμόρφωση των όρων που περιλαμβάνονται κατά την κατάρτιση της σύμβασης. Αναντίρρητα, τούτες εντάσσονται στο πλαίσιο που θεσπίζει ο Ν. 2289/1995, εντούτοις υφίστανται σημεία που οι όροι αποκλίνουν από τις διατάξεις του νόμου.

4.2.1. Φύση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης

Σε πληθώρα σημείων των συμβάσεων υφίσταται ρητή παραπομπή στον νόμο 2289/1995, ενώ σε ορισμένα σημεία προβλέπεται ότι αποκλείεται η εφαρμογή αυτού. Κατ' αρχήν, ήδη στο Προοίμιο, τίθεται ρητά η υπαγωγή των συμβάσεων στο συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο, χωρίς περιθώρια αμφιβολίας, ορίζοντας ότι «Ως αναφέρθηκε ανωτέρω, οι συναφθείσες κατά τον Πρώτο Γύρο αδειοδοτήσεων συμβάσεις ταυτίζονται σχεδόν πλήρως, με τις διαφοροποιήσεις που παρουσιάζουν να είναι ήσσονος σημασίας». Εν συνεχεία, επιδιώκοντας τον προσδιορισμό της φύσης της σύμβασης και περιγράφοντας το αντικείμενό της, ορίζεται ρητά ότι «Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, οποιαδήποτε αναφορά γίνεται στον Ν. 2289/1995 στον όρο «Κοινοπραξία» θα σημαίνει τη συμβατική σύμπραξη των προσώπων που συναποτελούν τον Μισθωτή υπό τους όρους του συμφωνητικού συνδιαχείρισης, χωρίς να συστήνεται ή να υπονοείται ότι συστήνεται ή να αποδίδεται η πρόθεση σύστασης οιασδήποτε μορφής δια νόμου ή εν τοις πράγμασι εταιρείας με ή χωρίς νομική προσωπικότητα». Περαιτέρω, ακολουθώντας πιστά τα οριζόμενα με τις ρυθμίσεις των διατάξεων του αρ. 2 παρ. 22 και 30 του Ν. 2289/1995, στις συμβάσεις μίσθωσης του Πρώτου Γύρου Αδειοδοτήσεων και δη στα άρθρα 1 παράγραφος 1 και 10 παράγραφος 1 των σχετικών νόμων ορίζεται ρητά ο αποκλειστικός και ακατάσχετος χαρακτήρας των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων για τις συμβατικές γεωγραφικές περιοχές.

Αντίθετα με τα οριζόμενα στον νόμο, με τη διάταξη της παραγράφου 6 του άρθρου

10 των σχετικών νόμων περιλαμβάνεται ρήτρα δυνάμει της οποίας επεκτείνεται υπέρ του Ανάδοχου - Μισθωτή ο αποκλειστικός χαρακτήρας, τόσο επί των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης, αλλά και επί του δικαιώματος αναζήτησης υδρογονανθράκων. Συγκεκριμένα, η συγκεκριμένη διάταξη διατυπώνεται ως ακολούθως:

*«Ουδεμία κρατική αρχή θα χορηγεί σε οποιοδήποτε τρίτο άδειες αναζήτησης Υδρογονανθράκων στη Συμβατική Περιοχή (ή οποιοδήποτε μέρος αυτής) για τη συλλογή σεισμικών και άλλων δεδομένων με σκοπό την αξιολόγηση του δυναμικού σε πετρέλαιο και αέριο χωρίς την προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του Μισθωτή».*¹⁰¹

4.2.2. Συμβαλλόμενα μέρη

Περαιτέρω, υφίσταται διαφοροποίηση μεταξύ των προβλεπόμενων εκ του νόμου ρυθμίσεων με τον νόμο 2289/1995 και τις καταρτισθείσες συμβάσεις ως προς τα μέρη που συμβάλλονται. Συγκεκριμένα, στη διάταξη που θεσπίζεται με το άρθρο 2 ορίζεται μεταξύ άλλων ότι *«Η διαχείριση για λογαριασμό του Δημοσίου των δικαιωμάτων της παραγράφου αυτής ασκείται από την ΕΔΕΥ ΑΕ.»*, καθώς και ότι *«η ΕΔΕΥ ΑΕ παραχωρεί για λογαριασμό του Δημοσίου το δικαίωμα έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων (...)»*, καθιστώντας σαφές ότι η ΕΔΕΥ ΑΕ είναι αρμόδια να συμβάλλεται και να προβαίνει στην υπογραφή συμβάσεων παραχώρησης, εκπροσωπώντας το Ελληνικό Δημόσιο, ενεργώντας με τον τρόπο αυτόν ως άμεσος αντιπρόσωπος του Ελληνικού Δημοσίου. Τούτο δεν εφαρμόστηκε στις υπό εξέταση συμβάσεις, καθώς σε αυτές το Δημόσιο εκπροσωπήθηκε από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

4.2.3. Χρονική διάρκεια συμβάσεων

Όσον αφορά στη διάρκεια ισχύος των συμβάσεων, οι συγκεκριμένοι όροι που υιοθετούνται συμμορφώνονται προς το πλαίσιο των διατάξεων που προβλέπονται στον νόμο. Ακριβέστερα, η χρονική διάρκεια που συμφωνείται για το στάδιο των ερευνών και το στάδιο εκμετάλλευσης εμπίπτει εντός των ορίων που θεσπίζει ο νόμος, ήτοι έως

¹⁰¹ Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 258-262.

επτά (7) έτη για χερσαία περιοχή, έως οκτώ (8) για θαλάσσια περιοχή όσον αφορά στο στάδιο ερευνών και διάρκεια είκοσι πέντε (25) ετών όσον αφορά το στάδιο εκμετάλλευσης, με δυνατότητα δύο παρατάσεων διάρκειας πέντε ετών (5) εκάστη.¹⁰² Στο σημείο αυτό δέον να επισημανθεί ότι ο όρος του άρθρου 27 των συμβάσεων προβλέπει την αναστολή του σταδίου ερευνών και τη συνεπακόλουθη χρονικά παράταση του σταδίου κατά παρέκκλιση των διατάξεων.

4.2.4. Παραβάσεις υποχρεώσεων του Μισθωτή

Εν συνεχεία, κατά παρέκκλιση από τα οριζόμενα στις διατάξεις του νόμου, έχει θεσπιστεί ο όρος των συμβάσεων που αφορά στις περιπτώσεις παραβάσεων των υποχρεώσεων του Μισθωτή και της κήρυξης αυτού ως έκπτωτου, γεγονός με τις πλέον σημαντικές έννομες συνέπειες και δη την πρόωγη λύση της σύμβασης. Συγκεκριμένα, με τον όρο που προβλέπεται στο άρθρο 21.2 των συμβάσεων συμφωνείται ότι το Δημόσιο, ως Εκμισθωτής, παραιτείται από την άσκηση του δικαιώματος να κηρύξει τον Μισθωτή έκπρωτο στις περιπτώσεις του Άρθρου 10 των παραγράφων 8 και 9 του Νόμου περί Υδρογονανθράκων, παρά μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις ως αυτές ρητά προβλέπονται.¹⁰³ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στις παραγράφους 8 και 9 του άρθρου 10 του Ν. 2289/1995,¹⁰⁴ παρέχεται το δικαίωμα στον Εκμισθωτή να προβαίνει

¹⁰² Ως προβλέπεται στα αρ. 5 παρ. 1 και αρ. 5 παρ. 8 του ν. 2289/1995, και στους όρους 2.2, 2.3, 8.1 των συμβάσεων, ως αυτές έχουν κυρωθεί με τους αντίστοιχους νόμους.

¹⁰³ Όρος 21 παρ. 2 Ν.4298/2014: Ο Εκμισθωτής συνομολογεί ότι δεν θα ασκήσει το δικαίωμα του να κηρύξει το Μισθωτή έκπρωτο των δικαιωμάτων του κατά την παρούσα Σύμβαση που του παρέχεται εκ του Νόμου περί Υδρογονανθράκων στις περιπτώσεις του Άρθρου 10 παρ. 8 και 9 του Νόμου περί Υδρογονανθράκων, παρά μόνο εάν: (α) ο Εκμισθωτής με έγγραφη γνωστοποίηση προς το Μισθωτή, έχει ενημερώσει, ενενήντα (90) τουλάχιστον ημερολογιακές ημέρες νωρίτερα, για την πρόθεση του να τον κηρύξει έκπρωτο, εκθέτοντας λεπτομερώς τους λόγους της σκοπούμενης έκπτωσης, (β) ο Εκμισθωτής, στη γνωστοποίηση, έχει ορίσει ημερομηνία που απέχει τουλάχιστον τριάντα (30) ημερολογιακές ημέρες από τη γνωστοποίηση από την οποία (ημερομηνία) ο Μισθωτής θα δικαιούται να υποβάλει στον Εκμισθωτή οποιοδήποτε ζήτημα επιθυμεί να λάβει υπόψη του ο τελευταίος, (γ) ο Εκμισθωτής, στη γνωστοποίηση, έχει ορίσει περίοδο τουλάχιστον εξήντα (60) Ημερολογιακών Ημερών, για την αποκατάσταση και άρση του λόγου έκπτωσης, (δ) ο Εκμισθωτής έχει λάβει υπόψη: (i) οποιοδήποτε ζήτημα υποβληθεί σε αυτόν από το Μισθωτή σύμφωνα με το Άρθρο 21.2 (β), και (ii) οποιαδήποτε ενέργεια στην οποία έχει προβεί ο Μισθωτής για να αποκαταστήσει και να άρει το λόγο έκπτωσης.

¹⁰⁴ Άρθρο 10 ν. 2289/1995: 8. Ο Εκμισθωτής ή Εργοδότης μπορεί με έγγραφη δήλωσή του να κηρύξει τον Ανάδοχο έκπρωτο των συμβατικών δικαιωμάτων του: α) αν ο τελευταίος υπαίτια δεν εκπληρώνει τις κατά τις παραγράφους 2, 11 και 12 του άρθρου 5 και 9, 10 και 11 του άρθρου 7, υποχρεώσεις του, β) αν ο τελευταίος δεν καταβάλλει εμπρόθεσμα το κατά περίπτωση οφειλόμενο μίσθωμα ή μερίδιο ή το φόρο εισοδήματος. Ο Εκμισθωτής ή Εργοδότης δικαιούται περαιτέρω να ζητήσει αποζημίωση που να καλύπτει κάθε θετική και αποθετική ζημία του. 9. Αν ο Ανάδοχος προβαίνει σε άλλες παραβιάσεις των όρων της σύμβασης και δεν συμμορφώνεται με αυτούς εντός προθεσμίας εξήντα (60) ημερών, που του τάσσει ο Εκμισθωτής ή Εργοδότης, είναι δυνατόν να κηρυχθεί έκπρωτος με απόφαση των

στην κήρυξη έκπτωτου του Ανάδοχου με μόνη έγγραφη δήλωσή του, στην περίπτωση που αυτός υπαίτια δεν εκπληρώνει ουσιώδεις υποχρεώσεις του από εκείνες οι οποίες σχετίζονται με την τήρηση προγραμμάτων ερευνών, μελετών, ανάπτυξης και παραγωγής, καθώς και με την υποχρέωση του Αναδόχου να μεταφέρει υδρογονάνθρακες του Εκμισθωτή με τους αγωγούς του στην περιοχή που ο τελευταίος υποδεικνύει. Συνάγεται ότι με τις διατάξεις αυτές ο νομοθέτης θέλησε να θεσπίσει ρήτρα προκειμένου να διασφαλιστούν τα θεμελιώδη συμφέροντά του, ως είναι η τήρηση των ουσιωδών υποχρεώσεων του Αναδόχου - Μισθωτή, μέσω της απαρέγκλιτης εκτέλεσης της σύμβασης. Η ρήτρα αυτή περιορίζεται σημαντικά μέσω του προαναφερθέντος όρου των Συμβάσεων, δεδομένου ότι με αυτόν προβλέπεται ότι προκειμένου να κηρυχθεί έκπτωτος ο Μισθωτής, καθίσταται απαραίτητη η συνδρομή συγκεκριμένων προϋποθέσεων, ενώ θεσπίζεται η υποχρεωτικότητα τήρησης προθεσμιών, οι οποίες υπερβαίνουν τις προβλεπόμενες στη σύμβαση προθεσμίες για επίλυση των διαφορών. Δεδομένων των ανωτέρω, καθίσταται πασίδηλο ότι το δικαίωμα κήρυξης του μισθωτή – ανάδοχου έκπτωτου από τον εκμισθωτή – δημόσιο, ως έναν σημαντικό βαθμό παροπλίζεται.

4.2.5. Φορολογία

Ακόμη, σημαντική παρέκκλιση από τα στον νόμο οριζόμενα συνιστά ο όρος του άρθρου 14 των συμβάσεων ο οποίος ρυθμίζει τη φορολογία, θέτοντας μάλιστα ζητήματα συνταγματικής νομιμότητας. Ο όρος που εισάγεται στο άρθρο 14 των συμβάσεων, ταυτίζεται πλήρως, προσδιορίζοντας και θεσπίζοντας το φορολογικό καθεστώς στο οποίο υπάγονται οι Μισθωτές - Ανάδοχοι κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων σε έκαστη των γεωγραφικών περιοχών, ως αυτές ορίζονται στις συμβάσεις. Συγκεκριμένα, ρητά συμφωνείται μεταξύ των μερών ότι *«[τ]ο φορολογικό καθεστώς της (...) Σύμβασης ρυθμίζεται αποκλειστικά από τις διατάξεις του (...) άρθρου, μη εφαρμοζομένων των άρθρων 8 και 9 του ν. 2289/1995 (ΦΕΚ 27 Α'), με εξαίρεση την παρ. 5 του άρθρου 8 και τις παρ. 10 και 11 του άρθρου 9 του ιδίου νόμου»*. Δέον να αναφερθεί ότι η παράγραφος 5 του άρθρου 8 αφορά στον τρόπο προσδιορισμού του τύπου και της δήλωσης για τον φόρο εισοδήματος με απόφαση των αρμοδίων Υπουργών Οικονομικών και ΠΕΚΑ. Εν

δαιτητών, εάν στη σύμβαση προβλέπεται διαιτησία κατά την παράγραφο 12 του παρόντος άρθρου, διαφορετικά με απόφαση του αρμόδιου δικαστηρίου.

πολλοί, οι φορολογικές υποχρεώσεις που συμφωνούνται στις καταρτισθείσες συμβάσεις ταυτίζονται με τα προβλεπόμενα από τις διατάξεις των άρθρων 8 και 9 του νόμου 2289/1995. Αναλυτικότερα, με τον όρο που έχει προβλεφθεί στο άρθρο 14.1 των συμβάσεων εισάγεται ως μόνη φορολογική υποχρέωση των Ανάδοχων - Μισθωτών η καταβολή φόρου εισοδήματος με συντελεστή 20% επί του καθαρού φορολογητέου εισοδήματός του, και η καταβολή περιφερειακού φόρου ποσοστού 5%.¹⁰⁵

Η παρέκκλιση αυτή αποτελεί ένα επιπλέον κίνητρο για τους ανάδοχους – μισθωτές, καθώς η παρέκκλιση από το άρθρο 8 του νόμου 2289/1995 διασφαλίζει τη σταθερότητα στο φορολογικό καθεστώς του επενδυτή. Η δημιουργία ενός φορολογικά ενθαρρυντικού περιβάλλοντος είναι συνήθης προκείμενου να επιτευχθεί η προσέλκυση επενδυτών προ της ανεύρεσης κοιτασμάτων. Εντούτοις, έχουν σημειωθεί περιπτώσεις κατά τις οποίες μετά την ανεύρεση κοιτασμάτων το Κράτος προβαίνει σε τροποποιήσεις του φορολογικού συστήματος.¹⁰⁶

Οι προβληματισμοί που εγείρονται αφορούν τη συνταγματική νομιμότητα της παράβλεψης ενός κανόνα δικαίου φορολογικού περιεχόμενου με την κατάρτιση σύμβασης, ακόμη κι αν αυτή κυρώνεται με νόμο. Σύμφωνα με τη διάταξη που θεσπίστηκε στο άρθρο 8 του νόμου 2289/1995, εισάγονται φορολογικές υποχρεώσεις θέτοντας τη νομική βάση επιβολής του φόρου και ορίζοντας τα βασικά του στοιχεία, με συνέπεια προς την επιταγή του άρθρου 78 παρ. 1 του Συντάγματος.¹⁰⁷ Ο φόρος δε, αυτός λόγω του ότι επιβάλλεται χωριστά για το εισόδημα που προέρχεται από κάθε σύμβαση που συνάπτει ο ανάδοχος, χαρακτηρίζεται ως ειδικός φόρος. Με τον αποκλεισμό εφαρμογής των φορολογικών διατάξεων του νόμου 2289/1995 στις υπό εξέταση συμβάσεις, οι αντισυμβαλλόμενοι Μισθωτές πέτυχαν την αυτοτελή φορολογική τους υποχρέωση και μάλιστα χωρίς αυτή να βασίζεται σε τυπικό νόμο, όπως ρητώς απαιτεί η διάταξη του αρ. 78 παρ. 1 του Συντάγματος, αλλά σε κυρωμένη

¹⁰⁵ Άρθρο 14 παρ. 1.: Ο κάθε Συμμισθωτής υπόκειται σε ειδικό φόρο εισοδήματος με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%), καθώς και σε περιφερειακό φόρο με συντελεστή πέντε τοις εκατό (5%), χωρίς καμία πρόσθετη τακτική ή έκτακτη εισφορά, τέλος ή άλλη επιβάρυνση οποιασδήποτε φύσεως υπέρ του Δημοσίου ή οποιουδήποτε τρίτου. Ο φόρος επιβάλλεται επί του προκύπτοντος από τις συμβατικές εργασίες του κάθε Συμμισθωτή καθαρού φορολογητέου εισοδήματος του, όπως αυτό καθορίζεται από τις διατάξεις του παρόντος άρθρου της παρούσας Σύμβασης. (...)

¹⁰⁶ Brinsmead, S., (2007). Oil Concession Contracts and the Problem of Hold-Up. SSRN Electronic Journal.

¹⁰⁷ Άρθρο 78 Σ.: 1. Κανένας φόρος δεν επιβάλλεται ούτε εισπράττεται χωρίς τυπικό νόμο που καθορίζει το υποκείμενο της φορολογίας και το εισόδημα, το είδος της περιουσίας, τις δαπάνες και τις συναλλαγές ή τις κατηγορίες τους, στις οποίες αναφέρεται ο φόρος.

ατομική διοικητική σύμβαση, οι όροι της οποίας είναι αποτέλεσμα «ιδιωτικής» διαπραγματεύσεως. Οι διάφορες ενστάσεις που έχουν διατυπωθεί στη θεωρία εδράζονται στη συνταγματικότητα του συμβατικού όρου, δεδομένου ότι *«ακόμη και στο πλαίσιο της πρακτικής της κύρωσης των διοικητικών συμβάσεων από την Βουλή, θα πρέπει ο Ν. 2289/1995 να αποτελεί τη νομική βάση είσπραξης και υπολογισμού του φόρου»*.¹⁰⁸ Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθεί ότι κατά καιρούς το συγκεκριμένο ζήτημα, ήτοι η συνταγματικότητα ενός τέτοιου όρου, έχει απασχολήσει την ελληνική δικαιοσύνη, και η νομολογία έχει αποδεχθεί την πρακτική, εκτιμώντας ότι δεν αντιτίθεται προς το Σύνταγμα.¹⁰⁹

Σε κάθε περίπτωση και αναφορικά με τις προαναφερθείσες παρεκκλίσεις των συμβάσεων από το περιεχόμενο των διατάξεων του νόμου 2289/1995, δέον να επισημανθεί ότι αυτές δεν επηρεάζουν τη νομιμότητα και την εγκυρότητα των τριών συμβάσεων, δεδομένου ότι τούτες κυρώθηκαν με νόμους.

¹⁰⁸ Ανδριανέσης, Α., (2015). Φορολογικό Δίκαιο Υδρογονανθράκων στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 379-380.

¹⁰⁹ Βλέπετε σχετικά 355/1994 ΣτΕ (Διδικ, 1995, σ. 469), κατά το σκεπτικό της οποίας έγινε δεκτό ότι «οι εν λόγω συμβάσεις κυρώθηκαν νομοθετικά και απέκτησαν ισχύν νόμου, όπως ρητώς αναφέρεται στις κυρωτικές διατάξεις (άρθρ. μόνο παρ. 2 Ν.Δ. 4110/1960, άρθρ. 1 παρ. 1 Ν.Δ. 221/1969). Συνεπώς, μετά την κύρωση, άμεσο έρεισμα της απαλλαγής δεν είναι πλέον οι συμβάσεις αυτές, αλλά οι νομοθετικές διατάξεις που τις έχουν κυρώσει, οι ρυθμίσεις, άλλωστε, των οποίων, όπως προκύπτει από τις προπαρασκευαστικές της ψηφίσεώς τους εργασίες (βλ. ιδίως την επί του Ν.Δ. 4110/1960 εισηγητική έκθεση), υπαγορεύθηκαν από λόγους δημοσίου συμφέροντος και συγκεκριμένα από την ιδιαίτερη σημασία για την εθνική οικονομία ανάγκη δημιουργίας βιομηχανίας αλουμινίου στη χώρα».

Επίλογος

Η υπογραφή των τριών συμβάσεων μίσθωσης για την παραχώρηση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στο Κατάκολο, στον Πατραϊκό Κόλπο και στα Ιωάννινα το έτος 2014 αποτέλεσαν το επιστέγασμα των προσπαθειών ετών του Ελληνικού Δημοσίου να προσελκύσει επενδυτές για την αξιοποίηση των κοιτασμάτων του. Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, η θέσπιση ανταγωνιστικών κινήτρων αποτέλεσε θεμελιώδη προϋπόθεση. Το νομικό πλαίσιο στην ελληνική έννομη τάξη ήταν αρκετά παρωχημένο, και παρά τις ιδιαίτερα αξιόλογες προσπάθειες του Έλληνα νομοθέτη με τη θέσπιση του Ν. 2289/1995, με την αυγή του 21^{ου} αιώνα ο εκσυγχρονισμός αυτού αποτέλεσε αδήριτη ανάγκη. Η θέσπιση ενός σύγχρονου νομικού πλαισίου σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα μόνο ως εφελτήριο θα μπορούσε να λειτουργήσει, δημιουργώντας νέες προοπτικές για την ανάπτυξη του τομέα των υδρογονανθράκων εντός των συνόρων της ελληνικής επικράτειας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι παρά την προσπάθεια για θέσπιση ενός σύγχρονου πλαισίου, κρίθηκε ως απαραίτητη η δημιουργία περισσότερων κινήτρων. Τούτο κατέστη δυνατό με την παρέκκλιση από το ισχύον νομικό πλαίσιο ορισμένων διατάξεων. Προς την ταχύτερη επίτευξη αυτού, οι όροι των συμβάσεων αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης με βάση τις διατάξεις του νόμου 2289/1995 και η κύρωση των συμβάσεων με τυπικό νόμο προκειμένου να ισχυροποιηθούν οι τυχόν αποκλίσεις, θεσπίζοντας, αναμφίβολα ένα πιο ευνοϊκό κλίμα για τον επενδυτή. Σήμερα, οι νόμοι αυτοί αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του νομικού πλαισίου για την έρευνα και την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων, ενώ, παράλληλα, αποτελούν τα θεμέλια για μελλοντικές επενδύσεις.

Η συζήτηση γύρω από την εξέλιξη των νομοθετικών εξελίξεων στον τομέα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης των Υδρογονανθράκων σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, καθώς και η μελέτη του τρόπου δια του οποίου επιτυγχάνονται οι διάφορες συμφωνίες έρευνας και εκμετάλλευσης στον τομέα αυτόν είναι άρρηκτα συνυφασμένες με τις γενικότερες πολιτικοοικονομικές εξελίξεις. Από την έκθεση που προηγήθηκε συνάγεται ότι ο Έλληνας νομοθέτης αφουγκράστηκε τις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας και φρόντισε ούτως ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες εκείνες βάσεις σύμφωνα με τα σύγχρονα διεθνή πρότυπα. Ιδιαίτερη βαρύτητα κατά τη θέσπιση των διατάξεων δόθηκε ιδίως στους τρόπους παραχώρησης

των κυριαρχικών δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης του Δημοσίου, στους επιμέρους όρους και στα χαρακτηριστικά αυτής της παραχώρησης, αλλά στα κυριαρχικά δικαιώματα επί των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων. Παράλληλα, ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στις υποχρεώσεις και στα δικαιώματα των συμβαλλόμενων μερών.

Στο πλαίσιο αυτό, επελέγησαν ειδικότεροι τύποι συμβάσεων, οι οποίοι εν πολλοίς, βασίζονται μεν σε υπάρχουσες μορφές οι οποίες προβλέπονται στο ενοχικό δίκαιο και στις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, διαμορφώνονται, όμως, με τέτοιο τρόπο, ώστε εύλογα θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως *sui generis* συμβάσεις. Συγκεκριμένα, προκειμένου να παραχωρηθούν τα αποκλειστικά δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων του Δημοσίου επελέγησαν η σύμβαση μίσθωσης και η σύμβαση διανομής της παραγωγής. Έως σήμερα, η παραχώρηση με σύμβαση διανομής της παραγωγής δεν έχει προτιμηθεί, παρά μόνο έχει επιλεγεί ο τύπος της μίσθωσης για την έρευνα και την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων. Η προσέγγιση αυτή του Δημοσίου μπορεί να χαρακτηριστεί μάλλον ως συντηρητική, δικαιολογείται, όμως, αν αναλογιστεί κανείς πως πρόκειται για τα πρώτα βήματα που κάνει το ελληνικό κράτος στον τομέα αυτόν. Αναμφίβολα δε, πλέον, η ανάπτυξη του τομέα των υδρογονανθράκων αποτελεί προτεραιότητα για το Ελληνικό Δημόσιο, γεγονός που επιρρωνύεται από τη βαρύτητα που έχει δοθεί στις νομοθετικές εξελίξεις κατά την τελευταία δεκαετία.

Βιβλιογραφία

Νομοθεσία

Res. 1803 (XVII), Απόφαση για την Διαρκή Κυριαρχία επί των Φυσικών Πόρων.

Res. 3281 (XXIX) Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε.

Μεταλλευτικός Κώδικας.

Οδηγία 94/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 1994 για τους όρους χορήγησης και χρήσης των αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων.

Ευρωπαϊκός Χάρτης Ενέργειας - Απόφαση 98/181/ΕΚ, ΕΚΑΧ και Ευρατόμ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 23ης Σεπτεμβρίου 1997, σχετικά με τη σύναψη, από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, της συνθήκης για το Χάρτη Ενέργειας και του πρωτοκόλλου του Χάρτη Ενέργειας για την ενεργειακή απόδοση και τα σχετικά περιβαλλοντικά ζητήματα.

Εισηγητική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων».

Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Νόμος 2289/1995.

Νόμος 4001/2011.

Νόμος 4298/2014.

Νόμος 4299/2014.

Νόμος 4300/2014.

Ελληνόγλωσση

Ανδριανέσης, Α., (2015). Φορολογικό Δίκαιο Υδρογονανθράκων στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη.

Διοικητική Δικαιοσύνη, 1995.

Κελεμένης, Γ, Ζωγοπούλου, Λ. (2015). Μίσθωμα, Αποζημιώσεις και λοιπά Ανταλλάγματα στη Σύμβαση παραχώρησης δικαιωμάτων Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη.

Κοσμίδης, Τ., (2015). Συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων: γενική θεωρία και εφαρμογές (με βάση τις συμβάσεις του πρώτου διεθνούς γύρου αδειοδοτήσεων) στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη.

Μπέλλας, Σ., (2015). Τελευταίες εξελίξεις στο πεδίο της αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Ελλάδα, στο Φαραντούρης, Ν., Κοσμίδης, Τ., (επιμ.) Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη.

Πανάγος, Θ., (2014). Δίκαιο Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, Εκδόσεις Σάκκουλας.

Παπαντώνη, Μ. (2006). Η Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Πολιτική στο Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, τόμος Γ', Ελληνική Πανεπιστημιακή Ένωση Ευρωπαϊκών Σπουδών.

Φορτσάκης, Θ. (2016). Δίκαιο Ενέργειας. Νομική Βιβλιοθήκη.

Ξενόγλωσση

Brinsmead, S., (2007). Oil Concession Contracts and the Problem of Hold-Up. SSRN Electronic Journal.

Johnston, J., (2001). International petroleum fiscal systems. PennWell Books.

Khelil, C., (1995). Fiscal Systems for Oil – The government «take» and competition for exploration investment, Note no. 46, World Bank Group, Washington, D.C.

Likosky, M., (2009). Contracting and regulatory issues in the oil and gas and metallic minerals industries, Transnational Corporations, Vol. 18, No. 1.

Smith, E.E. (1992). From concessions to service contracts, Tulsa Law Journal, 27.

Ιστότοποι

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A127028>

https://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-02-145_el.htm

<http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/euratom-treaty>

http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_2.4.7.pdf.